

Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României

- noiembrie 2009 -

GUVERNUL ROMÂNIEI

Studiu realizat de Deloitte Consultanță S.R.L. pentru Autoritatea pentru
Coordonarea Instrumentelor Structurale din cadrul Ministerului Finanțelor Publice

**Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT
2007-2013 - „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a
Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”**

Editor: Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale - Direcția de
Analiză și Programare, Ministerul Finanțelor Publice

Data publicării: noiembrie 2009

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii
Europene sau a Guvernului României

Cuprins

I. Analiza dezbaterilor europene și a documentelor relevante pentru viitorul Politicii de Coeziune post-2013	4
I.1. Poziția statelor membre privind Politica de Coeziune	4
I.2. Concluzii asupra viitorului Politicii de Coeziune exprimate în cadrul unor reuniuni internaționale de referință în domeniu	33
I.3. Documente relevante referitoare la Politica de Coeziune.....	37
I.4. Analiza dezbaterii privind viitorul Politicii de Coeziune organizate de Ministerul Finanțelor Publice la data de 9 iulie 2009	43
I.5. Analiza documentelor de politică națională relevante pentru Politica de Coeziune.....	47
II. Analiza comparativă între evoluția nivelului de dezvoltare a României și regiunilor sale, pe de o parte, și UE 27, statele membre și regiunile sale, pe de altă parte	56
II.1. Evoluția indicatorilor regionali ai României comparativ cu media UE.....	56
II.2. Prognoza indicatorilor relevanți pentru Politica de Coeziune la nivelul Statelor Membre.....	65
II.3. Analiza comparativă a impactului Politicii de Coeziune la nivelul principalelor State Membre beneficiare.....	91
II.3.1. Coeziunea economică pe sectoare	91
II.3.2. Impactul implementării Politicii de Coeziune asupra economiilor Statelor Membre beneficiare	94
III. Analiza impactului asupra României a propunerilor de reformă la nivelul Politicii de Coeziune exprimate în cadrul dezbaterilor europene și naționale.....	104

I. Analiza dezbaterilor europene și a documentelor relevante pentru viitorul Politicii de Coeziune post-2013

I.1. Poziția statelor membre privind Politica de Coeziune

La data de 27 septembrie 2007, comisarul european Danuta Hübner a lansat o sesiune de consultări publice, cu ocazia celui de-al 4-lea Forum European privind Politica de Coeziune. Scopul acestei acțiuni a fost identificarea pozițiilor oficiale ale Statelor Membre ale Uniunii Europene în privința viitorului Politicii de Coeziune, a modalității în care aceasta se poate adapta la noile provocări și cum poate fi îmbunătățită pentru a-i maximiza impactul. În același timp, au fost colectate și viziunile altor entități, cum ar fi diferitele guverne regionale și locale, organizații europene, parteneri economici și sociali, organizații ale societății civile, instituții academice și de cercetare, cetățeni.

În prezentul capitol prezentăm o sinteză a aspectelor principale regăsite în luările de poziție ale țărilor membre ale Uniunii Europene care au răspuns consultării publice, structurate pe trei tematici principale:

- concluzii desprinse din lecțiile învățate
- realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă
- evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

1. Belgia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- Este necesară o abordare globală coerentă a principalelor provocări identificate de Comisia Europeană și în special a celor legate de schimbările demografice și climatice.
- Este necesară evaluarea efectelor acțiunilor de reformă introduse în cadrul programului 2007-2013, mai ales în ceea ce privește corelarea Politicii de Coeziune cu prevederile Strategiei de la Lisabona și a eficacității diverselor intervenții subsumate Politicii de Coeziune.
- Este necesară integrarea transversală a dezvoltării durabile. Pe lângă luarea în considerare a provocărilor impuse de schimbările climatice la nivel regional, trebuie de asemenea identificate oportunitățile de dezvoltare economică și tehnologică ce îi sunt asociate – industrii verzi, eficacitate energetică și resurse regenerabile.
- Contracurarea presiunilor concurențiale care lovesc anumite sectoare sunt apanajul intervențiilor companiilor din domeniu; Politica de Coeziune este chemată să asigure o abordare globală și coerentă a măsurilor de anticipare și acompaniere a schimbărilor ce vor afecta forța de muncă (strategia de reconversie, de incluziune socială și egalitate de șanse).
- Politica de Coeziune nu ar trebui utilizată ca un răspuns la provocările crizei economico-sociale.
- În mod analog, Belgia susține și încurajează progresul înregistrat de Comisia Europeană în dezvoltarea de noi indicatori regionali și încurajează eforturile de aprofundare a definirii acestora.
- Belgia susține clarificarea priorităților tematice și a obiectivelor tematice înainte de adoptarea unor tipuri de intervenție specifică. Mai mult, decizia asupra adoptării unui tip de intervenție ar trebui bazată pe o analiză atentă a eficacității fiecărui tip de intervenție.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Deși politica de susținere a regiunilor defavorizate din cadrul Uniunii Europene trebuie să rămână fundamentul Politicii de Coeziune, aceasta (Politica de Coeziune) trebuie să rămână

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

În mod egal vectorul de susținere a dezvoltării regionale pe întreg teritoriul Uniunii Europene. Mai mult, Belgia înțelege aplicarea principiului solidarității europene și prin asigurarea unui acces echitabil la instrumentele Politicii de Coeziune, în care politica asigură atât nevoile de convergență a regiunilor mai puțin dezvoltate, cât și sprijinul tuturor regiunilor, în vederea maximizării rolului lor de motor al competitivității europene.

- Belgia propune inițierea unei dezbateri constructive asupra evoluției viitoare a Obiectivului de Competitivitate Regională și crearea de locuri de muncă pe baza evaluării eficacității reformelor angajate în perioada 2007-2013, pe următoarele coordonate:
 - continuarea concentrării tematice a intervențiilor, în legătură cu cei trei piloni ai Strategiei de la Lisabona, completată de strategia de la Göteborg, statele membre având latitudinea de a apela la o concentrare geografică adecvată, în funcție de nevoile din teritoriu;
 - corelare crescută cu celelalte politici comunitare în funcție de relevanță (cum ar fi politica de cercetare și inovare, politica industrială etc.); intervențiile din fondurile structurale vor trebui să combată în mod prioritar deficitul structural de competitivitate din regiuni și în mod special în regiunile care întâmpină dificultăți;
 - ar trebui efectuată o evaluare a obstacolelor întâmpinate în prezent de actorii regionali în accesarea programelor comunitare, pentru găsirea de modalități de surmontare a acestor obstacole. Comisia Europeană ar trebui să aprofundeze analiza asupra dimensiunii regionale a politicilor comunitare.
 - în mod complementar, este de explorat calea integrării anumitor intervenții finanțate actualmente din programele de Coeziune în cadrul politicilor europene sectoriale, dar însoțite de modalități de intervenție adecvate specificului regional.
- În ceea ce privește integrarea obiectivului de integrare teritorială în Politica de Coeziune, Belgia opinează că acesta este deja integrat. Noțiunea de Coeziune teritorială este – în accepțiunea Belgiei – nedisociabilă de Coeziunea economică și socială. Lucrările întreprinse în cadrul SDEC (Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar) și a Agendei teritoriale au furnizat instrumente utile de abordare strategică. În schimb, perspectiva obiectivului de Coeziune teritorială ar trebui întărită în cadrul guvernării pe toate nivelurile.
- Având în vederile multiplele tipuri de disparități pe care le generează dezvoltarea urbană, ar trebui acordată o importanță crescută analizei zonelor urbane.
- Cooperarea teritorială – în programarea actuală ar trebui acordată o mai mare flexibilitate în ceea ce privește posibilitatea actorilor de a lucra în afara frontierelor zonelor eligibile. De asemenea, ar trebui extins accesul unor categorii mai largi de actori la resursele europene, dezvoltării de parteneriate și de schimburi de experiență, atât sub obiectivele specifice Politicii de Coeziune, cât și sub alte politici europene.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Menținerea și întărirea acquis – ului Politicii de Coeziune
- Îmbunătățirea articulării Politicii Regionale și a celorlalte politici comunitare, prin stabilirea de priorități strategice care să se bazeze pe diversii piloni ai Strategiei de la Lisabona/Gotenburg
- Aproprierea obiectivului Strategiei de la Lisabona de către actorii regionali și participarea activă a acestor actori la punerea sa în operă în cadrul unui sistem de guvernare multi - nivel, care să permită articularea între prioritățile comunitare, naționale și regionale.

2. Bulgaria

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- În conformitate cu strategia de la Lisabona, Bulgaria dorește să își reducă dependența de sectoarele care au o valoare adăugată mică prin:
 - susținerea investițiilor în cercetare-dezvoltare,
 - susținerea inovațiilor și tehnologiilor informaționale și de comunicare,
 - îmbunătățirea sistemelor de management,

- promovarea învățării pe tot parcursul vieții,
- modernizarea tehnologiilor și
- realizarea de investiții pentru economisirea energiei și protejarea mediului.
- În același timp se consideră că atenția acordată dezvoltării tehnologice trebuie echilibrată cu menținerea investițiilor în politicile tradiționale de dezvoltare.
- Noua Politică de Coeziune trebuie să fie suficient de flexibilă pentru a permite UE să facă față noilor provocări cu care se confruntă Europa unită prin obținerea unui echilibru între acestea și sferile tradiționale de intervenție. Efectul presiunii economice în creștere generat de către competitorii globali, problemele demografice, dezvoltarea pieței de energie, schimbările climatice și polarizarea socială reprezintă o nouă combinație de provocări și oportunități pentru Comunitate și hotărâsc viitorul politicii regionale europene. În perioada de programare 2007-2013 informațiile referitoare la domeniile identificate ca și provocări în cel de-al patrulea Raport de Coeziune ar trebui să fie colectate și analizate, cu scopul de a evalua măsura în care acestea ar putea fi definite ca și priorități pentru Politica de Coeziune.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Poziția Bulgariei este că pentru obținerea unui proces solid de convergență reală, eforturile și resursele trebuie să fie în continuare direcționate către investiții în principalii factori care reprezintă premise pentru o creștere economică sustenabilă și competitivitate:
 - investiții pentru creșterea calității infrastructurii fizice,
 - investiții în capitalul uman și creșterea ocupării forței de muncă,
 - investiții pentru încurajarea antreprenoriatului, crearea unui climat favorabil dezvoltării afacerilor și o mai bună reglementare și
 - investiții pentru menținerea unei cooperări teritoriale echilibrate.
- Astfel, Bulgaria este convinsă că Politica de Coeziune va contribui și în continuare la realizarea unei convergențe reale a țării cu celelalte State Membre, prin sprijinirea menținerii principiilor de alocare a fondurilor între Statele membre și regiuni. De asemenea, se consideră că alocarea adițională de fonduri pentru regiunile rămase în urmă ar trebui să persiste în viitor.
- Bulgaria susține cea de-a treia dimensiune a Politicii de Coeziune – Coeziunea teritorială – ca și element esențial care va contribui la realizarea pe mai departe a convergenței și prosperității regiunilor UE. În același timp, chiar noțiunea de Coeziune teritorială ar trebui să fie în mod clar definită și indicatorii de evaluare și monitorizare a implementării acesteia ar trebui elaborați. Totodată, Bulgaria consideră că dimensiunea economică și socială a Politicii de Coeziune nu trebuie subestimată, având în vedere că unul dintre obiectivele Politicii de Coeziune este de a reduce disparitățile sociale și economice dintre regiuni.

Evaluarea sistemului de management al Politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Bulgaria consideră că abordarea strategică are o importanță esențială pentru formularea noii Politici de Coeziune. În scopul garantării unui impact real pozitiv, ar trebui asigurată sinergia cu celelalte politici, naționale și europene precum și cu strategiile de dezvoltare ale diverselor regiuni. Simplificarea de o manieră consistentă a mecanismelor de aplicare are o importanță semnificativă pentru implementarea efectivă a Politicii de Coeziune.
- Bulgaria susține abordarea privind întărirea procedurilor de monitorizare și evaluare a Programelor Operaționale, prin intermediul cărora cheltuirea fondurilor europene va fi mai bine controlată. Transparența în absorbția fondurilor UE, sistemul național de management și control și cerințele de auditare sunt premise esențiale pentru realizarea cu succes a Politicii de Coeziune și de aceea se regăsesc printre prioritățile Guvernului bulgar.
- Totodată, Bulgaria are în vedere importanța asigurării unei puternice capacități de management și consideră că UE poate susține în mod efectiv Statele membre în vederea întăririi capacității administrative pentru asigurarea unui proces eficient și eficace de absorbție a fondurilor europene.

- Măsurile de publicitate și transparență sunt printre cele mai importante aspecte ale aplicării Politicii de Coeziune și reprezintă un instrument eficace de a prezenta publicului rezultatele obținute.

3. Republica Cehă

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- Cehia are o apreciere pozitivă asupra importanței Politicii de Coeziune, reflectată în contribuția la susținerea coeziunii și dezvoltarea armonioasă a regiunilor prin sprijinirea dezvoltării economice și a competitivității în statele membre cele mai puțin dezvoltate. Cehia consideră că disparitățile existente între regiuni și tendințele viitoare de dezvoltare neechilibrată întăresc necesitatea de a menține poziția Politicii de Coeziune în sistemul politicilor comunitare ale UE.
- Politica de Coeziune trebuie să continue să fie un instrument pentru creșterea prosperității și a solidarității cu țările și regiunile mai puțin dezvoltate. În același timp, Politica de Coeziune trebuie să se adapteze noilor schimbări și condiții din mediul economic global și trebuie să respecte obiectivele strategiei de la Lisabona.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Pe termen lung, PIB/locuitor și VNB au demonstrat că sunt indicatorii cei mai acceptabili și justificabili din punct de vedere cantitativ pentru eligibilitatea regiunilor și țărilor membre față de obiectivul de convergență. Cehia consideră în continuare că este de necesară existența unei metodologii pentru definirea ariilor eligibile, pentru menținerea continuității și comparabilității datelor pentru regiunile UE și statele membre.
- Cehia consideră concentrarea pe sprijinirea țărilor și regiunilor mai puțin dezvoltate și reducerea disparităților ca principală prioritate a Politicii de Coeziune. Valoarea adăugată cea mai mare a acestei politici rezidă în sprijinirea acelor State Membre aflate cu un pas în urmă și acelor regiuni mai puțin dezvoltate. Datorită importanței este necesară menținerea obiectivului focalizat pe sprijinirea convergenței. Un asemenea sprijin trebuie să ia în considerare condițiile și cerințele specifice pentru regiunile relevante.
- Politica de Coeziune trebuie să își mențină valoarea adăugată prin sprijinirea ariilor în care intervenția Comunității este mai eficientă decât cea națională.
- Politica de Coeziune trebuie să faciliteze procesul de convergență în țările și regiunile mai puțin dezvoltate, asistând la implementarea obiectivelor din Strategia de la Lisabona. O dimensiune importantă a Politicii de Coeziune poate fi identificată prin adâncirea cooperării teritoriale europene la nivelul național, inter-regional și transnațional.
- În ceea ce privește dezvoltarea sustenabilă, pentru a face față cu succes noilor schimbări de natură pan-europeană este necesară evaluarea impactului acestor modificări, care sunt previzibile într-o anumită perioadă de timp. Noile schimbări trebuie să fie abordate din perspectiva politicilor sectoriale din UE. Politica de Coeziune trebuie să fie complementară măsurilor adoptate la nivelul UE și al statelor membre în baza realității din fiecare regiune. Acest lucru ar putea conduce la o mai bună coordonare și complementaritate cu alte politici ale UE și va permite asigurarea unor sinergii.
- Cehia consideră Politica de Coeziune ca un instrument pentru sprijinirea țărilor și regiunilor mai puțin dezvoltate pentru întărirea competitivității. În baza previziunilor, focalizarea intervențiilor trebuie să aibă în vedere nevoile teritoriale. Politica de Coeziune nu trebuie să fie percepută și restrânsă la un simplu instrument de atingere a obiectivelor Strategiei de la Lisabona, dar trebuie înțeles ca un instrument de Coeziune – funcția de solidaritate și convergență trebuie să fie prezervate.
- Cu o concentrare specifică pe intervențiile care au în vedere obiectivele Strategiei de la Lisabona, este necesară respectarea faptului că atingerea acestor obiective cade exclusiv în

sarcina fiecărui stat membru. Ca atare, implementarea lor trebuie să fie o sarcină a politicilor naționale în baza strategiei europene.

- Cehia va sprijini dezbaterile despre incluziunea teritorială în Politica de Coeziune. În acest sens, Cehia consideră ca un element esențial inter-conectivitatea și complementaritatea funcțiilor identităților teritoriale la nivel de orașe și arii rurale, dezvoltarea parteneriatelor între ele și o viziune integrată de programare a dezvoltării unităților teritoriale.
- Cehia este de acord cu atenția acordată aspectelor urbane și introducerea unei abordări integrate pentru a sprijini dezvoltarea orașelor. Cehia este convinsă că sprijinirea dezvoltării funcțiilor orașelor le va crește importanța în cadrul economiilor regionale, în special în regiunile mai puțin dezvoltate. În ceea ce privește dezvoltarea durabilă este necesară o atenție deosebită pe dezvoltarea unui sistem policentric al orașelor, în aceeași măsură pentru orașele nodale, cu accent pe elemente de accesibilitate ca factor cheie pentru menținerea funcțiilor teritoriilor rurale și periferice.
- Intrarea în spațiul Schengen a creat facilitățile pentru asigurarea că regiunile de la fostele granițe își vor pierde natura periferică și vor fi capabile să își exploateze potențialul. În acest sens, Cehia consideră esențiale următoarele: dezvoltarea transportului transfrontalier și a infrastructurii tehnice, dezvoltarea serviciilor, sprijinirea mobilității, introducerea procesului de planificare spațială, precum și definirea și implementarea strategiilor de dezvoltare.
- În ceea ce privește dezvoltarea rurală, se consideră necesară asigurarea complementarității și sinergiei comune a Politicii de Coeziune și a măsurilor politicii de dezvoltare rurală a UE, prin sprijinirea regenerării ariilor rurale. O astfel de abordare complementară trebuie să asiste restructurarea și diversificarea economiei în zonele rurale.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Cehia sprijină principiul subsidiarității și parteneriatului între nivelele individuale de management, de la nivel local la nivel național și regional până la nivelul UE. Transferurile de responsabilitate pentru control, audit și monitorizare de la Comunitate către Statele membre vor aduce o abordare mai flexibilă și mai puțin birocratică.
- Trebuie promovat principiul împărțirii obiectivelor și stabilirea unor legături mutuale între strategiile naționale, regionale și locale. Obiectivul rezidă din atingerea unei coordonări a activităților în regiuni și a sinergiei necesare.
- Este necesară continuarea acordării sprijinului autorităților locale și regionale pentru creșterea eficienței administrației și a serviciilor publice, dezvoltarea unor noi forme de cooperare între regiuni și între partenerii dintr-o regiune.

4. Germania

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- În primul rând trebuie maximizat efectul capitalului provenind din Fondurile Structurale europene. Justificări plauzibile și convingătoare vor trebui oferite pentru stabilirea unor criterii de eligibilitate adiționale. În ceea ce privește noile provocări, trebuie să se examineze dacă acestea pot fi realizate prin politicile comunitare în ansamblul lor (valoarea adăugată la nivel european) și prin Fondurile Structurale, în particular.
- Pentru a avea posibilitatea de a reacționa la presiunile de restructurare ale competitorilor, țelul primordial trebuie să îl constituie creșterea competitivității regiunilor. Pe lângă alte măsuri economice, Politica de Coeziune poate avea o contribuție importantă prin sprijinirea investiției în cercetare, dezvoltare și tehnologie, precum și în educație și adaptabilitatea resursei umane. Statele membre trebuie să se concentreze asupra acelor măsuri care au un impact maxim asupra creșterii și creării de locuri de muncă, ținându-se cont, totodată, de satisfacerea provocărilor demografice și ecologice.
- Comisia va trebui să facă propuneri procedurale din perspectiva eforturilor necesare pentru a atinge alte obiective UE, ca de exemplu, cele privind schimbările climatice. În vederea

asigurării coerenței și consistenței politicilor UE, măsurile sprijinite în cadrul politicii de Coeziune trebuie să fie în acord cu obiectivele UE privind protecția climei.

- Referitor la schimbările demografice previzibile, care vor avea un impact asimetric asupra regiunilor, o modalitate principală în care Politica de Coeziune poate contracara efectul negativ al acestor schimbări este creșterea atractivității regiunilor prin creștere și crearea de locuri de muncă, oferind astfel populației un stimul pentru a rămâne în regiune sau să emigreze către aceste regiuni. Mediul social joacă și el un rol decisiv în atragerea forței de muncă calificate către regiuni, de exemplu prin sprijinirea măsurilor care sprijină familia și cariera în același timp. Pentru aceasta trebuie realizată o strânsă coordonare cu FEADR.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Concentrarea fondurilor către Statele membre și regiunile cele mai puțin dezvoltate va fi abordarea corectă și pentru viitor. Cu toate acestea, pentru a realiza obiectivele de la Lisabona, resursele vor trebui folosite pentru obiective care să sprijine competitivitatea regională. Aceasta include și orientarea către îmbunătățirea oportunităților de angajare, după cum sunt ele stabilite în Strategia de la Lisabona.
- O mai mică parte a fondurilor și resurselor ar trebui investită în afara celor mai dezavantajate regiuni pentru a sprijini competitivitatea și crearea de locuri de muncă și a menține vizibilitatea politicii comunitare
- Criteriul economic existent pentru definirea regiunilor dezavantajate, „PIB/locuitor”, este o soluție testată în timp. Alți indicatori economici precum șomajul și dezvoltarea economică sunt implicit reflectați în acest indicator. Respingem ideea includerii exclusive a factorilor geografici fără o referință socio-economică, deoarece factorii respectivi sunt străini de sistem. Există îngrijorarea că stabilirea unor noi criterii pentru selectarea regiunilor eligibile ar putea micșora obiectivul politicii de Coeziune și ar diminua eficiența politicii. În consecință, nu este necesară luarea în considerație a „specificului regional” atunci când se analizează eligibilitatea, pentru că acest lucru se întâmplă la nivel de intervenție. Cu alte cuvinte, alegerea unor măsuri de finanțare specifice se face în mod evident pe baza condițiilor speciale din fiecare regiune.
- Aceeași situație se aplică adăugării în Tratatul UE a componentei teritoriale coeziunii economice și sociale. Rămâne la latitudinea fiecărui stat membru și regiuni să-și promoveze Coeziunea teritorială viitoare atunci când decide măsuri concrete sau concentrarea fondurilor și resurselor în anumite zone, cu condiția ca acestea să genereze valoare adăugată la nivel european.
- Pe baza unui obiectiv comun, clar pentru dezvoltarea resurselor Fondurilor Structurale la nivel european, regiunilor ar trebui să li se acorde maximum de flexibilitate pentru a urma strategia care li se potrivește cel mai bine pentru a genera creșterea și crearea de locuri de muncă.
- Scăderea pragului de eligibilitate este încurajată pe termen lung, după cum este și creșterea ratelor de cofinanțare. În particular aceasta înseamnă îndreptarea Politicii de Coeziune spre obținerea de rezultate pentru a asigura eficiența maximă în utilizarea resurselor și fondurilor. O altă posibilitate, care necesită a fi analizată, o constituie consolidarea setului de măsuri existente. Concentrarea pe împrumuturi și mobilizarea capitalului privat în locul sistemului de subvenții pentru a implementa Politica de Coeziune trebuie discutată în detaliu.
- În ceea ce privește deprinderile și competențele regionale viitoare, credem că regiunile trebuie să aibă autoritatea de a-și maximiza potențialul prin interacționarea cu un număr de politici, una dintre ele fiind Politica de Coeziune. Performanța ridicată a unei regiuni poate fi obținută numai prin resurse umane înalt calificate.

Evaluarea sistemului de management al Politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Regulile trebuie să fie definite în mod clar și transparent. Aceasta implică o mai bună analiză a eficienței fiecărei măsuri. Indicatorii de monitorizare și evaluarea politicilor UE trebuie să fie în concordanță. Urmând principiul proporționalității, costul și timpul necesare pentru programare, management și monitorizare trebuie să aibă la bază scopul programelor și proiectelor.

- Conformarea cu principiul subsidiarității trebuie să joace un rol important. Guvernul Federal încurajează utilizarea flexibilă a Fondurilor Structurale la nivelul Statelor membre într-un cadru comun, definit de toate statele. În același timp, o mai bună interacțiune a politicii de Coeziune cu alte politici (de ex. sprijinirea educației și cercetării) este binevenită.

5. Finlanda

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Este necesar să se realizeze o coordonare mai bună și mai eficace în utilizarea instrumentelor de politică a UE. În acest fel se va facilita atingerea obiectivelor UE referitoare la competitivitate și crearea de locuri de muncă.
- Trebuie concentrată atenția către dezvoltarea economiei rurale. Măsurile de dezvoltare a zonelor rurale adoptate în cadrul Politicii de Coeziune trebuie coordonate cu alte politici, în special cu cele legate de resursele naturale. Măsurile de dezvoltare rurală trebuie să promoveze diversificarea și competitivitatea economiei rurale și să găsească soluții complementare de angajare și venituri.
- Proiectele vor trebui evaluate din perspectiva impactului asupra climei. Instrumentele Politicii de Coeziune sunt insuficiente pentru a atenua schimbările climatice sau pentru a asigura adaptarea la acestea. Din acest motiv este nevoie și de instrumente și măsuri paralele din alte domenii politice. Dezvoltarea și testarea soluțiilor energetice regionale ar putea fi un bun exemplu.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Nivelul UE va juca un rol semnificativ în promovarea competitivității în statele membre, într-o manieră coordonată. Alături de acestea este nevoie de măsuri la nivel național pentru a promova competitivitatea și crearea de locuri de muncă la nivel regional. Contribuția publică națională trebuie monitorizată și la nivelul UE.
- O analiză s-ar putea face, de exemplu, dacă eficacitatea Politicii de Coeziune ar putea fi crescută prin întărirea abordării tematice. Implementarea tematică ar putea aduce valoare adăugată dezvoltării competitivității și resurselor umane.
- Abilitățile forței de muncă trebuie dezvoltate și adaptate nevoilor pieței muncii, iar adaptabilitatea întreprinderilor și a angajaților trebuie îmbunătățită. Trebuie asigurată flexibilitatea și securitatea pe parcursul perioadei active a persoanelor și pe piața muncii.
- Provocarea în fața cooperării teritoriale este de a crește eficacitatea măsurilor și de a descoperi practici care să maximizeze competitivitatea europeană. Finlanda dorește să reliefeze importanța cooperării cu regiunea Mării Baltice, care trebuie dezvoltată ca o zonă economică europeană și globală.
- Zonele granițelor externe sunt adesea cele mai rămase în urmă din UE dar, în același timp, joacă un rol important în cooperarea cu țările lumii a treia. Cooperarea teritorială actuală ar putea fi dezvoltată, de exemplu, pentru a realiza cooperarea între actorii politici din domeniul inovației.
- Tratatul de la Lisabona a inclus dimensiunea coeziunii teritoriale ca obiectiv al politicii de Coeziune, alături de Coeziunea economică și socială. Pentru Finlanda este foarte important ca permanentul handicap geografic și demografic din regiunea nordică să fie adresat în viitoarea Politică de Coeziune ca factor care necesită măsuri specifice. Un tratament special, având la bază populația risipită, a fost agreat în Tratatul de Aderare a Finlandei.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Gestionarea Politicii de Coeziune trebuie simplificată și transparența crescută, atât la nivelul UE, cât și la cel național

- Dezbaterile referitoare la viitorul politicii de Coeziune trebuie să aibă în vedere dezvoltarea unor instrumente de finanțare diferite. De exemplu, se poate apela mai des la instrumente precum împrumuturile de la BEI.

6. Franța

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Focalizarea programării Politicii de Coeziune pentru perioada 2007-2013 asupra obiectivelor strategiei Lisabona, pentru crearea unei economii competitive bazate pe cunoaștere și inovare, constituie răspunsul Uniunii Europene pentru sprijinirea regiunilor care se confruntă cu concurența la nivel mondial. Această abordare a Politicii de Coeziune, de creștere a competitivității regiunilor în contextul globalizării, trebuie menținută și în continuare. Uniunea Europeană este supusă unei concurențe foarte puternice bazate pe costurile forței de muncă în industriile productive. Creșterea prețurilor energiei și a materiilor prime reduce competitivitatea industriei europene în aceste domenii. Pentru a face față, Uniunea Europeană s-a angajat în reducerea costurilor, în termeni economici, sociali și de mediu. Valorificarea avantajelor competitive ale sectoarelor cu tehnologii medii și înalte pe teritoriul Uniunii Europene se poate baza numai pe infrastructură, sisteme de educație și formare, securitate juridică.
- Pentru regiunile Uniunii Europene, domeniile relevante pentru o dezvoltare durabilă, tehnologia informațiilor și telecomunicațiile, nano-tehnologiile, cercetarea și dezvoltarea constituie activități cu valoare adăugată mare și generatoare de bunăstare.
- Pe de altă parte, ținând cont de efectele competiției la nivel economic și social, Politicile de Coeziune trebuie să răspundă tot mai bine nevoilor regiunilor confruntate cu dificultăți precum cele în care au loc închideri de întreprinderi sau relocalizări, generatoare de pierderi ale locurilor de muncă și destructurări economice și sociale.
- Politica de Coeziune pentru perioada de după 2013 trebuie să favorizeze întreprinderile în procesul de încurajare a inovării.
- Situația particulară a sectorului serviciilor trebuie să constituie un subiect de reflecție, datorită competiției intense din cadrul sectorului. Politica de Coeziune trebuie să țină cont de impactul teritorial al evoluției serviciilor de interes economic general și să contribuie la menținerea unui acces egal al cetățenilor la serviciile de interes general.
- Politica de Coeziune este direct interesată de impactul socio-economic și teritorial generat de evoluțiile demografice recente, precum și de cele viitoare. În domeniul forței de muncă trebuie analizat în ce măsură Politica de Coeziune poate atenua dezechilibrele dintre regiuni.
- Până în anul 2030 numărul persoanelor în vârstă de peste 80 de ani din Uniunea Europeană se va dubla, de la 18,8 milioane la 34,7 milioane. De asemenea, se constată deja un spor natural negativ. Extinderea Uniunii Europene a ajutat la creșterea demografică. Pentru viitor, principalul factor de creștere a populației îl constituie emigrația.
- Migrația dintr-o regiune în alta este generată în principal de diferențele de nivel de trai. Aglomerările urbane cele mai dezvoltate sunt principalele beneficiare, în timp ce regiunile cele mai puțin dinamice și mai sărace vor înregistra diminuări ale populației. Acest fenomen contribuie la dinamica demografică, economică și culturală, dar ridică în același timp și serioase probleme de adaptare din punct de vedere al locuințelor, al transportului și serviciilor și agravează problemele legate de forța de muncă în zonele urbane. Eforturile regiunilor de a atrage forță de muncă calificată creează o concurență care se va accentua. În același timp este considerată foarte importantă acordarea unei atenții sporite dezvoltării capitalului uman din regiuni, prin investiția continuă în training vocațional în vederea creșterii productivității, pentru a putea compensa reducerea numerică a resurselor umane.
- La nivel global, Politica de Coeziune trebuie să integreze obiectivele strategiei de la Göteborg în domeniul dezvoltării durabile. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, deși nu necesită măsuri inovative din punct de vedere urbanistic, al transportului și a economiei de energie, impun decizii strategice în domeniul consumului, al producției și al așezărilor umane.

Rolul politicii de Coeziune este de a formula răspunsuri comune care să îmbine competitivitatea (Lisabona) și dezvoltarea durabilă (Göteborg).

- Orașele constituie zonele cu cea mai mare concentrare de surse de emisii de gaze cu efect de seră. Îmbunătățirea eficienței energetice și adaptarea la schimbările climatice poate constitui ocazia de a integra zonele vulnerabile ale orașelor sau de a le adapta ținând cont și de modificările demografice.
- Politica de Coeziune trebuie să aibă ca obiectiv și reducerea riscurilor de calamitate. Schimbările climatice pot genera catastrofe generale, în principal în condițiile de desfășurare a activităților economice și de ocupare a spațiilor.
- În regiunile ultra-periferice care beneficiază de un patrimoniu natural excepțional, ne-alterate de activitățile umane, schimbările climatice constituie o amenințare importantă. Susținerea strategiilor de conservare a biodiversității și de gestionare durabilă a acestor zone trebuie să stea și la baza politicii viitoare.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Întărirea Politicii de Coeziune în domeniul competitivității trebuie să se concentreze pe atuurile și potențialul specific fiecărei regiuni. Această abordare necesită o analiză mai atentă și o cunoaștere mai bună a punctelor tari și slabe ale fiecăreia. Colectarea acestor date se poate face utilizând datele colectate în cadrul programului de observare ale rețelei de amenajare a teritoriului (ESPON) și utilizarea lor în cadrul analizelor în curs asupra indicatorilor coeziunii teritoriale. Ele pot crea o viziune diferențiată asupra fiecărei regiuni.
- Implementarea teritorială a politicilor publice și adaptarea acestora în funcție de contextul și caracteristicile regiunilor reprezintă o provocare majoră la care Uniunea Europeană trebuie să-i facă față în viitor.
- Politică de Coeziune integrată presupune un cadru clar și flexibil pentru actorii relevanți. Este necesară îmbunătățirea legăturilor la toate nivelurile de guvernare și promovarea complementarității între politicile publice comunitare, naționale și regionale. (de ex. contracte pentru proiecte Stat/Regiuni)
- Solidaritatea, principiul pe care se bazează Politica de Coeziune, trebuie să fie și în continuare sursa de acțiune comunitară. Investițiile în cercetare și dezvoltare, inovare și valorificarea capitalului uman reprezintă temele care pot depăși dualitatea manifestată între principiul solidarității și cel al competitivității.
- Incluziunea socială este sprijinită și prin asigurarea respectării principiilor egalității de șanse și cel al ne-discriminării. Este necesară o mai bună coordonare și eficientizare a acțiunilor în teritoriu în vederea eliminării inegalităților sociale și a discriminării, precum și sprijinirea persoanelor cele mai expuse de pe piața forței de muncă, în principal tinerii, precum și persoanele în vârstă.
- Adaptarea cetățenilor europeni exigențelor unei economii bazate pe cunoaștere presupune luarea de măsuri mai bine coordonate între statele membre și Uniunea Europeană în privința educării și formării acestora. Aceasta se concretizează în elaborarea unor studii referitoare la meseriile actuale precum și a celor de viitor la nivelul fiecărei regiuni.
- Tematicile care trebuie să urmărească obiectivele strategiei Lisabona, de favorizare a unei economii bazate pe cunoaștere, trebuie să vizeze :
 - dimensiunea educației și formării profesionale inițiale și pe tot parcursul vieții
 - formarea profesională la nivel de învățământ superior
 - mobilitatea lucrătorilor la nivel European prin stimulente financiare pentru întreprinderi
 - acumularea de cunoștințe în domeniul tehnologiei informațiilor în rândul cetățenilor europeni
 - cunoașterea de limbi străine, care să asigure comunicarea și mobilitatea profesională
- Este de dorit reorientarea FSE pe factori care asigură competitivitatea, de exemplu prin folosirea creditării în locul stimulentele financiare pentru măsurile în favoarea mobilității profesionale și geografice a forței de muncă și a emigranților.
- Politica de Coeziune trebuie să se concentreze la nivel regional pe identificarea factorilor de atractivitate pentru regiuni și pe încurajarea schimbării actorilor în cadrul unei economii

deschise. Din acest punct de vedere, se urmărește întărirea guvernării și a competențelor operatorilor, partenerilor instituționali, a ONG-urilor și a colaborării acestora cu actorii economici (IMM-uri, întreprinderi mari, agenții de dezvoltare).

- Pentru regiunile mai puțin dezvoltate, care nu sunt aliniate la piața unică sau care prezintă handicapuri naturale, competitivitatea acestora depinde în mod special de infrastructura de comunicații și transport. În aceste regiuni, Politica de Coeziune trebuie să se concentreze pe asigurarea densității optime și de calitate a infrastructurii, prin modernizarea celei existente și crearea uneia noi, aceasta contribuind atât la creșterea competitivității, cât și la dezvoltarea durabilă.
- Creșterea competitivității economice poate fi asigurată și prin întărirea cooperării teritoriale, în mod special prin transmiterea între acestea a celor mai bune practici.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Programarea 2007-2013 introduce noi reglementări care, prin punerea lor în aplicare, vor optimiza implementarea Programelor Operaționale, incluzând proceduri de control, monitorizare și evaluare, care conferă acestora un grad mai ridicat de autonomie. Simplificarea regulilor și clarificarea competențelor trebuie să contribuie la îmbunătățirea programelor operaționale. Sistemul de management al programelor 2007-2013 marchează un pas înainte, în mod special în privința separării responsabilităților de implementare de cele de monitorizare. Aceste reguli urmăresc să garanteze utilizarea corectă a fondurilor și rigurozitate în cadrul programării.
- La momentul actual beneficiarii posedă un sistem de management mai transparent, în modul de reglementare impus, comparativ cu reglementările din perioada 2000-2006, care au generat interpretări diferite și multe incertitudini. Acesta garantează o interpretare omogenă a regulilor în cadrul Uniunii Europene și transparență în utilizarea fondurilor comunitare.
- Publicarea listei cu beneficiarii de fonduri europene conferă o garanție suplimentară privind utilizarea fondurilor la nivelul beneficiarului final.
- Alte elemente care îmbunătățesc sistemul de management sunt reducerea numărului de obiective și reglementări, implementarea principiului „un program un fond”, reducerea numărului de reguli de atribuire a fondurilor, introducerea unei flexibilități mai mari la eligibilitate, a principiului proporționalității și subsidiarității în procesul de monitorizare și evaluare.
- Evaluările programelor operaționale trebuie să determine dacă obiectivele fixate de documente au fost cu adevărat atinse și în ce măsură. În cadrul procesului de evaluare trebuie să se identifice cauzele pentru care nu au fost îndeplinite și formulate recomandări pentru atingerea acestora.
- Principiul parteneriatului constituie o regulă pentru elaborarea programelor operaționale, ca mecanism de subvenționare globală.
- Pentru viitor este de dorit o mai bună coordonare a diverselor fonduri comunitare (FEDER, FSE, FEADR, FEP) în vederea îndeplinirii obiectivelor vizate.
- S-a constatat o clarificare a responsabilităților în domeniul managementului fondurilor structurale. Este necesar să se evite pe viitor modificarea și creșterea complexității acestor reguli. Este necesar ca personalul care asigură managementul fondurilor să fie la un nivel optim, evitându-se multiplicarea nivelurilor de decizie și deresponsabilizarea managementului intervențiilor comunitare. Este necesar să se favorizeze eficacitatea activităților finanțate din bugetul Uniunii Europene.
- Sunt necesare eforturi suplimentare pentru simplificarea reglementărilor și implementarea lor pentru viitoarea perioadă de Coeziune în vederea unei mai bune articulări a intervențiilor comunitare și a politicilor naționale.
- Din punct de vedere al statelor membre, este necesar să se asigure o mai bună coerență între politicile publice naționale și cele comunitare.
- Problemele securității energetice și cele ale mobilității persoanelor depășesc cadrul teritorial al Uniunii Europene și trebuie analizate dintr-o perspectivă mai largă.

- Convergența economică și socială în cadrul Uniunii Europene impune o strategie de parteneriat cu țările vecine Uniunii Europene. În acest cadru trebuie întărită politica europeană de bună vecinătate, politicile de extindere și cele de coeziune.

7. Italia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Viitorul politicii de Coeziune va avea în vedere următoarele aspecte:
 - orientarea favorabilă a mixului de politici concentrat pe proiecte/achiziții publice;
 - oportunitatea pentru Politica de Coeziune de a susține strategia de la Lisabona ținându-se cont de noile condiții impuse de criza economică și financiară actuală;
 - reintroducerea integrării Politicii de Coeziune evitând împărțirea fondurilor pe sectoare și integrarea cu celelalte politici comunitare;
 - o abordare a coeziunii teritoriale ca element integrator pentru programarea dezvoltării regionale;
- Politicile naționale și coeziunea: Diversele politici comunitare – cele referitoare la cercetare, dezvoltare și inovație, la agricultură, concurență și la ajutoarele de stat – vor putea amplifica eficiența Politicii de Coeziune, de exemplu prin luarea în considerare, în mod explicit, a circumstanțelor de ordin economic, social și teritorial. Rapoartele demonstrează că, din ce în ce mai mult, aceste circumstanțe sunt luate în calcul, dar că nu există încă sinergia necesară pentru valorificarea acestora.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- UE își poate multiplica oportunitățile de creștere prin încurajarea cooperării între regiunile dezvoltate și cele sub-dezvoltate, de care să beneficieze Uniunea Europeană în ansamblul său
- Atragerea investițiilor pentru promovarea competitivității în cele mai vulnerabile regiuni și sprijinirea dezvoltării afacerilor și activităților economice, modernizarea infrastructurii și dezvoltarea capitalului uman sunt în interesul tuturor statelor membre, datorită impactului pozitiv din perspectiva pieței largite, atragerii de finanțare publică și privată.
- Introducerea abordării mono-fond adoptată pentru perioada 2007 – 2013 și stabilirea unui fond separat de dezvoltare rurală nu pare a produce rezultate satisfăcătoare. Este necesar să se întărească coordonarea, în primul rând la nivelul Comunității Europene, pentru a preveni tendința alarmantă de consolidare a sectorializării intervențiilor Fondului.
- Politica de Coeziune și progresele înregistrate spre o societate bazată pe cunoaștere pot beneficia de pe urma integrării cu alte politici europene care promovează inovația, protecția mediului, dezvoltarea rurală, accesibilitatea, precum cele care încurajează dialogul dintre zona mediteraneană și cea balcanică.
- Introducerea caracteristicilor geografice specifice nu trebuie să genereze fragmentarea Politicii de Coeziune. Noțiunea de coeziune teritorială dezvoltă capacitatea UE de a face față noilor provocări de dezvoltare regională, subliniind mai clar dimensiunea teritorială a politicilor sectoriale ale UE.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 – 2013

- Italia consideră binevenită realizarea reformei administrației publice, ca piesă centrală în atingerea obiectivelor Politicii de Coeziune
- Guvernarea pe niveluri multiple este baza pentru realizarea unei politici de jos în sus, inspirată de cunoașterea locală, care țintește spre utilizarea eficientă a resurselor neexploatate, mobilizarea abilităților globale și alinierea strategiilor la nevoile reale, în vederea maximizării resurselor și a eficientizării intervențiilor publice. Este nevoie în

continuare să se clarifice sarcinile și responsabilitățile, să se definească mai bine instrumentele și regulile care să se aplice la diferite niveluri ale guvernării Comunitare și să se asigure coordonarea în plan orizontal și vertical.

- Este necesară creșterea eficacității Politicii de Coeziune, orientarea spre performanță și integrarea cu politicile naționale. Este necesară îmbunătățirea procesului de stabilire a priorităților și obiectivelor. Trebuie să se agreeze ținte credibile și măsurabile și să se stabilească reguli și condiții care să ducă la atingerea rezultatelor dorite.
- În vederea creșterii transparenței politicii și a gradului de conștientizare a publicului european în privința Politicii de Coeziune este de dorit să se promoveze simplificarea procedurilor de implementare a programului, întărind în fapt activitățile de monitorizare și evaluare care să sprijine luarea deciziilor. De asemenea este necesar să se asigure mobilizarea tuturor actorilor în realizarea obiectivelor stabilite.

8. Letonia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Letonia recomandă extinderea ariei de cuprindere a activităților eligibile în cadrul Politicii de Coeziune (în prezent limitate la necesitățile pieței muncii) la aspecte legate de educație și sănătate. Atât nivelul de educație și cât și starea de sănătate sunt factori care influențează indicatorii demografici și piața muncii în statele aflate în decalaj față de media UE.
- De asemenea, poziția Letoniei este că în alocările financiare ale Politicii nu se acordă atenția necesară unor indicatori precum rata de mortalitate.
- Letonia susține că lipsa resurselor umane a devenit evidentă în cazul său, mai ales în cazul inginerilor. În această situație au crescut cheltuielile cu forța de muncă și a scăzut productivitatea. Politica de Coeziune devine un element important în soluționarea problemelor sale legate de resursele umane.
- Letonia apreciază că schimbările climatice reprezintă una dintre amenințările la adresa Europei, alături de alte modificări legate de demografie, competitivitate globală, prețul energiei sau tensiunile sociale. Implicite, schimbările climatice afectează obiectivele Politicii de Coeziune de reducere a disparităților de dezvoltare.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Letonia consideră că Politica de Coeziune nu trebuie să fie transformată într-un instrument general care să susțină competitivitatea și sustenabilitatea UE; utilizarea acestui instrument nu trebuie să aibă întâietate în fața eforturilor statelor membre de a-și îmbunătăți singure legislația, politicile publice, managementul resurselor proprii etc. În opinia sa, criteriile politicii trebuie să fie foarte selective cu privire la regiunile și statele eligibile pentru finanțare; eligibilitatea a cât mai multe state poate duce la imposibilitatea finanțării corespunzătoare. Statele membre sunt primele responsabile de propria dezvoltare socio-economică și de nivelul de competitivitate globală, iar utilizarea finanțărilor din Politica de Coeziune trebuie să se facă în anumite condiții, cum ar fi existența unor indicatori de decalaj față de mediile UE. În acest sens, Letonia consideră că PNB pe cap de locuitor trebuie să fie principalul indicator pentru eligibilitatea unui stat sau a unei regiuni. Se pot folosi și indicatori calitativi legați de calitatea resurselor umane și productivitatea muncii; alți indicatori, conform poziției Letoniei, nu sunt suficient analizați atunci când se stabilesc alocările: situația infrastructurii sau ratele de mortalitate.
- Letonia apreciază că schimbările climatice, modificările legate de demografie, competitivitate globală, prețul energiei sau tensiunile sociale vor avea efecte diferite pentru fiecare regiune sau stat și Politica de Coeziune nu poate fi folosită în aceeași manieră peste tot în UE.
- Letonia apreciază că regiunile de la granițele interne și externe sunt cele mai puțin dezvoltate și acestea trebuie sprijinite prin Politica de Coeziune.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Letonia este favorabilă principiului descentralizării și simplificării introdus de Comisia Europeană în managementul Politicii de Coeziune; simplificarea se poate face prin organizarea tematică a activităților finanțate, astfel încât să se limiteze numărul structurilor administrative implicate în managementul fondului, dar și prin clarificarea condițiilor de eligibilitate.
- Letonia consideră că finanțările politicii trebuie să vină atât din partea bugetului UE și a bugetelor naționale, cât și din partea diverselor administrații locale și a sectorului privat.
- Evaluarea implementării Politicii de Coeziune trebuie să se axeze mai mult pe evaluarea impactului acesteia decât pe activitățile de control și/sau audit. O proporția prea mare din resursele administrative sunt alocate acestor din urmă activități.
- De asemenea, Letonia recomandă extinderea ariei de cuprindere a activităților eligibile (în prezent limitate la necesitățile pieței muncii) la aspecte legate de educație și sănătate. Atât nivelul de educație, cât și starea de sănătate sunt factori care influențează situația pieței muncii în statele aflate în decalaj față de media UE. În aceeași linie de recomandări, Letonia consideră că nu trebuie abandonate elementele inițiale ale Politicii și anume investițiile în infrastructură și comunicații.
- Letonia sugerează clarificarea dimensiunii coeziunii teritoriale, concept introdus în Tratatul de la Lisabona; trebuie stabilită contribuția coeziunii teritoriale și a dezvoltării teritoriale la obiectivele Politicii de Coeziune.
- Pentru maximizarea impactului Politicii de Coeziune, Letonia propune crearea unui unic sistem de planificare și implementare pentru fondurile alocate Politicii de Coeziune, Fondul Social European (FSE), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), fondurile dedicate dezvoltării rurale și pescuitului. De fapt, există foarte multe sinergii între dezvoltarea rurală și dezvoltarea regională.

9. Malta

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Procesul de programare trebuie să fie realizat distinct și specific fiecărei „Țări Membre. Deși UE se confruntă cu provocări comune, caracteristicile specifice la nivel de stat, regiune sau local trebuie luate în considerare. Caracteristicile specifice trebuie reflectate (cu un anumit grad de flexibilitate) în programele și măsurile relevante. În acest sens, este contraproductivă prestabilirea unor ținte de alocare, având în vedere că țintele pot fi stabilite numai după ce situația de pe teren a fost evaluată.
- Cu toate că prin Politica de Coeziune se încearcă determinarea întreprinderilor de a investi în inovație, la nivel de stadiu de programare este necesară o mai mare flexibilitate pentru a se lua în calcul limitările anumitor State Membre, mai degrabă decât focalizarea pe procentele atinse în procesul alocării.
- Regiunile sau statele membre trebuie să-și identifice singure strategia pe care doresc să o urmeze, cunoscând cel mai bine punctele tari și cele slabe și mix-ul de politici cel mai potrivit care să ducă la creștere și crearea de locuri de muncă. Deși UE se confruntă cu presiuni legate de restructurare, globalizare și alte chestiuni urgente, soluția nu poate fi aceeași pentru toate statele.
- Diferite probleme la nivel micro necesită soluții diferite. Nu pot fi stabilite ținte similare pentru toți fără să se țină cont de condițiile din teren. De aceea trebuie luate măsuri holistice și nu măsuri izolate.
- Politica de Coeziune are potențialul de a face diferența în diferite zone, nu doar de a răspunde schimbărilor demografice. Este la latitudinea fiecărui stat membru de a decide care provocări vor fi adresate prin Politica de Coeziune și care cu ajutorul altor resurse.
- Schimbările climatice trebuie, de asemenea, adresate prin Politica de Coeziune, deoarece pot avea efect negativ asupra dezvoltării și creșterii economice și asupra calității vieții.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Prin Coeziunea teritorială Malta înțelege nu numai luarea în considerație a statisticilor economice (cum a fost cazul până în prezent în ceea ce privește Politica de Coeziune), ci și a realităților geografice ale teritoriului (incluzând aspectele vulnerabile) care ar putea afecta în mod semnificativ coeziunea socio-economică. Politica de Coeziune trebuie să utilizeze instrumentele disponibile pentru a determina, împreună cu statele membre, diversitățile teritoriale și măsurile care pot fi sprijinite prin Politica de Coeziune.
- Cu toate că fiecare regiune/stat membru se confruntă cu provocări în ceea ce privește incluziunea și integrarea socială, Malta consideră că este necesară adoptarea unor măsuri adaptate diferitelor probleme ale statelor membre. Malta recomandă armonizarea diverselor programe UE și inițiative comunitare la nivelul Uniunii pentru a asigura o abordare coerentă. Referitor la aceasta, în timp ce FSE se poate concentra pe reintegrarea grupurilor sociale în piața muncii, alte instrumente se pot adresa aspectelor de natură socială pentru a preveni (în cazul copiilor și tinerilor) sau soluționa (în cazul adulților) probleme care nu sunt în mod necesar conectate direct la piața muncii.
- În ceea ce privește aptitudinile necesare, Malta a identificat în primul rând cele de natura TIC. De asemenea este necesar să se continue dezvoltarea abilităților aferente industriilor cheie, cum ar fi industria hotelieră, sectorul serviciilor financiare și industria constructoare. Îmbunătățirea abilităților este adesea însoțită de introducerea de noi tehnologii, sisteme și procese și de aceea asistența FSE trebuie să fie sprijinită de grant-uri FEDR pentru a încuraja indivizii și industria să se orienteze spre inovație și dincolo de conformare în ceea ce privește elementele de reglementare.
- Politica de Coeziune trebuie să sprijine și domeniile de nișă pe care regiunile le identifică drept zone potențiale de creștere.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Sistemul de management trebuie să reflecte diferitele niveluri de guvernare și responsabilitățile relevante ale statelor membre. Fiecare stat ar trebui lăsat să ia singur decizia referitoare la nivelul optim de descentralizare a funcțiilor/responsabilităților. Cadrul de reglementare ar trebui să fie suficient de flexibil pentru a permite fiecărui stat membru să adopte implementarea sistemelor și funcțiilor de control la nivelul dorit.
- Politica de Coeziune trebuie să fie complementară politicilor naționale și regionale. Fiecare stat membru/regiune trebuie să decidă modul în care va avea loc sinergia și complementaritatea dintre resursele naționale și comunitare.
- Malta consideră necesar sprijinul pentru implementarea Cadrului de Reglementare a Politicii de Coeziune. Acest sprijin trebuie să țină cont de diferențele de organizare administrativă, precum și de principiul proporționalității. Schimbul de bune practici este și el binevenit și poate contribui la o mai bună înțelegere a politicii.
- Acolo unde există modalități diferite de contabilizare a cheltuielilor, cooperarea transfrontalieră este dificil de implementat și de aceea este de dorit să se analizeze dacă reglementările EGTC vor avea un impact pozitiv asupra managementului acestor programe. În acest sens Malta consideră importantă aplicarea principiului proporționalității, în particular pentru dezvoltarea de proiecte mici. De asemenea este necesar ca procesul de simplificare să continue. Sinergia cu alte politici și inițiative comunitare sunt importante și la nivelul procedurilor. Câteva dintre programele și inițiativele comunitare sunt mult mai simple din punctul de vedere al procedurilor, pe motiv că sunt caracterizate de operații de mici dimensiuni. Politica de Coeziune trebuie să fie capabilă să adreseze proiectele mici utilizând sisteme de implementare/control mai simple, asigurându-se în același timp că principiul managementului financiar solid nu este compromis.
- Statele membre și Comisia Europeană trebuie să realizeze campanii de informare pentru publicul general și mediul de afaceri pentru a se asigura că informația ajunge la grupul țintă dorit.

- O mai mare raționalizare și delimitare a domeniilor de intervenție între diferitele instrumente comunitare și programele Politicii de Coeziune trebuie să aibă ca rezultat o mai mare participare a organizațiilor europene și a cetățenilor și un impact vizibil și tangibil.
- Malta consideră necesară dezvoltarea cooperării dintre regiunile europene și dintre acestea și regiunile din afara Europei, atât din perspectivă politică, cât și din perspectiva unui număr de politici comunitare precum cele privind energia, schimbările climatice și fluxul migrației.

10. Slovacia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- Este necesară o mai bună consultare publică referitoare la Politica de Coeziune a Uniunii Europene, a scopului și obiectivelor acesteia. În acest sens Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale din Republica Slovacă a organizat un proces de consultare publică cu partenerii săi, în cadrul unui grup de experți.
- Prin implementarea Fondurilor Structurale și de Coeziune s-a constatat la nivelul Republicii Slovacia efecte tangibile atât din punct de vedere economic dar și social și instituțional.
- Politica Uniunii Europene susține convergența regiunilor în cadrul acesteia, având o importanță deosebită în condițiile unei competiții puternice la nivel mondial.
- Politica regională contribuie nu numai la limitarea discrepanțelor de dezvoltare ale UE, dar contribuie și la întărirea potențialului competitiv al acesteia.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Prin furnizarea suportului financiar pentru marile proiecte de infrastructură trans-europene, Politica de Coeziune asigură un avantaj competitiv tuturor regiunilor atât la nivel european cât și global. În acest context, este necesar să se pună în discuție conceptul de „bunuri publice” și accesibilitatea cetățenilor din Uniunea Europeană la ele, acestea fiind elemente de bază care pot contribui la creșterea și îmbunătățirea competitivității.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Politica de Coeziune a încurajat indirect inovarea la nivel instituțional și reforma legislativă, îmbunătățirea managementului financiar, dezvoltarea de politici economice și culturale mult mai bine adaptate la contextul și nevoile locale, în beneficiul locuitorilor acestor regiuni.

11. Estonia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- În planificarea etapei următoare a Politicii de Coeziune, nu poate fi evitată abordarea problemelor privind globalizarea, încălzirea globală, modificările demografice și securitatea energetică. Toate aceste aspecte trebuie luate în considerare prin eforturi comune, însă aria principală de concentrare a Politicii de Coeziune trebuie să rămână reducerea decalajelor regionale.
- Considerăm de asemenea că Politica de Coeziune permite o mai bună concentrare a resurselor pentru a obține cele mai bune rezultate. Concentrarea poate fi făcută atât prin diseminarea mai restrânsă a resurselor, cât și prin evaluarea mai atentă a nevoilor specifice și a performanței anterioare proprii fiecărei regiuni care va beneficia de aceste resurse.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Credem că există loc de simplificare a implementării Politicii de Coeziune. Propunerea noastră este să analizăm împreună posibilitatea de a acorda mai multă libertate de utilizare a fondurilor în cazul regiunilor celor mai performante, prin susținerea planurilor lor de dezvoltare deja existente, în loc de a implementa altele în paralel și prin utilizarea mecanismelor de implementare și a regulilor existente în regiune, cu respectarea legislației UE.
- În final, sperăm să vedem o implicare mai mare a Comisiei în consilierea regiunilor și împărtășirea mai largă a cunoștințelor pe care le deține, în special în vederea obținerii unui impact mai mare în urma utilizării fondurilor. Considerăm că un efort comun sporit va duce la un impact crescut al Politicii de Coeziune.

12. Polonia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- Guvernul Republicii Polonia are în vedere faptul că acel caracter orizontal și integrat al Politicii de Coeziune, înțeles ca o politică de dezvoltare care combină dimensiunea socială cu cea economică și cea teritorială, trebuie folosit pentru a menține rolul Politicii de "promotor" al unei abordări integrate în atingerea obiectivelor de dezvoltare ale UE. Această abordare trebuie aplicată atât în relație cu activitățile desfășurate în contextul politicilor sectoriale Comunitare specifice cât și în relație cu activitățile realizate în contextul politicilor naționale și a strategiilor regionale. Atingerea obiectivelor de dezvoltare ale UE este astfel legată de necesitatea de a discuta modalitatea de determinare a relațiilor mutuale co-existente între politicile Comunitare, incluzând atât instrumentele cât și principiile de livrare.
- Următoarele arii ar trebui în primul rând adresate: competitivitate (întreprinderi), cercetare-dezvoltare, capital social, dezvoltare teritorială și într-un context mai larg – dezvoltare spațială, dezvoltarea rețelelor TEN, protecția mediului și dezvoltarea rurală. De asemenea, este necesară o abordare mai integrată în ceea ce privește activitățile legate de fonduri și sistemul lor de livrare în cadrul Politicii de Coeziune. Problemele identificate și provocările întâmpinate trebuie tratate complementar în vederea atingerii obiectivelor comune ale UE. În acest context merită a fi luată în considerare posibilitatea abandonării abordării separate a fondurilor, în particular în ceea ce privește FEDR și FSE sau prin gruparea lor mai strânsă având în vedere că urmăresc atingerea acelorași obiective la nivel european.
- Polonia subliniază necesitatea desfășurării unei analize detaliate a principiilor și instrumentelor folosite pentru a furniza suport pentru zonele rurale. Experiența perioadei de programare 2004-2006 și elaborarea documentelor de programare pentru 2007-2013 indică o suprapunere clară a unor tipuri de intervenții similare în cadrul Politicii Agricole Comune și a Politicii de Coeziune. Aceste suprapuneri determină slăbirea abordării integrate la nivelul Comunității în legătură cu sprijinul pentru dezvoltare rurală. De aceea, Polonia consideră necesară revizuirea eficacității instrumentelor comunitare în favoarea dezvoltării rurale, precum și a mijloacelor de coordonare și livrare.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Dimensiunea teritorială a Politicii de Coeziune poate deveni un element integrant al politicilor Comunitare și prin aceasta să crească posibilitatea de a se adresa în mod efectiv provocărilor pe care le întâmpină UE în prezent. Un pas important în această direcție ar fi organizarea unei dezbateri detaliate la nivel european și național în vederea transunerii noilor prevederi ale Tratatului în arhitectura generală a obiectivelor UE și evaluarea impactului prevederilor noului Tratat în funcționarea anumitor instrumente de implementare a politicilor Comunitare,

inclusiv Politica de Coeziune. În acest context este necesară definirea noțiunii de coeziune teritorială și elaborarea de indicatori clari pentru măsurarea acestei noțiuni și a impactului acesteia în modalitatea de măsurare a coeziunii. Polonia evidențiază în principal necesitatea definirii de instrumente eficace care să permită obținerea unui echilibru teritorial între zonele urbane și zonele rurale și care susțin menținerea și dezvoltarea unui sistem de așezare / stabilire policentric.

- Guvernul polonez susține căutarea unui nou echilibru în arhitectura relațiilor dintre CE (inclusiv în interior) și statele membre, regiuni, actori la nivel local precum și alte părți interesate (cum ar fi parteneri economici și sociali, inclusiv ONG-uri și antreprenori), care sunt implicați în punerea în practică a Politicii de Coeziune.
- Un sistem de guvernare cu mai multe niveluri trebuie să se bazeze pe alegerea multilaterală și în funcție de atribuții a unor parteneri interesați într-un anumit domeniu de intervenție, și totodată trebuie să funcționeze într-un context mai larg decât parteneriatele tradiționale dintre Comisia Europeană – guvernele Statelor membre – autoritățile regionale. Un model nou de parteneriat care include noile părți interesate ar trebui să asigure o platformă pentru reflectarea mai largă a contextului pentru atingerea obiectivelor politicilor Comunitare, inclusiv Politicii de Coeziune. Rolul regiunilor ar trebui rediscutat în vederea extinderii ariei de cuprindere a destinațiilor Politicii de Coeziune (de ex. poziția în creșterea a orașelor).
- Polonia susține încercările de dezvoltare a inițiativelor asumate prin Cooperarea Teritorială Europeană și Politica de Vecinătate Europeană - în special cu aplecare asupra dimensiunii estice. Astfel, guvernul polonez observă necesitatea pe de o parte, de a simplifica principiile de implementare, și pe de altă parte de a crește gradual bugetul dedicat acestui tip de cooperare. Cooperarea teritorială, inclusiv cooperarea cu țări din afara UE, reprezintă factorul cheie pentru dezvoltarea coeziunii teritoriale. Se identifică de asemenea și o dimensiune politică. În virtutea unor proiecte și inițiative care vor fi dezvoltate în contextul Obiectivului 3 al Politicii de Coeziune, regiunile și societățile locale din Statele membre care contribuie în mod activ la dezvoltarea UE, vor fi în măsură să exporte către regiunile vecine din afara granițelor UE, expertiza, principiile de cooperare și parteneriat elaborate precum și valorile create.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Guvernul Poloniei subliniază că obiectivele, principiile, ca de altfel și instrumentele și sistemul de implementare a Politicii de Coeziune trebuie să fie modificate astfel încât să răspundă modificărilor pe plan economic și social, precum și modificărilor survenite în dimensiunea teritorială a Europei și evoluția așteptărilor anumitor State Membre și a cetățenilor acestora.
- Acest lucru este vital pentru a garanta menținerea Politicii ca instrument care servește obiectivelor de dezvoltare ale UE și care contribuie la adâncirea dimensiunii europene a activităților asumate de Comunitate.
- În opinia guvernului polonez, un punct de plecare în dezbaterile pentru viitorul design al Politicii de Coeziune trebuie să fie discuția pe obiectivele politice și pe prioritățile de dezvoltare ale UE. O dezbateră privind aspectele financiare, inclusiv locul anumitor politici în bugetul UE, ar trebui să fie următorul pas în discutarea scopului și a obiectivelor politicii Uniunii Europene. Astfel, guvernul Poloniei pledează pentru asocierea dezbaterilor privind Politica de Coeziune cu revizuirea bugetului UE și a politicilor Comunitare, și de asemenea pentru concentrarea dezbaterilor nu doar pe partea financiară ci și pe contribuția reală a Politicii de Coeziune la atingerea obiectivelor politice ale UE și de asemenea pe răspunsul acesteia la provocările de dezvoltare pe care le întâmpină Comisia în acest moment.
- Guvernul polonez este în favoarea introducerii de soluții care să deservească atât creșterea eficienței instrumentelor pentru punerea în practică a Politicii de Coeziune cât și sporirea eficacității acesteia în contextul atingerii obiectivelor propuse. Aceste soluții privesc soluțiile care vor avea o influență primordială asupra eficacității utilizării resurselor și nu viteza de absorbție a acestora. Fundamental pentru acest scop este aplicarea pe scară mai largă a instrumentelor de evaluare, care trebuie să se concentreze într-o mai mare măsură pe evaluarea eficienței Politicii de Coeziune și eficacitatea sa în realizarea obiectivelor comunitare pe termen lung și de asemenea, pe crearea valorii adăugate europene. Evaluarea continuă ar trebui utilizată într-un mod mai eficient decât până în acest moment. Astfel de

evaluări ar trebui orientate către emiterea continuă de recomandări care să ia în considerare schimbările dorite în sistemul de implementare a politicii în contextul depunerii de eforturi susținute pentru utilizarea mai eficientă a resurselor și pentru atingerea obiectivelor comunitare.

13. Portugalia

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- Portugalia consideră necesară clarificarea specificului și complementarității celor trei dimensiuni ale coeziunii:
 - Coeziunea economică vizează promovarea condițiilor structurale pentru convergența potențialului de creștere și a nivelului dezvoltării economice a regiunilor și statelor membre;
 - Coeziunea socială vizează creșterea potențialului uman, îmbunătățirea pieței muncii, a condițiilor de angajare și garantarea incluziunii și participării tuturor cetățenilor și a grupurilor sociale în procesul de dezvoltare și în culegerea beneficiilor rezultate. În acest context, o atenție specială trebuie acordată orașelor mari și zonelor urbane – unde sunt concentrate oportunitățile și provocările și unde se întâlnesc de asemenea cele mai severe cazuri de excluziune socială și inechitate - și celor mai sărace și periferice zone rurale, care sunt vulnerabile în mod special, atât din perspectivă demografică, cât și socială;
 - Coeziunea teritorială capitalizează pe diversitatea și complementaritatea teritoriilor. De asemenea, se sprijină pe noțiunea de dezvoltare policentrică a UE, întărește cooperarea teritorială între regiunile din cadrul Statelor membre sau între Statele membre. Coeziunea teritorială aduce siguranța că intervențiile teritoriale și guvernarea pe niveluri multiple (UE, State Membre, niveluri regionale sau locale) sunt tot mai coerente și integrate.
- Analiza comună a acestor trei dimensiuni întărește Politica de Coeziune ca întreg. De aceea este nevoie de o analiză completă, pentru a spori complementaritatea celor trei dimensiuni și pentru a diminua tensiunile care apar uzual în momentul revizuirii politicilor.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Coeziunea, ca obiectiv fundamental al construcției UE, nu rezultă doar din concentrarea resurselor în cele mai slab dezvoltate regiuni. Convergența celor mai puțin favorizate regiuni presupune crearea condițiilor structurale pentru creștere și competitivitate.
- În ciuda valorii sale absolute mari, bugetul UE este destul de mic în termeni relativi. Astfel trebuie făcute alegeri și prin urmare este necesară stabilirea priorităților de alocare a resurselor disponibile, îmbunătățirea coerenței și complementarității diverselor politici ale UE și în același timp coordonarea între acțiunile de la nivel UE trebuie coordonate cu cele de la nivel național. Prima chestiune care trebuie clarificată este legată de rolul fiecărei politici UE față de provocările multiple cu care se confruntă UE.
- Politica de Coeziune trebuie să continue să promoveze dezvoltarea celor mai puțin favorizate State Membre și regiuni ale UE și să susțină strategiile integrate care iau în considerare diferențele teritoriale. Aceste strategii trebuie definite și implementate în conformitate cu principiul subsidiarității. Mai mult decât atât, alinierea acestei politici cu obiectivele majore și prioritățile strategice de dezvoltare ale UE trebuie să fie extinse și dezvoltate.
- Această aliniere necesită continuarea asistenței pentru atingerea obiectivelor acelor politici care sunt specifice coeziunii. În plus, este necesară integrarea obiectivelor și criteriilor de coeziune în procesul de implementare a altor politici, în special a acelor din domeniul economic, cel al competiției și al ajutoarelor de stat.

- Clarificarea misiunii și scopului intervenției Politicii de Coeziune va îmbunătăți performanța și focusul UE, promovând astfel o responsabilitate ridicată ca și cheie a întăririi acceptării publice a Politicii de Coeziune.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Portugalia a identificat ca și factori critici de succes în programarea și implementarea Politicii de Coeziune:
 - Întărirea abordării strategice și orientarea către rezultat prin concentrarea asupra negocierii obiectivelor de dezvoltare;
 - Întărirea aplicării principiului subsidiarității și abordarea integrată și flexibilă a teritoriilor în implementarea Politicii de Coeziune.
 - Întărirea parteneriatelor între diversele niveluri ale administrației publice și entități publice precum și entități de drept privat și ONG-uri, atât în designul, cât și în implementarea instrumentelor Politicii de Coeziune.
 - Simplificarea procesului de aplicare a instrumentelor financiare ale Politicii de Coeziune, îmbunătățirea performanțelor acestora și utilizarea resurselor pentru atingerea de rezultate concrete.
 - Întărirea monitorizării și evaluării programelor, transparență în utilizarea resurselor și în conformitatea cu cerințele de audit și sublinierea realizărilor și rezultatelor obținute prin aplicarea Politicii de Coeziune.

14. Lituania

Concluzii desprinse din lecțiile învățate

- O asistență limitată pentru regiunile mai prospere, așa cum se oferă ea în momentul de față poate fi justificată într-o formă sau alta și menținută în viitor.
- Noi provocări subliniate în al 4-lea Raport de Coeziune, cum ar fi schimbări demografice, presiunea în creștere pentru modernizare la nivel global, schimbările de climă și creșterea prețului energiei, au fost considerate ca fiind foarte relevante pentru fiecare stat membru. Cu toate acestea, s-a agreat că modalitățile de gestionare a acestor probleme pot varia de la o regiune la alta în funcție de particularitățile național sau regionale.
- A fost binevenită integrarea obiectivelor noii strategii de la Lisabona și a Politicii de Coeziune. S-a subliniat că prioritățile de dezvoltare mai degrabă decât țintele de alocare trebuie să dicteze distribuția asistenței în zonele de investiții. S-a cerut ca orice fel de țintă de alocare să fie în regim de recomandare cel mult.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- S-a pus în evidență faptul că obiectivul de a descrește discrepanțele de dezvoltare regională din cadrul Uniunii trebuie să continue să reprezinte fundamentul politicii, pentru a concentra resursele în regiunile cel mai puțin dezvoltate (Convergență). În acest scop, s-a convenit ca valoarea PIB/cap de locuitor în raport cu media europeană să fie menținută ca prin criteriu de a determina cele mai puțin dezvoltate regiuni din Uniune.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- În ciuda faptului că implementarea programelor pentru perioada 2007-2013 abia a început, chestiuni legate de simplificare au fost aprins discutate. S-a remarcat faptul că se consumă prea multă energie și resurse pentru mecanisme greoaie de control și că este necesar să se treacă de la cerințe greoaie de control și audit la evaluarea impactului politicii. S-a concluzionat că orice pași în direcția simplificării, în special în domeniul FSE, sunt bineveniți.

- S-a remarcat faptul că principiul ”un program – un fond” nu a dus la nici o simplificare, ci doar a îngreunat procesul și a introdus calcule de finanțare încrucișată complicate și inutile. Integrarea regulilor Fondului de Coeziune și a FEDR a fost binevenită. S-a subliniat importanța continuării unificării sistemelor de planificare și implementare ale FC, FEDR, FSE precum și a altor fonduri comunitare de natură similară, pentru a maximiza impactul asistenței UE.

15. Spania

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Spania a beneficiat din plin în urma politicii de Coeziune și stă martoră la importanța acesteia pentru îmbunătățirea standardelor de calitate a vieții cetățenilor săi;
- Aceasta ar trebui să urmeze la scară largă Strategia de la Lisabona și, în mod special, investițiile în cercetare-dezvoltare și inovație, concentrându-se mai ales pe energia regenerabilă și eficiența energetică. Având în vedere acestea, cadrul de reglementare al politicii și organizarea instituțională trebuie să țină cont de diferențele existente între investițiile de infrastructură și investițiile intangibile, printr-un nou cadru legal care să ofere reglementare și legalizare pentru investițiile menționate, pe linia stabilită prin agendele de la Lisabona și Göteborg.
- Regiunile Uniunii Europene mai slab dezvoltate trebuie să rămână prioritatea Politicii de Coeziune. Procesul de convergență este unul de durată și necesită politici persistente întemeiate pe o viziune pe termen lung: de-a lungul istoriei Uniunii, s-au aplicat întotdeauna perioade de menținere a finanțării pentru regiunile mai slab dezvoltate, iar acest principiu trebuie menținut.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Regiunile de dezvoltare sunt centre de inovație și comunicare; sunt locuri ce reunesc pentru companii capitalul, forța de muncă, dar și servicii cu valoare adăugată mare, inclusiv cercetare-dezvoltare, care sunt necesare pentru dezvoltarea întregii Uniuni. Ar trebui să existe o cerință ca fondurile Comunității să fie gestionate fie prin acțiuni cu un efect determinant asupra altor regiuni mai slab dezvoltate, fie prin întreprinderea unor proiecte publice inovatoare sau programe ce pot fi reproduse în regiunile mai slab dezvoltate, fie prin alocarea de fonduri către acțiuni cu efecte în surplus. Politica de Coeziune poate de asemenea să exploateze diferitele oportunități disponibile în întreaga Uniune.
- Factorul geografic este important în Politica de Coeziune. Zonele geografice și orașele din Uniunea Europeană prezintă o specificitate evidentă, cum ar fi zonele cele mai periferice, zonele rurale cu o densitate scăzută a populației, sau orașele aflate la granița cu alte continente merită o întărire a recunoașterii pe care le-o acordă Politica de Coeziune în perioada 2007-2013.
- Orașele joacă un rol important ca centre de servicii, comunicații și inovare. Viitoare Politică de Coeziune trebuie să țină seama de acest fapt, iar orașele trebuie să devină actori politici importanți în elaborarea și desfășurarea acestei politici.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Buna funcționare a mecanismelor de management și control în cadrul statelor membre și a Comisiei Europene, este esențială pentru succesul politicii. În acest scop, procedurile ar trebui simplificate; de asemenea, sunt necesare siguranța din punct de vedere legal a agenților ce gestionează fondurile comunitare și aplicarea strictă a principiului asocierii între Statele membre și Comisie, bazată pe subsidiaritate, inclusiv în ceea ce privește activitățile

de auditare și control, și o regulă N+2 mai flexibilă în termenii investițiilor intangibile, în special a acelor ce urmăresc implicarea sectorului privat.

16. Marea Britanie

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- Focalizarea pe activitățile de la Lisabona prin intermediul exercițiului alocărilor a garantat că fondurile au fost îndreptate către domenii specifice enunțate la Lisabona; totuși, categoriile de alocare au fost prea reglementate și nu a existat claritate asupra căror cheltuieli sunt acoperite de aceste categorii. În viitor ar trebui adoptată o abordare care să permită o mai mare flexibilitate asigurându-se în același timp că acțiunile contribuie la dezvoltarea și locurile de muncă din regiune. De asemenea ar trebui asigurată suficientă flexibilitate pentru a permite altor tipuri de instrumente financiare inovatoare, cum ar fi fondurile Băncii Europene de Investiții, să contribuie efectiv la obiectivele de Coeziune.
- Privind ca pe un întreg arhitectura strategică, Ghidurile Integrate pentru Locuri de Muncă și Dezvoltare și Programele Naționale de Reformă stabilesc provocările cheie cărora trebuie să le facă față UE, Statele membre și Regiunile. Ne îndoim că ar fi necesar să identificăm un set diferit de provocări pentru Politica de Coeziune. Ghidurile Integrate și Programele Naționale de Reformă ar trebui să coordoneze programele Politicii de Coeziune și Fondurilor Structurale, pentru a evita astfel dublarea între Programele Naționale de Reformă și Cadrul Național Strategic de Referință.
- Provocările cu care se confruntă Statele membre și Regiunile acestora trebuie să fie adresate în continuare la nivelurile corespunzătoare. Considerăm, totuși, că Politica de Coeziune trebuie să fie axată în continuare pe creșterea durabilă și locurile de muncă. Dacă s-ar lărgi scopul politicii de Coeziune acest lucru ar putea avea ca rezultat îndepărtarea resurselor pentru reducerea discrepanțelor de dezvoltare, care ar trebui să rămână principalul obiectiv al Politicii de Coeziune.
- La nivelul UE, Ghidurile Integrate pentru Locuri de Muncă și Dezvoltare se adresează deja provocărilor impuse de restructurare, prin identificarea reformelor microeconomice menite să crească potențialul de dezvoltare al Europei. Secțiunile privitoare la facilitarea inovației și întărirea avantajelor competitive ale bazei economice europene sunt relevante în mod special pentru efectele Globalizării. Programele Naționale de Reformă identifică acțiunile ce trebuie întreprinse la nivel național. Politica de Coeziune, prin întrepătrunderea propriilor activități cu cele ale Strategiei de la Lisabona se adresează astfel problemelor Globalizării. Această direcție trebuie continuată, însă ar mai putea fi ajustate câteva detalii.
- Politica de Coeziune reacționează la schimbările demografice prin politici active pentru piața de muncă ce susțin integrarea și progresia în cadrul pieței muncii. Susține creșterea cererii pentru forța de muncă, de exemplu, prin susținerea dezvoltării antreprenoriatului și a comunităților sustenabile prin măsuri cum ar fi investițiile în rețele îmbunătățite de telecomunicații. De asemenea, încearcă să asigure piețe de muncă ce includ persoanele care își caută un loc de muncă și cele din categorii dezavantajate.
- Actuala Politică de Coeziune pune un accent puternic pe problemele de modificare a climei. Când este adecvat, este obligatoriu ca programele să fie evaluate pentru sustenabilitatea lor în ceea ce privește protecția mediului înconjurător și deja sunt promovate numeroase activități ce susțin un mediu înconjurător sustenabil. Schimbările de climă pot aduce provocări majore pentru mediul economic însă pot deschide și noi oportunități în cadrul tranziției către economie cu emisii de carbon reduse. Totuși, dacă s-ar lărgi scopul politicii de Coeziune acest lucru ar putea avea ca rezultat îndepărtarea resurselor pentru reducerea discrepanțelor de dezvoltare, care ar trebui să rămână principalul obiectiv al Politicii de Coeziune.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Statele membre sunt foarte diferite în ceea ce privește structurile și tradițiile fiecăruia, de aceea nu putem vorbi de o abordare tip „mărime universală”, deoarece pentru a da rezultate, politicile trebuie să fie ajustate în funcție de circumstanțele naționale și regionale.
- Conexiunea cu Programele Naționale de Reformă ar trebui să furnizeze Politicii de Coeziune flexibilitatea necesară pentru a adăuga valoare politicilor relevante pentru fiecare stat membru și să permită regiunilor să se focalizeze pe prioritățile lor specifice, în interiorul cadrului general de promovare a dezvoltării.
- Toate statele membre și regiunile acestora ar trebui să beneficieze de flexibilitate pentru a se adresa problemelor specifice cu care se confruntă în creșterea performanțelor lor economice, fie că vorbim de focalizarea pe regiunile sub-dezvoltate sau maximizarea potențialului economic atât al orașelor cât și al zonelor rurale.
- Adăugarea coeziunii teritoriale la tratat nu extinde competența Politicii de Coeziune și formalizează eforturile depuse până acum, pentru care stau ca exemplu acțiunile întreprinse prin Obiectivul de Cooperare.
- Locurile de muncă sunt în centrul atât a progresului economic, cât și a echității sociale. Locurile de muncă au ca efect și incluziunea socială, deoarece munca este cea mai bună cale de a evita sărăcia și de a ieși din aceasta. Actualul sistem ce promovează îmbunătățirea perspectivelor de angajare și a competențelor categoriilor dezavantajate reprezintă un punct de maxim interes pentru intervențiile desfășurate prin Fondul Social European. Politica de Coeziune ar trebui să contribuie dimensiunea socială a Europei prin ajutarea oamenilor ca aceștia să profite la maxim de oportunitățile economiei bazate pe cunoștințe. Ar trebui să completeze eforturile statelor membre de a-și reforma piețele de muncă prin politici ce protejează mai degrabă gradul de ocupare al forței de muncă decât anumite tipuri de locuri de muncă.
- Este importantă susținerea îmbunătățirii competențelor pentru a maximiza competitivitatea economică și oportunitățile mai largi. Este vital să analizăm nevoile pe termen lung de competențe și să identificăm domeniile specifice pentru care competențele trebuie să crească. Îmbunătățirea nivelelor de competență nu este esențială doar pentru îmbunătățirea productivității, dar și pentru combaterea sărăciei la copii, gradul scăzut de ocupare al forței de muncă pentru categoriile dezavantajate, disparitățile regionale și inechitatea veniturilor.
- Regiunile trebuie să se asigure că la întocmirea strategiilor economice și de competențe, acordă întreaga considerație impactului și oportunităților pe care le poate aduce globalizarea. O abordare strategică a Politicii de Coeziune va garanta că toate regiunile vor lua în considerare propriile acțiuni de Coeziune în contextul politicilor naționale și europene menite să se adreseze globalizării. Aceste strategii și acțiuni de Coeziune ar trebui făcute publice prin intermediul unor baze potrivite să le țină evidența, identificând punctele tari și punctele slabe. De asemenea sunt importante leadership-ul puternic la nivel local și regional și munca în colaborare.

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Abordarea strategică este binevenită, însă este important ca beneficiile ce pot fi aduse de către fiecare nivel administrativ să fie maximizate. În cadrul acestei abordări strategice, regiunilor ar trebui să li se permită flexibilitatea necesară pentru a-și folosi cât mai bine resursele în scopul maximizării oportunităților de dezvoltare.
- Simplificarea sistemelor de management financiar, control și audit este binevenită, însă acestea păstrează un grad mare de complexitate, lăsând astfel loc pentru îmbunătățiri suplimentare. Sistemele actuale încă mai pot fi revizuite cu scopul de a identifica posibilitățile prin care mai pot fi simplificate păstrând standardele înalte de control financiar și minimizând în același timp sarcinile administrative.
- Un domeniu specific de îngrijorare îl reprezintă interpretările discordante ale instituțiilor cu privire la reglementările UE, aplicarea retrospectivă a modificărilor sau adăugirilor la reglementări în timpul unei perioade financiare și schimbarea interpretării instituțiilor UE

asupra acestor reglementări în timpul unei perioade financiare. Aceasta se aplică mai ales în cazul controlului și auditului financiar. Comisia ar trebui să se asigure că există o abordare uniformă în desfășurarea auditului/controlului financiar și să ia în calcul asigurarea unei calități mai bune pentru aranjamentele de audit ale fiecărui stat membru.

- Responsabilitatea pentru proiectarea acțiunilor de Coeziune, în acord cu principiul subsidiarității, ar trebui să revină la nivel național sau regional în funcție de aranjamentele instituționale și legale din cadrul fiecărui stat membru. Gestionarea programelor Politicii de Coeziune este o problemă asupra căreia trebuie să decidă statele membre în lumina aranjamentelor lor legale și instituționale. Datorită diversității sistemelor de guvernare din Europa, nu poate exista o abordare de tip „mărimă universală”.
- Politica de Coeziune atinge domenii de politici pe niveluri diferite de competențe Comunitare. Politicile de educație, competențe și ocupare a forței de muncă țin mai mult de competența statelor membre decât a UE, iar acest aspect trebuie respectat prin Politica de Coeziune.
- Politica de Coeziune ar trebui să pună în continuare accentul pe rezultatele programelor din Fonduri Structurale în termenii obiectivelor comune strategiilor de la Lisabona și Göteborg. Respectând simplificarea țintele și indicatorii programelor ar trebui să-și stabilească contribuția la strategiile naționale relevante stabilite prin Programele Naționale de Reformă. Aceste ținte și indicatori ar trebui să fie principalele mijloace de monitorizare a performanței programelor, iar aceasta ar trebui îndeplinită de către autoritățile naționale sau regionale (în funcție de aranjamentele din fiecare stat membru) în parteneriat cu Comisia Europeană, asigurând astfel o monitorizare eficientă evitând în același timp sarcinile inutile.
- Trebuie continuată cercetarea privind impactul Fondurilor Structurale și de Coeziune asupra dezvoltării economice. Unde este posibil, această cercetare ar trebui să evalueze impactul dezvoltării atât la nivel național cât și la nivel regional și, de asemenea, să evalueze impactul asupra altor indicatori cum ar fi rata de ocupare a forței de muncă și productivitatea.
- Ghidurile Integrate pentru Locuri de Muncă și Dezvoltare și Programele Naționale de Reformă stabilesc provocările cheie cărora trebuie să le facă față UE, Statele membre și Regiunile. Prin urmare, coordonarea programelor Politicii de Coeziune ar trebui să se facă pornind de la aceste documente..
- Trebuie să ne amintim că sinergia și complementaritatea dintre Politica de Coeziune și alte politici naționale și comunitare funcționează în două direcții. Politica de Coeziune nu poate opera în mod izolat, obiectivele sale de bază fiind susținute și de alte politici, cum ar fi, de exemplu Programul de Dezvoltare Rurală Programul Cadru de Competitivitate și Inovare. Este important ca această imagine extinsă de ansamblu să fie luată în calcul atunci când considerăm viitorul Politicii de Coeziune.
- Marea Britanie consideră binevenită extinderea care a fortificat economiile statelor membre UE, oferind afacerilor și cetățenilor întregul beneficiu al unei piețe competitive de 450 de milioane de oameni. De asemenea, angajamentele existente ale UE pentru aderarea Turciei, Croației și a altor țări din Balcanii de vest sunt cruciale pentru reformă și stabilitate. Globalizarea aduce și ea oportunități economice și deschizând noi piețe cu clienți noi și o gama mai largă de bunuri și servicii.
- Activitățile de cooperare trans-naționale și trans-frontaliere sunt elemente importante ale Politicii de Coeziune. Așa cum s-a menționat anterior, cooperarea între regiuni adaugă valoare prin identificarea și răspândirea practicilor eficiente pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă. Acest proces ar răspândi și disemina bunele practici de-a lungul statelor membre și ar oferi analiză și demonstrații de valoare pentru proiectarea activităților viitoare și pentru a promova o colaborare mai strânsă între regiuni.
- Comisia joacă un rol și în identificarea și promovarea domeniilor de bune-practici în cadrul cooperării trans-naționale, garantând în același timp că nu există o duplicare inutilă cu alte activități comunitare cum ar fi PROGRESS și Programul de Învățare pe Tot Parcursul Vieții.

17. România

Concluzii desprinse din lecțiile învățate:

- O primă direcție de acțiune la nivelul regiunilor constă în restructurarea rețelelor policentrice de localități, ierarhizate ca forță și funcțiuni, pentru a-și dezvolta și consolida avantajele competitive și a contribui la competitivitatea națională prin cea regională.
- Ca răspuns la provocările pieței, regiunile trebuie să-și modernizeze și să-și diversifice economiile, prin creșterea ponderii sectoarelor cu valoare adăugată ridicată și prin crearea de condiții favorabile pentru afaceri, în special pentru IMM-uri, prin adoptarea și adaptarea produselor și proceselor inovative.
- Este necesară conștientizarea rolului pe care entitățile care activează în domeniul cercetare-dezvoltare îl pot juca în asigurarea unei reacții adecvate la presiunile de restructurare, în acest sens fiind importantă încurajarea legăturilor interactive dintre institutele de cercetare și reprezentanții mediului de afaceri.
- Participarea activă în cadrul unor rețele și asociații regionale, naționale și la nivel european care promovează schimbul de experiență reprezintă o altă modalitate prin care regiunile pot recupera dezechilibrele în dezvoltare și utiliza potențialul în atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare.
- În ceea ce privește resursele umane, adaptarea la forțele concurențiale necesită promovarea adaptabilității angajaților și întreprinderilor, adaptarea ofertei educaționale la cerințele pieței în ceea ce privește calificările și competențele, creșterea formării profesionale continue și a calității procesului de formare, precum și dezvoltarea unei culturi antreprenoriale.
- Trebuie subliniată importanța îmbunătățirii capacității administrative și reducerii birocrăției, care constituie factori esențiali în confruntarea cu presiunile de restructurare și în asigurarea cadrului juridic și instituțional necesar susținerii competitivității.
- Managementul la nivel comunitar al efectelor impactului schimbărilor demografice este esențial pentru realizarea unei economii dinamice și bazate pe cunoaștere. În acest sens, noile Orientări Strategice de Coeziune 2007-2013 încorporează prioritățile Strategiei Lisabona, stabilind un cadru unitar pentru strategiile naționale și programele regionale din cadrul politicii de Coeziune.
- Din perspectiva României, măsurile necesare a fi abordate în cadrul politicii de Coeziune, ca răspuns la actualele schimbări demografice, ar trebui să vizeze:
 - *Măsuri legate de creșterea calității capitalului uman:* o mai bună pregătire și formare a resurselor umane, adaptarea calificărilor profesionale la cerințele pieței muncii, susținerea formării profesionale continue prin furnizarea de reconversie și specializare, combaterea abandonului școlar;
 - *Măsuri legate de creșterea gradului de ocupare:* diversificarea formelor de ocupare, dezvoltarea oportunităților egale de ocupare, inclusiv pentru populația din mediul rural, creșterea ocupării tinerilor, salarizare corespunzătoare, suficient de atractivă, în vederea combaterii migrației pentru muncă, promovarea îmbătrânirii active;
 - Este necesară, de asemenea, o *campanie susținută de înțelegere și conștientizare a populației asupra fenomenului de îmbătrânire demografică.*
 - Se simte nevoia unor măsuri concrete de *asigurare a unei îmbătrâniri sănătoase* prin: asigurarea accesului egal al tuturor cetățenilor la îngrijire de sănătate de bază; îmbunătățirea calității și siguranței actului medical.
- În stabilirea priorităților politicii de Coeziune trebuie să se acorde o importanță majoră integrării componentelor de prevenire a schimbărilor climatice și de diminuare sau adaptare a activităților economice acestor cerințe, precum și intervențiilor de adaptare a peisajului pentru a face față efectelor acestui fenomen global. Integrarea acestor componente poate avea ca efect imediat o creștere a costurilor anumitor activități, dar reprezintă, pe termen lung, o oportunitate de dezvoltare însemnată pentru o serie de sectoare prin exploatarea componentei ecologice a acestora și dezvoltarea unor nișe noi de piață în ceea ce privește cercetarea în domeniul ecologic, precum și implementarea tehnologiilor curate.

- Atenția deosebită acordată diminuării efectelor schimbărilor climatice în domeniile menționate mai sus poate duce la crearea de noi locuri de muncă mai bune și mai sigure din punct de vedere al sănătății, precum și la noi oportunități de formare profesională.
- Pe lângă stabilirea unor priorități de finanțare care să ia în considerare efectele schimbărilor climatice, Politica de Coeziune poate promova activitățile legate de schimbările climatice și prin stabilirea unor criterii preferențiale prin care contribuția europeană la finanțarea acordată să crească dacă se au în vedere elemente de diminuare a efectelor schimbărilor climatice.
- Punerea în practică a direcțiilor de acțiune menționate mai sus necesită și o campanie de conștientizare a factorilor de decizie, a mediului socio-economic și a populației privind efectele pe care schimbările climatice le pot avea asupra activităților economice și asupra peisajului, precum și privind tipurile de acțiuni care pot fi realizate de către fiecare pentru a contribui la diminuarea acestor efecte și la prevenirea riscurilor naturale.

Realizarea unei abordări integrate și flexibile pentru dezvoltare și crearea de locuri de muncă

- Pentru asigurarea în continuare a unei dezvoltări armonioase, echilibrate și durabile este necesar ca măsurile din cadrul politicii de Coeziune să fie fundamentate pornind de la analiza cauzelor rămănerii în urma a anumitor regiuni (izolare teritorială, declin al unor activități economice tradiționale) și de la identificarea potențialului real de dezvoltare al regiunilor respective.
- Deși în prezent singurul criteriu folosit în cadrul politicii de Coeziune pentru diferențierea regiunilor este PIB/loc., folosirea indicatorilor analizați deja în cadrul Raportului de Coeziune ar putea ajuta la o mai bună orientare a intervențiilor structurale (ex: PIB sectorial, rata de ocupare și rata șomajului, cheltuielile totale pentru cercetare-dezvoltare etc.).
- În funcție de factorii specifici care determină diferențele de dezvoltare între regiuni, măsurile necesare în cadrul politicii de Coeziune, în vederea unei dezvoltări echilibrate, armonioase și durabile, trebuie să vizeze:
 - Reducerea izolării fizice a regiunilor, prin crearea de noi rute de transport, precum și promovarea și valorificarea potențialului acestora la nivel național și european.
 - În regiunile în care predomină activități industriale aflate în declin trebuie sprijinite inițiativele de restructurare economică, care să conducă la creșterea semnificativă a ponderii sectorului terțiar al economiei, trebuie stimulate noile întreprinderi care promovează inovarea și realizează produse competitive, care au la bază tehnologii înalte.
 - Revitalizarea zonelor urbane, reabilitarea infrastructurii urbane învechite trebuie avute în vedere pentru creșterea atractivității unor orașe și aglomerări urbane, care în prezent se afla într-un declin accentuat. Totodată în vederea reducerii presiunilor asupra marilor aglomerări urbane, promovarea poliilor de creștere este esențială pentru asigurarea unui potențial de creștere mai înalt în ansamblu.
 - Încurajarea cooperării între regiuni cu nivele diferite de dezvoltare trebuie avută în vedere nu numai la nivelul Obiectivului de Cooperare Teritorială Europeană, ci și în cadrul Obiectivelor de Convergență și Competitivitate regională. În acest sens, trebuie urmărită realizarea de proiecte cu impact major cel puțin la nivel regional, spre beneficiul cât mai multor parteneri din numeroase regiuni.
 - Trebuie în același timp menținut echilibrul între politicile care vizează reducerea decalajului între regiunile rămase în urmă și regiunile mai dinamice și politicile care se adresează regiunilor mai competitive.
- Având în vedere importanța politicilor referitoare la incluziunea socială și egalitatea de șanse și în special a *gender mainstreaming* (impactului politicii asupra populației în funcție de sex) pentru eficiența economică, răspunsul politicii de Coeziune la dificultățile de implementare a acestor principii ar trebui să vizeze o abordare/implementare locală și regională, întărirea cooperării regionale, a dezvoltării capacității instituționale, profesionale, precum și a dezvoltării comunităților și a spiritului comunitar.
- Sunt necesare măsuri la nivelul sistemelor de educație și formare profesională, în scopul promovării dimensiunii incluzive a educației, la nivelul politicilor de ocupare, în vederea

dezvoltării unei piețe a muncii dinamice, flexibile și incluzive și la nivelul sistemelor de asistență socială, prin atenție sporită acordată construcției de locuințe sociale și sprijinului financiar pentru persoanele aparținând grupurilor dezavantajate, în vederea integrării acestora pe piața muncii.

- În vederea unui răspuns adecvat la provocările economice și sociale cu care se confruntă societatea europeană, o atenție specială trebuie acordată sistemelor de educație și formare profesională, așa încât competențele dezvoltate în cadrul acestor sisteme să fie corelate cu cerințele pieței muncii. Dezvoltarea programelor școlare și de formare profesională trebuie să aibă în vedere obiectivul dezvoltării unei economii bazate pe cunoaștere, pe de o parte, dar în același timp să țină cont și de dinamica economiilor locale sau regionale cărora li se adresează.
- Deși resursele naturale materiale și umane de care dispun regiunile stau la baza dezvoltării acestora, competitivitatea depinde în cea mai mare măsură de capacitatea de a dezvolta și implementa strategiile cele mai adecvate, pe baza cărora regiunile să câștige în timp un avantaj competitiv atunci când concurează pe piața globală. Este esențială în acest sens valorificarea avantajelor regionale, astfel încât acestea să fie transformate în elemente cheie ale dezvoltării și concurenței pe piață.
- Pornind de la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o regiune pentru a fi competitivă pe o piață concurențială (un climat de afaceri favorabil, forță de muncă înalt calificată și adaptabilă, infrastructură adecvată, mediu inovativ propice și un management macroeconomic de calitate), competențele fundamentale la nivel regional ar trebui să vizeze:
 - Planificarea strategică pe baza analizei avantajelor și dezavantajelor;
 - Cultura parteneriatului: abordarea strategică și cu implicarea comunității și a celor mai relevanți actori la nivel național, regional și local ajută la adaptarea activităților la condițiile regionale și locale și la găsirea celor mai adecvate soluții pentru succesul acestora în contextul în care concurează;
 - Capacitate administrativă: i) existența unui personal competent la nivelul structurilor administrative centrale și locale, a unei cooperări eficiente cu sectorul privat dar și cu alte grupuri interesate sunt factori care asigură bunul management al resurselor materiale și financiare de care dispun regiunile; ii) reducerea birocrăției prin simplificarea procedurilor administrative și utilizarea mijloacelor informatice moderne;
 - Capacitate de inovare sau, acolo unde este cazul, dezvoltarea infrastructurii necesare cercetării și inovării;
 - Adaptarea calificărilor resurselor umane la cerințele pieței (prin adaptarea curriculei școlare).

Evaluarea sistemului de management al politicii de Coeziune pentru perioada 2007 - 2013

- Respectarea principiului subsidiarității, prin păstrarea competențelor la nivelul la care pot fi cel mai bine soluționate, astfel încât să răspundă cât mai bine nevoilor celor implicați, prin promovarea unei aplicări cât mai eficiente a autonomiei locale, reprezintă o premiză esențială în vederea asigurării unei distribuții optime a responsabilității între nivelurile implicate în gestionarea unei politici atât de complexe cum este Politica de Coeziune.
- Rolul nivelului comunitar și al celui național va fi în mod natural acela de a stabili cadrul general în care se vor derula intervențiile, conform strategiei de dezvoltare definite cu respectarea principiului parteneriatului. Totodată, la acest nivel vor trebui create condițiile pentru aplicarea eficientă a unei abordări de tip "de jos în sus", care să încurajeze implicarea tuturor celor interesați și care, prin luarea în considerare a specificului fiecărui nivel teritorial și a fiecărui tip de intervenție în parte, să creeze condițiile valorificării la maxim a potențialului existent la nivel local, regional, național sau chiar trans-național.
- Consensul politic în acest proces este esențial, alături de creșterea capabilităților la fiecare din aceste niveluri, pentru a-și putea îndeplini în mod eficient rolul și pentru a atinge astfel obiectivul general al politicii de Coeziune.

- Transparența în procesul de acordare a fondurilor, alături de simplificarea administrativă și facilitarea astfel a accesului potențialilor beneficiari de fonduri la informație, reprezintă premise importante în vederea atingerii obiectivului general al politicii de Coeziune.
- Este necesară o abordare pro-activă dinamică, bazată pe întărirea capacității de planificare strategică și de management al fondurilor, alături de investiții în capitalul uman, ca element esențial în promovarea unei dezvoltări durabile, care să țină cont de avantajele locale existente. Este esențială în acest sens promovarea unei dinamici teritoriale echilibrate, în condițiile unei piețe libere, care va avea în vedere atât promovarea creșterii zonelor mai dezvoltate și care pot acționa ca poli de creștere de importanță regională sau națională, cât și stimularea dezvoltării în zonele rămase în urmă.
- Pentru zonele mai puțin dezvoltate, întărirea capacității de absorbție a fondurilor (nu numai a celor comunitare) prin toate instrumentele disponibile, precum și orientarea resurselor disponibile către sectoarele cu potențial de creștere reprezintă premise esențiale în vederea promovării unei dezvoltări sustenabile a acestora.
- Asigurarea coerenței între diversele politici este deosebit de importantă, însă presupune în primul rând cunoașterea contextului economic, social și teritorial pentru fiecare nivel teritorial în parte și stabilirea coerentă a priorităților de dezvoltare. Crearea de sinergii și complementarități va trebui să aibă în vedere cu prioritate capacitatea existentă la nivelul de intervenție (local, regional, național sau chiar trans-național), elementele de context și istoricul zonei, precum și potențialul de dezvoltare pe termen mediu și lung.
- Politica de Coeziune, alături de alte politici și programe comunitare și naționale reprezintă un set eficient de instrumente care promovează cooperarea atât în interiorul regiunilor și între regiunile Europei, precum și cu regiuni din afara spațiului comunitar. Caracterul cooperativ este dat de necesitatea soluționării anumitor probleme de interes comun, precum și de necesitatea urmării intereselor proprii de dezvoltare a unei anumite zone sau regiuni și valorificarea oportunităților existente.
- În contextul unei economii globalizate, a caracterului limitat al resurselor disponibile, întărirea cooperării prin programe transfrontaliere sau de vecinătate este esențială. Totodată, cooperarea poate avea loc la orice nivel și pe orice tematică și trebuie să urmărească valorificarea la maxim a oportunităților și a potențialului existent. Cercetarea-dezvoltarea, promovarea economiei cunoașterii, protecția mediului și prevenirea riscurilor, îmbunătățirea legăturilor transfrontaliere pentru promovarea unei dezvoltări durabile și nu în ultimul rând schimburile comerciale sunt doar câteva domenii în care întărirea cooperării este benefică.
- Consolidarea capacității de cooperare și de absorbție eficace a fondurilor disponibile prin toate mijloacele disponibile – precum schimburi de bună practică, acțiuni comune, schimburi de noi tehnologii, dezvoltarea parteneriatelor, crearea de rețele tematice etc. – va atrage după sine implementarea eficace și eficientă a programelor de cooperare în derulare și totodată, va crea premisele dezvoltării de noi parteneriate de cooperare, inclusiv cu state mai îndepărtate din afara Uniunii, precum Statele Unite ale Americii, China sau Rusia.

Pozițiile statelor membre

Elemente comune	Teme orizontale	
Reiterarea Politicii de Coeziune	Politica de Coeziune focalizată pe convergență	
	Importanța cooperării teritoriale europene	
Obiectivele strategice în linie cu tratatele Lisabona & Göteborg	Pot asista în contextul actual de criză financiară, dar nu în detrimentul obiectivelor pe termen lung	
	Pot ajuta întărirea Coeziunii Teritoriale	
Elemente strategice	Poziții exprimate	Țări
Agenda Lisabona	Nu trebuie să se piardă nevoile infrastructurii tradiționale	PL, BG, LV

	Se dorește un accent mai puternic pus pe educație și sănătate	LV
	Statele membre ar trebui să-și păstreze dreptul de a aplica propria „rețetă” în ceea ce privește abordarea măsurilor Lisabona, în concordanță cu condițiile lor specifice	RO
	Documentele strategice de referință pentru creștere și ocupare, împreună cu programele de Reformă Națională se constituie în recomandări, iar acest aspect trebuie menținut	UK
Accent pe schimbările climatice	Ar fi utilă o nouă abordare	BE, DE, FI, FR, LT, EST, LV
	Mai multă aplecare pe securitatea energetică	BG, EST, LV
	Actuala abordare este suficientă	UK, RO
Cooperarea Teritorială Europeană	Se dorește o mai mare flexibilitate în investiții și locații	BE, CZ
	Trebuie urmărită realizarea de proiecte cu impact major cel puțin la nivel regional, spre beneficiul cât mai multor parteneri din diferite regiuni	RO
	Se dorește o creștere a bugetului și o simplificare a procedurilor	PL
Coeziunea teritorială	Poziții exprimate	Țări
Coeziunea teritorială	Relevant pentru toate politicile UE - în special pentru regiunile cu nevoi speciale	FR, FI
	Se dorește o definiție clară	BG, LV, PL, HU
	Accent pe rolul orașelor	CZ, ES, RO
	Mai mult accent pe rolul interfeței de dezvoltare urban-rural	PL
	Este necesară instituirea unei reale coordonări între diferitele politici sectoriale	RO
	Politica de Coeziune a integrat deja suficient abordarea teritorială	BE, DE, UK
Guvernanța la niveluri multiple	Cel mai bun mod de a pune în aplicare strategiile de jos în sus, în conformitate cu Politica de Coeziune	BE, FR, IT, RO
	Poate fi conceput de către fiecare stat membru sau de regiune potrivit nevoilor	DE, MT, UK
	Păstrarea competențelor la nivelul la care nevoile pot fi cel mai bine soluționate, prin promovarea unei aplicări cât mai eficiente a autonomiei locale	RO
	Este esențial să se clarifice responsabilitățile aferente, precum și sarcinile fiecărui partener	CZ, PL, FI, RO

Coordonare si implementare	Poziții exprimate	Țări
Coordonarea fondurilor	O mai bună coordonare între FEDR / FSE la nivel regional	BE, BG, DE, FI, FR
	Sistem unic de finanțare necesar pentru FEDR / FSE	IT, LT, PL
	Orientarea resurselor disponibile către sectoarele cu potențial de creștere	RO
	FEADR ar trebui să fie integrat în Politica de Coeziune	EST, HU, LV, LT, PL, SK
Sinergia cu alte politici UE	O coordonare sistematică cu Politica de cercetare a Comunității Europene	UK
	Stabilirea corectă a priorităților, abordarea strategică unitară prin integrarea tuturor politicilor relevante la nivel național și comunitar; o atenție specială ar trebui acordată complementarității între Politica de Coeziune și Politica de Dezvoltare Rurală, care are obiective și instrumente similare	RO
	Reformarea și simplificarea regulilor pentru Ajutorul de Stat	DE, IT, PT
Simplificarea implementării	Faza 2007 - 2013 reprezintă deja o etapă simplificată	FR
	Simplificarea FSE	LT
	Clarificarea regulilor de eligibilitate	LV
	EC trebuie să stopeze aplicarea retroactivă a noilor reguli financiare	UK
Impact vs. absorbție	Poziții exprimate	Țări
Evaluarea impactului	Impactul intervențiilor ar trebui să fie mai important decât absorbția sau rapoartele de audit	BE, BG, IT, PL, PT
	O mai bună analiză a situației actuale, pentru liniile de bază	BE, FR, PT, UK
	Trebuie cercetată modalitatea de evaluare a impactului Politicii de Coeziune	FI, UK
Absorbția Fondurilor	Evaluarea necesităților efectului regulii n+2/n+3 al rezultatelor Politicii de Coeziune	CY, HU, LV
	N+2 evaluarea absorbției, dar diminuarea calității	EST
	Mai multă flexibilitate necesară regulii n +2	ES
Alte aspecte cheie		
Conținutul Politicii de Coeziune trebuie agreat înainte de stabilirea Bugetului		
Situația economică volatilă - hărțile cu nevoile regionale pot arăta diferit peste 5 ani		
Rolul Comisiei – ar trebui să fie mai mult de reglementare decât de control		

I.2. Concluzii asupra viitorului Politicii de Coeziune exprimate în cadrul unor reuniuni internaționale de referință în domeniu

Raportul Conferinței Internaționale „Viitorul Politicii de Coeziune și dezvoltarea Locală Integrată”, Praga, martie 2009

În termeni generali, toate reuniunile din domeniul Politicii de Coeziune au dezbătut aspecte similare celor descrise mai sus. Vom reda în continuare acele elemente care nu au fost surprinse sau care completează documentul precedent.

- În ceea ce privește criza economico-financiară, participanții au agreeat faptul că Fondurile nu sunt instrumente de criză, dar pot contribui la răspunsul politic. Politica de Coeziune are o contribuție semnificativă la Planul European de Redresare Economică.
- Politica actuală conține prea multe obiective. Din acest motiv este necesară concentrarea resurselor pe obiective și priorități specifice. Unii participanți au pus la îndoială curajul Statelor membre de a agreea concentrarea tematică.
- Criteriile de eligibilitate trebuie reconsiderate și să ia în considerare acordarea unui sprijin gradual țărilor care au depășit cu puțin pragul de 75%. Aceasta înseamnă adresarea nevoilor regiunilor RCE (Regional Competitiveness & Employment), care în prezent trebuie să aștepte să revină la un procent al PIB/locuitor mai mic de 75% din media UE pentru ca politica să răspundă acestor nevoi.
- Scopul Fondului de Coeziune ar trebui extins, pentru a include infrastructura de cercetare și știința.
- Coeziunea teritorială înseamnă o gândire atentă asupra „regiunilor funcționale”. Macroregiunile și rețelele transcend adesea granițele administrative. Este important ca teritoriile să aibă semnificație pentru oameni. Unul dintre dezavantajele NUTS II este crearea unor capacități administrative pentru regiuni cu care oamenii nu se identifică. Politica de Coeziune trebuie să faciliteze noi spații și forme de relații instituționale.
- Politica de Coeziune trebuie să devină mai accesibilă pentru comunitățile locale. Experiența arată dificultăți din partea comunităților locale în a înțelege sistemul, apoi în a concepe și implementa proiectele și ulterior în a răspunde cerințelor de audit și management financiar.
- Evaluarea este foarte importantă pentru înțelegerea a ceea ce s-a făcut. Aceasta necesită stabilirea unui mix de indicatori cantitativi și calitativi capabili să monitorizeze și evalueze progresul și efectele inițiativelor de dezvoltare locală integrată.

„Documentul de reflecție asupra viitorului Politicii de Coeziune” prezentat la reuniunea informală a miniștrilor dezvoltării regionale care a avut loc la Marianske Lazne în aprilie 2009 (contribuția personală a comisarului european Danuta Hübner în cadrul reuniunii)

Acest document a fost elaborat având la bază rezultatele consultărilor publice referitoare la cel de-al 4-lea Raport de Coeziune, documentul de lucru „Regiuni 2020”, primele rezultate ale consultărilor în privința Cartei Verzi a Cooperării Teritoriale, documente OECD, raportul independent al economistului italian Fabrizio Barca, rezultatele preliminare ale evaluării ex-post ale Obiectivelor 1 și 2 2000 - 2006, precum și analiza fazei de programare a perioadei curente.

Documentul subliniază câteva aspecte importante privind Politica de Coeziune în noul context economico-social, după cum este prezentat în continuare.

- Criza globală economico-financiară a reliefat slăbiciunile structurale ale țărilor și regiunilor europene. De aceea, sprijinirea competitivității prin încurajarea avantajelor comparative în toate regiunile este cel mai eficace mod de realizare a coeziunii.
- Politica de Coeziune poate ajuta toate regiunile să contribuie la dezvoltarea sustenabilă a Europei prin mobilizarea potențialului teritorial (cum ar fi mobilizarea resurselor insuficient utilizate) pentru promovarea competitivității. Asigurarea unor niveluri înalte de creare de locuri

de muncă, inovare și dezvoltare de abilități în regiunile rămase în urmă generează creșterea eficienței, face regiunile mai atractive pentru investitori și crește standardele de viață.

- La nivelul OECD există un consens emergent în privința abordării teritoriale a Politicii de Coeziune. Această abordare presupune fructificarea activelor teritoriale și a altor avantaje precum cunoștințele, abilitățile, specializările sau proximitatea dintre agenții economici. Politicile teritoriale construite pe geografia și instituțiile locale pot contribui la dezvoltarea sustenabilă prin asigurarea pe termen lung a schimbărilor comportamentale, de guvernanță și de utilizare a resurselor regiunilor în cauză.
- Dimensiunea teritorială a Politicii de Coeziune trebuie întărită prin focalizarea pe dezvoltarea capacităților instituționale și adoptarea unor soluții integrate pentru noile provocări. Pentru viitor Politica de Coeziune trebuie să se focalizeze pe dezvoltarea unor instituții eficiente, asociate cel mai probabil cu stimulente și condiționalități.
- Trebuie reconsiderată abordarea Politicii de Coeziune în privința dezvoltării rurale și urbane, în vederea reinventării legăturilor dintre cele două medii. Astfel, o abordare teritorială a politicii se poate adresa ineficienței economice sau polarizării sociale prin livrarea integrată de bunuri și servicii publice, ajustate pe nevoile particulare locale.
- Politica de Coeziune ar trebui să se concentreze pe un set de priorități cheie legate de inovare, antreprenariat și dezvoltare de strategii locale integrate în zonele urbane și rurale.
- În toate regiunile, promovarea competitivității necesită focalizarea sporită pe know-how, dezvoltarea capacităților, a strategiilor și rețelelor. Comunitățile locale și ONG-urile din orașe și zonele rurale trebuie să joace un rol mai activ în stabilirea priorităților locale.
- Regiunile care se confruntă cu bariere puternice în calea dezvoltării ar trebui să se concentreze pe problemele cheie și să identifice capacitățile cheie care să faciliteze integrarea în piața unică și să-și deblocheze potențialul de creștere.
- Este important să se asigure că regiunile cele mai sărace sunt capabile să profite de pe urma polilor naționali de creștere, respectiv a cunoștințelor și tehnologiilor din regiunile dezvoltate.
- Există un acord puternic referitor la valoarea adăugată asociată cooperării teritoriale. Rolul Politicii de Coeziune în dezvoltarea rețelelor de energie și transport, provocările crescânde ale migrației și securității și necesitatea de a adresa nevoi comune de mediu sau de a promova integrarea economică au nevoie de o focalizare puternică pe cooperarea cu țările învecinate.
- În viitor trebuie creată o legătură mai puternică între programele Politicii de Coeziune și Strategia de la Lisabona. Aceasta se poate face prin integrarea mai puternică a obiectivelor naționale ce decurg din Strategia de la Lisabona în programe și prin implicarea parteneriatelor locale și regionale în structurile naționale de coordonare a strategiei de la Lisabona și a strategiilor de creare de locuri de muncă.
- Lupta împotriva schimbărilor climatice și a impactului asupra mediului, economiei și societății în Europa a devenit un element central al agendei politice europene. Aceasta presupune eforturi de a atenua schimbările climatice prin diminuarea emisiei de gaze cu efect de seră, precum și măsuri de adaptare la consecințele schimbărilor climatice. Politica de Coeziune poate contribui atât la atenuare, cât și la adaptare. Provocarea reală este de a include schimbările climatice în prioritățile cheie de Coeziune.
- Elementele principale pozitive ale sistemului de implementare a Politicii de Coeziune trebuie reținute (sistemul de guvernare pe niveluri multiple, descentralizarea implementării politicii și repartizarea de sarcini și responsabilități la nivelul Statelor membre, programarea multianuală, principiul aditivității financiare, principiul subsidiarității, management financiar transparent și eficient), iar performanța îmbunătățită. În paralel trebuie dezvoltate și puse în practică mecanisme de gestionare mai simple și mai eficiente.
- Pentru a asigura un echilibru mai bun între performanță, simplificare și asigurarea legalității financiare este necesară adaptarea mecanismelor de management și controlul la natura intervenției. Activitățile desfășurate în contextul competitivității regionale, cum ar fi inovația, antreprenariatul sau dezvoltarea locală necesită abordări diferite de management al riscurilor și de stabilire a obiectivelor față de infrastructura de bază de transport, energie și mediu. Cooperarea teritorială se confruntă cu provocări specifice datorită implicării diversilor actori din diferite țări.

- Este necesară crearea unui sistem eficace de monitorizare și evaluare a rezultatelor și impactului Politicii de Coeziune, bazat pe un sistem realist de indicatori
- Mecanismele de implementare a Politicii de Coeziune trebuie să se focalizeze pe rezultate, pe o abordare la nivel strategic și pe dezbateri politice la nivel înalt. Eficiența politicii poate fi crescută prin revizuirea aranjamentelor pentru proiectele majore, reducerea fragmentării fondurilor, armonizarea metodologiei adiționalității și prin crearea unui mecanism de sprijin mai stabil și mai echilibrat.

Raportul REGI - Reuniunea Comisiei de dezvoltare regionala (REGI) a Parlamentului European (ianuarie 2009)

- Schimb de opinii asupra propunerilor de modificare a trei dintre regulamentele politicii de Coeziune 2007-2013
 - ar fi necesare mai multe modificări, pentru o reală simplificare (inclusiv cu privire la audit); trebuie să se asigure însă și un echilibru între un management sănătos și simplificarea implementării (Spania);
 - propunerea referitoare la eficiența energetică permite consolidarea anumitor sectoare - construcții, energie regenerabilă (Grecia);
 - este necesară încurajarea unei decizii descentralizate, precum și comunicarea (Olanda);
 - trebuie analizat cum se poate adapta fondul social european la situația actuală; nu trebuie uitată nici problema responsabilității, ridicată de Curtea de Conturi (Portugalia);
 - Ungaria e într-o poziție mai dificilă ca alte State Membre, în condițiile crizei financiare; ar trebui considerată și finanțarea unor măsuri care să contribuie la salvarea locurilor de muncă (costuri ne-salariale), conform Concluziilor Consiliului European (Ungaria);
 - este necesară o alegere între a propune modificări și viteza cu care trebuie aplicate măsurile; creșterea șomajului este o realitate cu care se confruntă multe state; se impune o adoptare rapidă a modificărilor (România).

Întâlnirea membrilor Comisiei de dezvoltare regională – REGI a Parlamentului European cu reprezentanții ai parlamentelor naționale din statele membre UE, cu tema „Viitorul politicii de Coeziune după 2013”- februarie 2009

- Comisia Europeană a specificat că nu are încă o poziție oficială în ceea ce privește viitorul politicii de Coeziune (aceasta va fi inclusă în viziunea Comisiei privind revizuirea bugetară). Între elementele pe care le consideră importante pentru viitoarea politică se numără definirea priorităților, cooperarea teritorială, instrumentele de inginerie financiară care trebuie utilizate într-o mai mare măsură, mai ales pentru investițiile productive, care generează venituri, simplificarea procedurilor
- Comisia analizează modalitatea de utilizare în viitor a fondurile *revolving*, mai ales în cazul investițiilor productive, care generează venituri. Trebuie ținut cont, pe de o parte, că granturile nu sunt suficiente și nu încurajează competiția, iar pe de altă parte se observă, mai ales în contextul crizei, o cerere sporită de instrumente de creditare (ca JEREMIE, JESSICA), prin care fondurile se reutilizează de mai multe ori
- provocările care vor afecta regiunile trebuie rezolvate prin politici teritoriale, care să răspundă cerințelor specifice ale teritoriilor cărora li se adresează
- Coeziunea teritorială este inseparabilă de celelalte două dimensiuni ale coeziunii, cea economică și cea socială
- este necesară menținerea obiectivului 1 pentru regiunile rămase în urmă, dar Politica de Coeziune trebuie să se adreseze tuturor regiunilor UE (păstrarea obiectivului 2)
- PIB/locuitor trebuie să rămână principalul criteriu de alocare a fondurilor, fiind singurul indicator măsurabil și corect

- fiind o politică regională, elementul teritorial la care face referire trebuie să fie regiunea; trebuie avute în vedere, cu prioritate, regiunile rămase în urmă;
- în viitor, Politica de Coeziune trebuie să beneficieze de o finanțare cel puțin la același nivel ca în perioada actuală; este necesară concentrarea resurselor pe un număr limitat de priorități
- legătura politicii de Coeziune cu Strategia Lisabona ar trebui întărită, deoarece în acest fel ea contribuie la dezvoltarea investițiilor în regiuni. Agenda Lisabona este încă valabilă; succesul stă într-o mai bună coordonare între nivelul european și cel național
- regiunile eligibile pentru obiectivul 2 sunt în criză, alocarea lor financiară nu ar fi trebuit redusă; o Politica de Coeziune mai redusă ar submina Uniunea. Dezvoltarea teritorială merită o nouă dimensiune; atenția nu trebuie concentrată în mod exclusiv pe noile State Membre, toate statele UE au nevoie de Politica de Coeziune
- se impune lucrul în clustere (unele state sunt prea mici pentru a putea să răspundă singure la provocări – de ex. în ceea ce privește cercetarea –dezvoltarea - inovarea), transferul de cunoștințe de la o regiune la alta

Raportul Grupului de lucru al Comisiei COTER privind politica europeană de Coeziune cu titlul „Contribuție la dezbateră privind viitorul politicii de Coeziune” - 12 decembrie 2008

- Documentul evidențiază faptul că PIB-ul, indicatorul care asigură baza statistică pentru Politica de Coeziune, nu permite o corectă distribuire a fondurilor comunitare și recomandă utilizarea altor indicatori care influențează dezvoltarea economică și socială, precum: structura populației, modelele de dispunere în spațiu (răspândirea populației, rata de îmbătrânire), caracteristici privind piața forței de muncă, serviciile, condițiile geografice, patrimoniul natural și cultural, factorii de mediu, raportul urban/rural ș.a. Se menționează necesitatea evaluării nivelurilor de Coeziune în cadrul aceleiași regiuni.
- Raportul semnalează două soluții politice posibile:
 - fie implicarea politicii de Coeziune în susținerea răspunsului la provocările majore cu care se confruntă Europa, cu riscul de a o transforma într-un panaceu, fiindu-i atribuite un număr mare de obiective diferite și, uneori, contradictorii;
 - fie concentrarea politicii de Coeziune pe obiectivul său inițial – acela de a echilibra creșterea economică și de a reduce disparitățile economice și sociale, în sprijinul regiunilor și zonelor mai slab dezvoltate. Se face distincția între rolul politicii de Coeziune și competitivitate, ultima fiind orientată către regiunile și orașele bogate ale UE.
- Dintre măsurile necesare pentru perioada 2014-2020 sunt evidențiate:
 - **consultare și parteneriatul real** - pe verticală, între autoritățile administrației publice locale și cele de la nivel regional și național și pe orizontală, între autoritățile locale/regionale și societatea civilă
 - **managementul competent al proiectelor**, un instrument esențial în acest scop fiind **„măsurile de formare și de sprijinire a liderilor și funcționarilor de la nivel local și regional, în special în regiunile din Europa Centrală și de Est”**
 - o abordare integrată a politicilor sectoriale și în raport cu politicile regionale, astfel încât Coeziunea teritorială să fie o realitate
 - **simplificarea** procedurilor administrative ale politicii de Coeziune
 - introducerea unor **instrumente noi de finanțare** pentru sprijinirea inovării și a spiritului antreprenorial la nivel regional

I.3. Documente relevante referitoare la Politica de Coeziune

Proiect de aviz al Comisiei pentru dezvoltare regională, destinat Comisiei pentru bugete, privind proiectul de buget general al Uniunii Europene pentru exercițiul financiar 2010

Sugestii/observații formulate de Comisia pentru dezvoltare regională:

- sumele destinate politicii regionale înscrise în proiectul preliminar de buget (PPB) corespund necesităților Uniunii în eforturile acesteia de a reduce discrepanțele regionale și de a realiza obiectivele de la Lisabona și Göteborg; prin urmare, toate liniile bugetare din PPB trebuie să fie menținute sau, atunci când este necesar, reînstituite
- promovarea utilizării de noi forme inovative de instrumente de finanțare și de inginerie financiară care să îmbunătățească accesul la finanțare pentru programele pentru 2007-2013 și îndeosebi acele instrumente care facilitează accesul la capitalul de risc și la microcredite pentru întreprinderi mici și mijlocii
- observă că creditele de angajament pentru 2010 destinate obiectivului de competitivitate și ocupare a forței de muncă sunt reduse cu 372 536 823 EUR față de 2009 și dorește să știe dacă această reducere este în conformitate cu necesitatea de a stimula economia și de a crea locuri de muncă în cadrul economiilor avansate din Europa, în vederea menținerii și îmbunătățirii competitivității la nivel global
- Politica de Coeziune pentru bugetul 2010 este menită să accelereze implementarea în vederea redresării complete față de criza economică. Ca atare, sunt avute în vedere o utilizare îmbunătățită a instrumentelor financiare precum JASPERS, în vederea facilitării lansării unor proiecte importante și a reprogramării necesare în vederea sprijinirii investițiilor în eficiență energetică, tehnologii energetice sărace în carbon sau folosind energii regenerabile și măsuri de combatere a schimbărilor climatice. De asemenea, în conformitate cu principiul accelerator, creditele de plată se ridică la 30 928 200 000 EUR (inclusiv Fondul de Coeziune) dedicate în întregime plăților intermediare

Al șaselea raport intermediar privind Coeziunea economică și socială – iunie 2009

Acest raport se axează pe creativitate și inovare, ca fiind două elemente esențiale ce pot ajuta Uniunea să iasă mai repede din actuala criză economică. Acesta este motivul pentru care planul european de redresare economică, împreună cu Politica de Coeziune, vizează investițiile care consolidează competitivitatea UE pe termen lung, precum cele privind spiritul antreprenorial, accesul la finanțare pentru IMM-uri, capitalul uman, TIC, tehnologiile ecologice și eficiența energetică.

Principalul obiectiv al raportului este acela de a pune în evidență factorii care pot stimula creativitatea și inovarea atât în regiunile dezvoltate, cât și în cele mai puțin dezvoltate.

Datele regionale disponibile pentru elaborarea raportului nu reflectă criza. Până în 2007, ratele șomajului scădeau și convergeau rapid. Dar ele înregistrează acum o creștere spectaculoasă în Spania, în Irlanda și în cele trei țări baltice, preconizându-se că vor atinge între 11 și 17% în 2009, respectiv mai mult de dublul ratelor din 2007. După o perioadă de creștere susținută, se preconizează că aceste cinci State Membre vor înregistra, de asemenea, o încetinire economică.

Raportul evidențiază dimensiunea teritorială a creativității și inovării. Noțiunea de „dimensiune regională” implică faptul că ideea trebuie să fie nouă și utilă în regiunea respectivă.

Creativitatea

- Proporția de absolvenți de învățământ superior este cu aproape nouă puncte procentuale mai ridicată în regiunile care țin de obiectivul „Competitivitate regională și ocuparea forței de muncă” (RCE) și în cele în tranziție, decât în cele care țin de obiectivul „Convergență”. De asemenea, participarea la învățarea de-a lungul vieții este cu mult inferioară în regiunile de convergență, unde aceasta se află la jumătate față de cea înregistrată în regiunile RCE.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

- O regiune își poate mări cota de talent incitând persoane talentate să se instaleze pe teritoriul ei sau să o viziteze. Proportia de absolvenți de învățământ superior de origine străină este de doar 2% în UE, față de 6% în SUA, un nivel pe care îl ating doar opt regiuni din UE.
 - Anumite State Membre, de exemplu, beneficiază de transferuri de fonduri substanțiale de la emigranți către familia lor rămasă în țară. Acest lucru contribuie la un aflux puternic de capital, echivalent cu unul sau mai multe puncte procentuale din PIB pe an, dar acesta ar putea scădea din cauza crizei. Numeroși cetățeni din UE s-au întors deja în statele membre din Europa Centrală și de Est în special din cauza creșterii șomajului într-unele din principalele State Membre de destinație. Acest fenomen reduce transferurile de fonduri, dar persoanele respective aduc cu ele o experiență internațională, un simț al afacerilor mai dezvoltat, precum și contacte.
 - Călătoriile de afaceri favorizează, de asemenea, interacțiunile și schimburile de idei. Numărul de sosiri în hoteluri pe cap de locuitor arată că cele mai importante destinații de afaceri sunt în regiunile care țin de obiectivele RCE și tranziție, în timp ce în statele membre din Europa Centrală și de Est numărul de sosiri este foarte scăzut.
 - Clasa creativă de bază este deosebit de importantă pentru o economie, întrucât membrii săi generează mai multe idei și există o mai mare probabilitate ca aceștia să înființeze noi întreprinderi, contribuind totodată la creștere și la crearea de locuri de muncă. Studiile arată că, în SUA 15, această clasă este atrasă de orașele în care se regăsesc talentele, toleranța și tehnologiile de vârf. Clasa creativă de bază include profesii precum cele de ingineri, scriitori, arhitecți, oameni de știință, profesori, precum și alte profesii care implică crearea de noi produse, procese sau servicii semnificative.
- În UE, clasa creativă de bază este puternic concentrată în regiunile capitalelor și în jurul acestora, precum și în Benelux și în țările nordice, în Irlanda și în Regatul Unit. Aceste regiuni înregistrează o proporție importantă de absolvenți de învățământ superior născuți în străinătate, oferă un acces în bandă largă și cuprind adesea orașe mari. Regiunile de convergență înregistrează o proporție mai redusă a clasei creative de bază, respectiv de 5%, față de 8% în regiunile RCE, ceea ce se poate datora proporției mai reduse de absolvenți de învățământ superior și de persoane născute în străinătate, precum și utilizării mai puțin dezvoltate a TIC în cele dintâi.

Inovarea

- Cercetările arată că UE se situează pe o poziție inferioară față de cea a SUA, dar a început să reducă această diferență. UE înregistrează în special o creștere mai ridicată în ceea ce privește absolvenții de învățământ superior, cercetătorii, cercetarea și dezvoltarea publică, capitalul de risc, accesul în bandă largă și ocuparea forței de muncă în domeniul serviciilor bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii și se situează pe primul loc în ceea ce privește absolvenții de științe și inginerie, mărcile, fluxurile balanței de plăți tehnologice și ocuparea forței de muncă în industria manufacturieră de tehnologie medie și înaltă.
- Inovarea socială poate contribui la îmbunătățirea sistemelor de îngrijire a copiilor, a furnizării de servicii de îngrijire medicală la domiciliu, precum și la promovarea unui transport durabil. Inovarea culturală poate conduce la noi forme de artă. În domeniul economic, inovarea poate contribui la reducerea consumului energetic, la raționalizarea proceselor și la îmbunătățirea proiectării produselor și serviciilor – elemente care au toate tendința de a stimula productivitatea.
- Regiunile cu cea mai importantă creștere a productivității se situează în principal în statele membre din Europa Centrală și de Est.
- ISD constituie o sursă esențială de investiții pentru aproape toate statele membre din Europa Centrală și de Est, unde fluxurile nete de ISD au reprezentat mai mult de 3% din PIB pe an între 2005 și 2007. În perioada 2005-2007, regiunile de convergență au depășit regiunile RCE în ceea ce privește numărul de noi întreprinderi străine pe cap de locuitor. Criza va conduce la o scădere a ISD și la o reducere a numărului de noi întreprinderi străine.
- Ideile noi sunt adesea puse în practică de întreprinderile noi. Banca Mondială precizează că este mai ușor să se creeze o întreprindere în cel puțin alte o sută de țări decât în Germania,

Austria, Grecia, Spania și Polonia. Doar Irlanda și Regatul Unit se află în rândul primelor zece țări din clasament.

- Studiile arată că marile întreprinderi investesc mai mult în cercetare și dezvoltare și realizează mai multe inovații interne, în timp ce IMM-urile au un acces mai redus la finanțare și tind să inoveze mai puțin și să își externalizeze propriile necesități de inovare.
- Cercetarea și dezvoltarea sunt foarte concentrate în anumite sectoare – 80% în industria manufacturieră – și în anumite regiuni – de exemplu, 30% din cheltuielile de cercetare și dezvoltare ale întreprinderilor (a se vedea fișa nr. 11) sunt concentrate în doar zece regiuni. În regiunile RCE, cheltuielile întreprinderilor pentru cercetare și dezvoltare reprezintă 1,3%, respectiv un nivel de patru ori mai ridicat decât cel al regiunilor de convergență. În regiunile mai puțin dezvoltate, difuzarea tehnologiilor are tendința de a juca un rol mai decisiv, astfel cum rezultă din diferența importantă în ceea ce privește numărul de brevete pe cap de locuitor, regiunile RCE producând de 13 ori mai multe cereri de brevet decât regiunile de convergență.

Concluziile raportului privind creativitatea și inovarea

- Regiunile de convergență pot beneficia într-o mai mare măsură de întreprinderile străine, încorporându-le în economia lor regională și îmbunătățindu-le capacitatea de absorbție. Prin stabilirea de legături strânse între întreprinderile străine și furnizorii locali se crește eficiența, ocuparea forței de muncă locală și se îmbunătățesc transferurile de cunoștințe. Aceste regiuni ar trebui să îmbunătățească nivelul de educație și de participare la formare, ceea ce va consolida capacitatea lor de absorbție a noilor idei și practici și le va ajuta să-și mențină o creștere ridicată a productivității.
- Regiunile de convergență ar trebui să-și dezvolte atractivitatea pentru turiști și pentru călătorii de afaceri, stimulând, de exemplu, activitățile culturale și creative. Acest lucru ar favoriza schimburile de idei noi și ar crește, probabil, atractivitatea regiunii pentru noii rezidenți și pentru emigranții care se întorc.

Ultima parte a raportului se referă la stadiul actual al dezbaterilor pe tema coeziunii teritoriale. În octombrie 2008, Comisia Europeană a adoptat o carte verde privind „Coeziunea teritorială”, lansând o amplă dezbatere publică pe tema coeziunii teritoriale și a implicațiilor sale strategice. Principalele rezultate ale consultării sunt următoarele:

- Cele trei elemente fundamentale propuse pentru atingerea obiectivului coeziunii teritoriale (încurajarea dezvoltării armonioase și durabile a tuturor teritoriilor, bazându-se pe caracteristicile și resursele lor teritoriale) au fost amplu susținute:
 - concentrarea (atingerea unei mase critice luptând împotriva factorilor externi negativi);
 - conectarea (consolidarea importanței conectărilor eficiente între zonele rămase în urmă și centrele de creștere prin intermediul infrastructurilor și al accesului la servicii);
 - cooperarea (colaborarea dincolo de barierele administrative pentru crearea de sinergii).
- Numeroși respondenți au pus accentul pe dimensiunea solidară a coeziunii teritoriale; unii o consideră o dimensiune teritorială a modelului social european. Acest lucru implică faptul că disparitățile economice și sociale dintre teritorii de la toate nivelurile (de la nivel comunitar la nivel regional și local) trebuie să fie luate în considerare.
- Intervențiile politice și conceperea politicilor ar trebui să fie realizate pe baza situației socioeconomice a teritoriilor. S-a subliniat faptul că Politica de Coeziune oferă suficientă flexibilitate pentru abordarea diferitelor probleme întâmpinate în diferitele teritorii (cauzate de caracteristicile geografice).
- Coeziunea teritorială a fost asociată cu noțiunile de abordare integrată, de guvernare la mai multe niveluri și de parteneriat - trei elemente apreciate ale politicii de Coeziune.
- Numeroși respondenți au solicitat o mai bună coordonare și coerență între diferitele instrumente și fonduri comunitare.
- A existat un consens clar cu privire la faptul că politicile publice de la diferite niveluri trebuie să țină cont de impactul lor teritorial, pentru a evita efectele contradictorii. Acest lucru este valabil în special în cazul politicilor europene cu impact teritorial, precum cele în materie de

Coeziune, transport, energie, agricultură, mediu, ocuparea forței de muncă, concurență și cercetare.

- Toți respondenții au fost de acord cu faptul că o mai bună coordonare poate fi obținută și prin intermediul unei guvernări la mai multe niveluri. Pentru marea majoritate, acest lucru nu implică modificarea repartizării competențelor, în special în ceea ce privește amenajarea teritoriului.
- Respondenții au invitat UE să faciliteze guvernarea teritorială transfrontalieră (de exemplu, parteneriate între zonele urbane și cele rurale, orașe-regiuni, rețele de orașe), astfel încât să se obțină o masă critică pentru furnizarea de servicii publice sau să se dezvolte proiecte de interes comun.
- Majoritatea respondenților subliniază importanța coordonării strategiilor, a reglementărilor și a finanțărilor naționale și regionale, în favoarea dezvoltării durabile a unor întregi zone transnaționale
- UE ar trebui să faciliteze schimburile de experiențe și de bune practici.
- Respondenții solicită o mai bună coordonare între Politica de Coeziune și politica externă, consolidarea politicii europene de vecinătate și utilizarea GECT (Gruparea Europeană de cooperare teritorială) și la frontierele externe.
- Toți respondenții au fost de acord în ceea ce privește necesitatea de a dispune de instrumente mai bune pentru analiza teritorială și de indicatori mai buni pentru a înțelege tendințele teritoriale. Realizarea de analize tematice referitoare la migrație și la schimbările climatice, îmbunătățirea instrumentelor de evaluare a impactului teritorial sunt tot atâtea elemente care pot îmbunătăți elaborarea politicilor.
- Comisia este invitată să completeze, în scopuri analitice, PIB-ul pe cap de locuitor cu alți indicatori ai calității vieții (de exemplu, dezvoltarea umană, durabilitatea, vulnerabilitatea, accesibilitatea serviciilor).

**Comunicat al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu din data de 6.10.2009
„O agendă de reforme pentru o Europă globală (Reformarea bugetului, schimbarea Europei)”**

După cum subliniază domnul Președinte Barroso în introducerea comunicatului, Europa are nevoie de un buget focalizat pe viitor și care acompaniază modernizarea politicilor UE, pentru a se crea condițiile unei promovări eficiente a intereselor și valorilor europene în contextul internațional. Reforma bugetară propusă de această lucrare se fundamentează pe 5 principii cheie:

1. Generarea de valoare adăugată europeană

Bugetul UE trebuie să se focalizeze mai puternic pe activități care produc un grad ridicat de valoare adăugată europeană, măsurată pe baza îndeplinirii următoarelor condiții:

- Relevanța politicii: gradul în care cheltuielile vizează provocările politicilor cheie ale Europei așa cum sunt ele definite în Tratat și agenda politică stabilită de instituții;
- Subsidiaritatea: Ar trebui aplicate criteriile stabilite pentru verificarea conformității legislației europene cu principiul subsidiarității, și anume dacă este nevoie de fonduri UE pentru rezolvarea problemelor trans-naționale care nu pot fi rezolvate satisfăcător de către Statele Membre, dacă cheltuielile de la nivelul UE produc economii de scară comparativ cu cele realizate de la nivelul Statelor Membre și dacă cheltuielile de la nivel național, fără implicarea comunitară, intră în conflict cu cerințele Tratatului.
- Proportionalitatea: nicio acțiune a Uniunii nu ar trebui să fie subdimensionată față de necesarul pentru atingerea obiectivelor Tratatului, iar acțiunile vor fi evaluate în ceea ce privește eficiența și eficacitatea mecanismelor de cheltuire.

2. Concentrarea pe priorități cheie

La fel ca și raportul Barca, lucrarea de față propune focalizarea majorității cheltuielilor Uniunii pe un număr limitat de priorități cheie, doar că acestea sunt grupate într-un mod diferit, probabil ținând cont și de faptul că lucrarea de față se adresează întregului buget al Uniunii și nu doar Politicii de Coeziune. Astfel, axele principale care se urmăresc a fi finanțate sunt: i) Creștere sustenabilă și locuri de muncă, ii) Management sustenabil al resurselor într-o societate cu nivel redus de carbon (Climat și energie) și iii) o proiecție externă ambițioasă a intereselor europene (Europa globală). Nu vor fi eliminate cheltuielile în anumite domenii tradiționale, dar se va realiza o reformă care să asigure că acestea reflectă întocmai aceste priorități.

3. O mai mare flexibilitate și o capacitate sporită de răspuns

Autorii lucrării de față susțin că stabilitatea cadrului financiar trebuie să fie contrabalansată de un grad mult mai mare de flexibilitate, pentru a permite Uniunii să se adapteze și să răspundă eficient noilor provocări și nevoi. Deși cadrul financiar multianual asigură consistență pe termen lung, dar și utilizarea disciplinată a fondurilor, în limitele resurselor existente, există nevoia ca aceste puncte pozitive să fie însoțite de capacitatea de adaptare rapidă la evenimente neașteptate și noi priorități, mai ales în contextul de incertitudine provocat de criza financiară mondială. Astfel, durata de programare a cadrului financiar european nu poate rămâne la 7 ani, stabilindu-se în urma consultărilor cu Parlamentul European și mulți alți factori că aceasta trebuie redusă la 5 ani, în același timp având în vedere și o reformă a mecanismelor de alocare care să ducă la un grad sporit de flexibilitate. Acțiunile propuse pentru atingerea acestui obiectiv major al reformei bugetului UE sunt următoarele:

- Numărul de capitole bugetare ale cadrului financiar trebuie limitate, pentru a putea răspunde mai bine la provocările inter-sectoriale la nivel național și european.
- Trebuie să fie lărgit cadrul de acțiune și/sau să fie crescută dimensiunea instrumentelor de flexibilitate: Rezerva de Ajutor de Urgență, Fondul de Solidaritate al UE, Instrumentul de Flexibilitate și Fondul European de Ajustare a Globalizării.
- Trebuie asigurată o flexibilitate a realocării, care va permite transferuri între Capitele într-un anume an, în limite stabilite.
- Poate fi stabilită posibilitatea transferării limitate a sumelor neutilizate pentru anume cheltuieli bine definite, pentru a crește capacitatea Uniunii de a finanța măsuri de urgență eficiente în situații de criză majoră.
- Lipsa de flexibilitate face ca programele multianuale să tindă să utilizeze plafoanele financiare în avans, la momentul adoptării bazei legislative și a programelor subsecvente. Evaluarea la mijlocul perioadei de programare ar trebui să fie ocazia potrivită pentru re-evaluarea eficace a alocărilor financiare. Acest neajuns poate fi înlăturat prin păstrarea unei rezerve de 5% din plafonul alocărilor totale ale capitolului respectiv.

4. Simplificarea și îmbunătățirea eficienței mecanismelor de implementare

Acest deziderat se poate obține prin reorganizarea atât a modului de programare, cât și a managementului, dar și prin creșterea nivelului de transparență a finanțării europene. Se va pune accent pe respectarea următoarelor principii:

- **Simplificare:** În urma consultărilor s-a concluzionat că procedurile de implementare și control sunt prea complicate și de multe ori descurajează potențialii beneficiari în a participa la programe UE. Revizuirea regulamentului financiar în 2010 ar trebui să aducă cu sine simplificarea regulilor financiare și definirea unor modele de management înainte de aprobarea noului cadru financiar. Simplificarea va avea rolul de a orienta bugetul către performanță și eficiență a costurilor, în același timp asigurând un management financiar

performant. Printre altele, se ia în calcul stabilirea unor proceduri simplificate pentru granturi mai mici.

În plus, se urmărește fundamentarea plăților de la nivelul UE pe declarația de plăți din partea Statelor Membre și nu pe cheltuielile realizate de beneficiari. Astfel, Statele Membre vor primi cereri de rambursare de la beneficiari, le vor verifica din punct de vedere al eligibilității, vor plăti aceste contribuții, urmând ca aceste sume să fie declarate Comisiei, care să ramburseze cota corespunzătoare. Avantajele unei astfel de abordări vor fi, pe de o parte, un stimulent pentru ca Statul Membru să utilizeze corespunzător pre-finanțarea și să aibă control deplin asupra cheltuielilor declarate de beneficiari, iar pe de altă parte, asigurarea mijloacelor de decuplare a legalității și regularității rambursărilor fondurilor UE către Statele Membre de verificarea respectării legislației UE cu privire la tranzacțiile subliniate.

- **Recompensarea performanței și condiționalități:** Se urmărește acordarea unei atenții sporite rezultatelor și evaluării acestora, pe baza unor indicatori de performanță SMART. Astfel, se dorește recompensarea progresului în atingerea obiectivelor, dar și întreruperea temporară sau suspendarea finanțării în cazurile de eșec în obținerea de rezultate satisfăcătoare, până când autoritățile în cauză iau măsurile necesare înlăturării cauzelor care sunt responsabile de eșec.
- **Asigurarea vizibilității și a unei mase critice:** Ca și regulă generală, fondurile europene trebuie să intervină doar asupra problemelor care sunt suficient de importante în vederea atingerii obiectivelor specifice, care să beneficieze de o masă critică, pentru asigurarea vizibilității.
- **Metode de implementare – Crearea de sinergii între instrumente și nivele de guvernare:** Metodele de implementare sunt deseori înrădăcinate în trecut, în loc să fie bazate pe criterii de eficiență. Alegerea metodei optime de implementare poate avea la bază diferiți factori, cum ar fi asigurarea unui nivel ridicat de valoare adăugată europeană și crearea de sinergii cu sectorul privat și între diverse instrumente de implementare de la nivele diferite de guvernare. Se urmărește integrarea programelor de la nivel european cu cele naționale acolo unde acestea acționează simultan. În acest scop, Politica de Coeziune ar trebui să fie integrată cu strategiile naționale și cu alte politici, cum ar fi dezvoltarea rurală și politica maritimă. De aceea, acolo unde se dovedește o măsură viabilă, în urma unei analize cost-beneficiu, se recomandă înființarea unor Agenții Executive, care să gestioneze o gamă de programe similare, mai ales în cazurile în care este nevoie de un nivel înalt de expertiză tehnică.
- **Coordonarea cu Banca Europeană de Investiții și alte instrumente financiare care implică sectorul public:** Acolo unde este cazul, contribuțiile de la bugetul UE ar trebui combinate cu finanțare privată sau din sectorul bancar, în special prin BEI și BERD, măsură care va asigura și accesul la expertiza tehnică și financiară a acestora. Noua generație de instrumente va avea rolul de a simplifica regulile de implementare și a le alinia cu nevoile diferitelor sectoare de activitate din mediul privat. De asemenea, aceste instrumente vizează activități cu potențial de dezvoltare economică, cruciale pentru menținerea competitivității economice a UE, dar care nu pot atrage finanțare bancară din cauza imaturității pieței sau a constrângerilor legate de criză.
- **Co-finanțarea națională:** Deși co-finanțarea națională reprezintă un instrument eficient pentru asigurarea derulării unor investiții cu valoare adăugată sporită, trebuie avut în vedere și impactul crizei economice și financiare asupra bugetelor naționale atunci când se stabilesc ratele de co-finanțare.
- **Un control mai eficient și eficace:** Elementul cheie prin care plătitorii de taxe sunt asigurați că banii sunt cheltuiți eficient este reprezentat de transparența utilizării fondurilor, care este asigurată și prin Inițiativa Europeană pentru Transparență. În ceea ce privește controlul,

trebuie explorată pe mai departe ideea de stabilire a unor cerințe de management și control care să țină cont de diferențele dintre capacitatea administrativă a unui Stat Membru și volumul fondurilor pe care le gestionează. Mai mult, trebuie dezvoltat sistemul de stabilire a nivelurilor de risc tolerabile pentru diferite tipuri de politici. Pentru creșterea responsabilizării Statelor Membre, se propune elaborarea de Declarații Naționale de Management și de rapoarte de sinteză, care să conțină indicatori de control bazați pe performanță.

5. *Asigurarea corectitudinii și a valorii adăugate în sistemul de finanțare UE*

În urma criticilor din diversele consultări, se impune nevoia de reformă a sistemului de finanțare a Uniunii Europene după cum urmează:

- **O simplificare a contribuțiilor Statelor Membre**, prin eliminarea utilizării resurselor bazate pe TVA și înlocuirea acestora cu alte tipuri de resurse proprii UE.
- **Dezvoltarea progresivă a unor noi resurse, direct legate de politici:** o resursă care să înlocuiască parțial contribuțiile din PIB poate să rezolve problema „redistribuirii juste” prin îndepărtarea atenției de la bilanțurile nete la impactul economic al resursei. Resursa ar trebui să fie strict legată de o politică cheie complet dezvoltată a UE pentru creșterea coerenței și a eficacității bugetare, dar în același timp ar trebui să fie armonizată pentru asigurarea unei aplicabilități la nivelul întregului teritoriu al UE și să aibă un caracter trans-frontalier. În trecut s-au identificat resurse având la bază TVA, energia sau venitul companiilor. Odată cu dezvoltarea recentă a politicii au fost menționate, în cadrul consultărilor, și alte resurse, cum ar fi taxe pe comunicații, pe tranzacțiile financiare sau pe activitatea aviatică (taxa de decolare, kerosen etc.). De asemenea, plecând de la aplicarea Sistemului de Comercializare a Emisiilor (ETS) din 2005, o resursă bazată pe licitarea emisiilor de gaze cu efect de seră ar respecta în întregime principiile menționate mai sus, dar măsura s-ar putea aplica doar pe termen mai lung (după 2015), conform deciziilor Parlamentului European și ale Consiliului din 2008.
- **Înlăturarea progresivă a mecanismelor de corecție:** S-a sugerat înlăturarea corecției acordate Marii Britanii sau extinderea acesteia la nivelul tuturor Statelor Membre pentru asigurarea unui tratament egal al contribuitorilor la bugetul UE. În orice caz, se urmărește înlăturarea tuturor mecanismelor de corecție existente la momentul actual.

Ca și **concluzie** asupra aspectelor menționate mai sus, se poate afirma că un element crucial pentru reforma bugetului este reprezentat de abordarea tuturor măsurilor simultan, sub forma unui pachet care să fie subiectul unei singure Decizii, acoperind unul sau mai multe cadre financiare multianuale. Astfel, finanțarea și cheltuirea bugetului UE sunt puternic interconectate, iar înlăturarea corecțiilor nu va putea fi realizată fără o reformă a sistemului de utilizare a fondurilor și fără introducerea unei noi resurse, strâns legată de politici.

I.4. Analiza dezbaterii privind viitorul Politicii de Coeziune organizate de Ministerul Finanțelor Publice la data de 9 iulie 2009

Notă

Prezentul capitol își propune să redea sintetic prezentările și punctele de vedere exprimate în cadrul Dezbaterii privind Viitorul Politicii de Coeziune – eveniment organizat de MFP.

Sinteza punctelor de vedere în ceea ce privește reforma politicii de Coeziune

1. Poziția Comisiei Europene

1.1. Provocări cărora trebuie să le facă față Europa

Comisia Europeană a identificat o serie de provocări cu care se confruntă Statele membre ale Uniunii Europene - și într-o măsură mai mare sau mai mică toate țările lumii. Aceste provocări ar putea fi sumarizate (în opinia Comisiei Europene) astfel:

- **Globalizare rapidă și, ca o consecință directă – creșterea permanentă a presiunilor concurențiale**
- **Schimbările produse în structura și numărul populației și impactul fluxurilor de migrare**
- **Schimbările climatice globale**
- **Creșterea prețurilor energiei și creșterea nevoii de securitate energetică**

Pentru toate aceste provocări cu impact semnificativ asupra vieții tuturor cetățenilor europeni instituțiile europene trebuie să găsească soluții politice și financiare care să asigure un răspuns pe măsura provocărilor.

Totodată, Comisia Europeană a subliniat în luările sale de poziție asupra provocărilor menționate că efectele și dinamica impactului specific a fiecăreia dintre provocările identificate asupra regiunilor de dezvoltare europene sunt extrem de diverse. Ca urmare, intervențiile menite să prevină/să diminueze impactul nedorit al provocărilor enumerate mai sus ar trebui proiectate ținând cont tocmai de specificul acțiunii lor în plan regional și chiar local. Pentru a putea decide în cunoștință de cauză asupra cursului acțiunilor ce trebuie întreprinse, la nivelul Comisiei Europene au fost întreprinse diverse cercetări și analize și au fost elaborate prognoze pentru:

- Dimensionarea impactului predictibil al **globalizării** asupra diverselor State Membre în anul 2020, impact calculat pentru o serie de indicatori sintetici cum ar fi **productivitatea muncii, ocuparea forței de muncă, afectarea forței de muncă pe niveluri de educație**. Conform perspectivei puse la dispoziție de EUROSTAT, România se află în categoria țărilor celor mai vulnerabile cu un scor de peste 74.
- Calcularea indicelui de vulnerabilitate față de **schimbările climatice** pentru 2020 – calculat ca pondere a populație predictibil afectată de inundații, secetă, deșertificare (cu efecte adverse asupra agriculturii, pescuitului, turismului în principal). Din perspectiva acestui indicator de vulnerabilitate, România se află într-o poziție nedorită cu practic întregul teritoriu amenințat de schimbările climatice, doar regiunea centrală a României bucurându-se de un impact negativ previzibil mai redus.
- Dimensionarea indicelui de vulnerabilitate al Statelor membre față de **schimbările demografice** în 2020 – calculat ca pondere a populației peste 65 de ani în total populație, ponderea populației apte de muncă în total populație și declinul estimat al populației până în 2020 – unde situația României se prezintă în media europeană, cu o expunere mai mare totuși pentru regiunea de vest și regiunea de centru a României.

1.2. Dimensiunea teritorială a politicilor europene

Poziția Comisiei Europene față de dimensiunea teritorială ar putea fi sintetizată astfel:

- Obiectivele generale ale politicii ar trebui să rămână aceleași
- Soluțiile problemelor diverselor regiuni ar trebui să fie definite în funcție de specificul teritorial
- Este necesară o mai bună integrare a politicilor naționale cu cele europene la nivel teritorial

1.3. Aspecte strategice ce ar trebui urmărite în opinia Comisiei Europene

- Întărirea legăturii între Politica de Coeziune și Strategia de la Lisabona
- Luarea în considerare a schimbărilor climatice
- Întărirea rolului actorilor regionali și locali în implementarea intervențiilor strategice

1.4. Mecanismul de implementarea politicii

- O concentrare mai accentuată pe rezultate și performanță
- Îmbunătățirea evaluării și a procesului de învățare reciprocă
- Proportionalitatea controlului
- Simplificarea procedurilor

Prezentarea poziției Ministerului Dezvoltării Regionale din Polonia

În opinia autorităților poloneze, paradigma pe care este construită Politica de Coeziune a Uniunii Europene este *învechită, neadecvată* pentru că:

- Limitează Politica de Coeziune la caracterul de politică pentru „săraci”, rezumându-se la acțiuni pasive – de redistribuire
- Este orientată către un obiectiv imposibil de atins, convergența nefiind un scop în sine.
- Limitează rolul gândirii strategice, fiind orientată către o abordare sectorială
- Este marcată de o slabă coordonare – în opinia autorităților poloneze neexistând un forum adecvat de dezbateri politice pe teme strategice. Mai mult, se remarcă absența coordonării între politicile sectoriale și între nivelurile naționale și regionale
- Comisia și-a diminuat treptat rolul de consiliere și partener al Statelor membre, verificarea conformității devenind mai importantă în acțiunea Comisiei decât progresul calitativ al implementării
- Abordarea comisiei este limitată la contextul fiecărui Stat Membru, în dauna identificării de soluții sistemice pentru toate nivelurile de guvernare
- Sistemul de administrare este orientat sectorial și nu orizontal, existând probleme de coordonare chiar în interiorul Comisiei
- Abordarea mono-fond, abordare care presupune sisteme separate pentru ERDF și EDF, duce la implementarea de acțiuni disparate, necoordonate
- Definirea de domenii din ce în ce mai reduse de intervenție duce la o distribuție sub-optimală a resurselor
- Transferul instrumentelor de dezvoltare din cadrul Politicii de Coeziune în cadrul Politicii Agricole Comune reprezintă o soluție nefericită – în opinia autorităților poloneze
- Concentrarea Comisiei asupra controlului în dauna evaluării eficacității, dublarea activităților de control întreprinse de Statele membre de către Comisia Europeană
- Simplificarea regulilor clamată de către Comisia Europeană s-a concretizat în cea mai mare parte în delegarea unei părți consistente din responsabilitățile Comisiei către Statele membre, rezultând într-o supraîncărcare a sistemelor responsabile de implementare. Mai mult, unele dintre reglementări sunt de slabă calitate și au prevederi interpretabile, iar unele chiar statuează retroactivitatea aplicării.
- Un sistem de evaluare inadecvat, marcat de absența unui sistem unic de evaluare strategică a tuturor politicilor europene, orientarea slabă către evaluare și absența de cercetări concrete și analize de impact, alegerea de indicatori neadecvați care stigmatizează regiunile din EU-12 și ascund problemele de dezvoltare ale EU-15

Ca urmare a deficiențelor identificate, Ministerul Dezvoltării Regionale din Polonia a formulat o serie de propuneri, care pot constitui o bază de plecare pentru conturarea unei poziții comune pentru Statele membre.

Propunerile autorităților poloneze ar putea fi rezumate succint astfel:

Schimbarea paradigmei, astfel:

- Întărirea competitivității regiunilor și lansarea procesului de creștere printr-o utilizare mai bună a avantajelor competitive și a potențialului de dezvoltare, sub deviza „Convergență prin competitivitate”
- Orientarea către aspectele teritoriale/ orientarea către teritorii
- Concentrarea pe un număr limitat de obiective

Reîntoarcerea DG Regio la rolul de consilier strategic, concretizat în

- Rolul de lider al DG Regio în cadrul sistemului de coordonare a politicii
- DG Regio ca și co-responsabil pentru atingerea țintelor și indicatorilor UE stabiliți în documentele programatice: îndepărtarea de rolul de controlor, o mai mare implicare în procesul de programare strategică, monitorizare și evaluare
- DG Regio ca un factor de garantare a unui cadru coerent pentru implementarea politicilor de reglementare (ajutor de stat, achiziții publice, impactul asupra mediului etc.)
- DG Regio ca un inițiator de standarde unificate și de îmbunătățire a competențelor instituționale la nivel regional și local

Modificarea sistemelor și mecanismelor de coordonare

- Introducerea unei dezbateri politice strategice permanente între Uniunea Europeană și Statele membre pe Politica de Coeziune
- Învestirea unui organism de coordonare în cadrul Comisiei care va duce la îmbunătățirea coordonării inter-sectoriale, la introducerea unei abordări orizontale, supra-sectoriale
- Îmbunătățirea cooperării dintre Statele membre și Comisie în cadrul COCOF, având în vedere posibilitatea aplicării procedurilor de reglementare

Aplicarea mai largă a unei abordări integrate

- Ierarhizarea politicilor și o accentuată dependență de instrumentele de implementare, armonizarea prevederilor acestora
- Consolidarea sistemului instituțional în cadrul Comisiei
- Unificarea instrumentelor de implementare, având două posibile soluții, combinarea ambelor fonduri structurale într-un singur instrument sau reîntoarcerea la conceptul de programe multi-fond
- Referitor la instrumentele de dezvoltare regională, se propune fie reîntoarcerea la Politica de Coeziune fie un mecanism nou și eficient de coordonare între Politica Agricolă Comună și Politica de Coeziune

Aplicare mai largă a soluțiilor care să îmbunătățească eficacitatea

- Creșterea rolului rezervelor create la nivelul Uniunii Europene și al Statelor membre
- Bonificație pentru unitățile care utilizează cel mai bine și în modul cel mai eficient fondurile disponibile
- Orientarea către activități, care să înlocuiască orientarea către aspectele financiare

Raționalizarea sistemului de implementare

- Orientarea către managementul, monitorizarea, evaluarea și controlul calității
- Întărirea cooperării dintre instituțiile responsabile de instrumentele implementării politicilor sectoriale și orizontale ale UE, în special în ceea ce privește colectarea și schimbul de date referitoare la beneficiari, co-finanțarea aplicațiilor, acorduri de co-finanțare, documente de plăți și controlul proiectelor

Creșterea rolului evaluării

- Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare esențiale
- Concentrarea evaluării pe impactul economic, social sau teritorial
- O evaluare accentuată a politicilor complementare, orizontale și sectoriale, ale UE și acelor naționale și regionale, orientarea evaluării pe eficacitatea instituțională
- O mai bună definire a indicatorilor de măsurare a dezvoltării, crearea unui sistem unificat de indicatori

O nouă definire a rolului auditului și controlului

- Orientarea proceselor de audit și control pe eficacitatea procesului de implementare
- Implementarea strictă a regulii de împărțire proporționată a responsabilității de management și control
- Rolul Comisiei și a Curții Europene a Auditorilor ar trebui limitat la verificarea sistemelor de respectare a regulilor de către Statele membre
- Elaborarea de către Comisie a unor linii directoare ce nu impun Statelor membre nicio obligație care nu derivă direct din Regulamente
- Identificarea clară a standardelor și procedurilor de control și audit

Ca și opinie generală, se desprinde dorința de a continua Politica de Coeziune, mai ales în condiții de criză, cu minimizarea riscului de re-naționalizare. Astfel, se constată atingerea consensului în ceea ce privește nevoia de întărire a funcției consultative a Comisiei, nevoia de întărire a gradului de concentrare și coordonare, dar și nevoia de schimbare a mecanismelor de implementare. Pe de altă parte, se constată divergențe de opinie pe teme de schimbare a paradigmei (cel mai înverșunat se opun Cehia, Letonia, Estonia și Lituania) și obiectivele Politicii de Coeziune (convergență și competitivitate), remarcându-se totodată și absența unei viziuni unitare asupra coeziunii teritoriale. Cu toate acestea, multe elemente de reformă propuse de către Polonia sunt în dezbatere, Polonia având ca și aliați Italia, Franța, Cipru și parțial Finlanda, Ungaria și Slovacia, în timp ce Danemarca, Olanda, Cehia, Letonia, Lituania și Estonia nu sunt încă convinse dacă să adopte poziția Poloniei.

I.5. Analiza documentelor de politică națională relevante pentru Politica de Coeziune

Prezentul subcapitol face o trecere în revistă a aspectelor relevante surprinse în documentele strategice naționale, ca parte a fundamentării direcțiilor de reformă propuse la nivelul Politicii de Coeziune.

În acest sens au fost analizate Cadrul Strategic Național de Referință 2007 - 2013 și Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013 – 2020 – 2030, ale căror principale aspecte sunt redate în continuare.

Cadrul Strategic Național de Referință 2007 – 2013 (CSNR)

CSNR a fost elaborat pe baza **Planului Național de Dezvoltare (PND)**, care a fost conceput ca un instrument de direcționare a surselor de finanțare naționale, comunitare și de alt tip de care va dispune România în perioada 2007-2013. Acesta justifică și prioritizează investițiile publice vizate de politica economică și de Coeziune socială de la nivel european și definește cadrul planificării strategice și programării financiare multi-anuale a României.

Varianta finală a documentului datează din anul 2007, fapt pentru care nu surprinde situația economico – socială actuală. Cu toate acestea, în realizarea prezentului studiu trebuie să se țină seama de premisele de la care s-a pornit în formularea politicilor, inclusiv cea de Coeziune.

Obiectivul CSNR îl reprezintă reducerea disparităților sociale și de dezvoltare economică dintre România și statele membre ale Uniunii Europene prin generarea unei creșteri suplimentare de 10% a PIB până în anul 2015.

Pentru realizarea obiectivului, CSNR specifică necesitatea unor intervenții structurale majore în următoarele domenii (priorități tematice):

a) Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene

- Investițiile în infrastructură vor îmbunătăți calitatea rețelelor rutiere și feroviare, precum și a navigației pe Dunăre (Axele prioritare TEN-T nr. 7, 18 și 22) și vor sprijini dezvoltarea mediului de afaceri și crearea de noi locuri de muncă.
- Investițiile vor îmbunătăți, de asemenea, accesibilitatea și inter-conectivitatea dintre drumurile naționale, județene și locale, căi ferate, aeroporturi și servicii navale.
- Investițiile în infrastructura de mediu vor contribui la îmbunătățirea sistemelor de management al apei potabile și a deșeurilor menajere la standarde europene. O eficiență energetică mai mare de-a lungul întregului lanț – producție, transport, distribuție și utilizare finală – va îmbunătăți calitatea aerului și va sprijini dezvoltarea durabilă. Eforturile se vor concentra pe un management mai eficient al mediului natural și pe utilizarea durabilă a resurselor naturale.

b) Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești

- strategia va contribui la construirea unei baze de producție și antreprenoriale dinamice, va sprijini crearea și dezvoltarea de noi afaceri, în special prin investiții în produse și servicii de calitate și în turism.
- Se vor încuraja inovațiile și se va îmbunătăți procesul de punere în practică a rezultatelor activităților de cercetare și dezvoltare la oportunitățile de piață, accesul la finanțare și TIC.
- Întreprinderile mici și mijlocii vor fi sprijinite prin servicii de consiliere pentru afaceri de calitate, precum și prin asigurarea accesului la alte tipuri de servicii de care acestea au nevoie pentru a se dezvolta și a crea locuri de muncă.

c) Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România

- strategia va urmări sprijinirea sistemului de învățământ și formare profesională pentru a furniza educație flexibilă și de mai bună calitate și calificări adaptate indivizilor, sprijinirea creșterii accesului și participării la educație, precum și asigurarea faptului că educația și formarea profesională furnizează cunoștințele și aptitudinile necesare pentru o economie modernă și în plină dezvoltare.
- Angajatorii vor fi încurajați să investească în capitalul uman.
- Pentru a beneficia de sisteme educaționale și de formare profesională de calitate, va fi nevoie de modernizarea infrastructurii educaționale și de formare, inclusiv prin dotarea cu echipamente școlare și TIC.
- Se vor sprijini acțiunile de combatere a excluziunii sociale și de promovare a incluziunii sociale a femeilor, grupurilor vulnerabile, populației roma și minorităților etnice, care sunt categorii dezavantajate pe piața forței de muncă, astfel încât acestea să poată beneficia de noile oportunități de angajare care vor fi create.

- Îmbunătățirea calității serviciilor de sănătate și îngrijire va contribui la regenerarea economică prin reducerea costurilor și perioadelor de inactivitate datorate incapacității de muncă.

d) Consolidarea unei capacități administrative eficiente

- Strategia va îmbunătăți calitatea serviciilor furnizate de sectorul public. Investițiile vor contribui la îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor, planificării, furnizării și gestionării serviciilor furnizate de administrația centrală și locală. Acțiunile vor viza acele zone unde se poate înregistra cel mai mare impact din punctul de vedere al stimulării dezvoltării economice și a mediului de afaceri, precum și al luptei împotriva deficiențelor care împiedică economia românească

e) Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate

- Acțiunile vor sprijini dezvoltarea regiunilor prin crearea condițiilor necesare stimulării creșterii economice echilibrate a regiunilor mai puțin dezvoltate, precum și restructurarea zonelor rurale și urbane.
- Investițiile se vor concentra pe consolidarea infrastructurii și stabilirea legăturilor locale cu rețelele naționale, europene și inter-continentale care conectează România la piețele internaționale.
- Sprijinul acordat va contribui la consolidarea mediului de afaceri local și regional și la dezvoltarea patrimoniului natural și cultural în vederea sprijinirii procesului de dezvoltare a turismului și mediului urban.

CSNR vizează armonizarea tuturor acestor priorități într-o strategie coerentă, care să fie adecvată pentru România, dar care să se și conformeze strategiilor Comisiei Europene, inclusiv strategia de la Lisabona și să aibă ca efect dezvoltarea economică și creșterea numărului de locuri de muncă.

Legătura directă între prioritățile CSNR și Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene este prezentată în tabelul de mai jos:

Prioritatea CSNR	Sub-capitolul CSNR	Orientările Strategice pentru Coeziune ale Uniunii Europene
Prioritățile tematice		
Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene	Extinderea și modernizarea infrastructurii de transport	Linia Directoare 1.1.1 <i>“Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de transport”</i>
	Consolidarea sinergiei între protecția mediului și creșterea economică	Linia directoare 1.1.2 <i>“Consolidarea sinergiei între protecția mediului și creșterea economică”</i>
	Folosirea eficientă a resurselor energetice	Linia directoare 1.1.3 <i>“Reducerea utilizării intensive a resurselor energetice tradiționale în Europa”</i> Linia directoare 1.1.2 <i>“Consolidarea legăturilor dintre protecția mediului și creșterea economică”</i>
Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești	Creșterea productivității și crearea unui mediu de afaceri dinamic	Linia directoare 1.2.2 <i>“Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”</i>
	Serviciile și infrastructura de sprijin pentru afaceri	Linia directoare 1.2.2 <i>“Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului”</i> Linia directoare 1.2.3 <i>“Promovarea societății informaționale pentru toți”</i> Linia directoare 1.1.1 <i>“Extinderea și modernizarea infrastructurii de transport”</i>

	Certificare și eco-inovare	Linia directoare 1.2.2 "Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului"
	Dezvoltarea antreprenoriatului	Linia directoare 1.2.2 "Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului" Linia directoare 1.3.3 "Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și calificare"
	Accesul la finanțare	Linia directoare 1.2.4 "Îmbunătățirea accesului la finanțare" Linia directoare 1.2.2 "Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului"
	Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare	Linia directoare 1.2.1 "Majorarea și direcționarea mai bună a investițiilor în domeniul CDI" Linia directoare 1.2.2 "Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului"
	Tehnologia informațiilor și comunicațiilor	Linia directoare 1.2.3 "Promovarea societății informaționale pentru toți"
	Turismul	Linia directoare 1.1.2 "Consolidarea sinergiei dintre protecția mediului și creșterea economică" Linia directoare 1.2.2 "Facilitarea inovării și promovarea antreprenoriatului"
Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România	Educație și formare profesională	Linia directoare 1.3.3 "Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și calificare" Linia directoare 1.3.1 "Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială"

CSNR a fost elaborat cu respectarea tuturor politicilor relevante ale UE. Activitățile desfășurate în parteneriat de către Autoritățile de Management ale programelor operaționale au încercat să asigure coerența proiectelor de strategii din cadrul acestor programe și să asigure complementaritatea intervențiilor finanțate (FEDR, FSE și FC).

Autoritățile române responsabile cu managementul fondurilor UE au avut în vedere asigurarea coerenței și complementarității intervențiilor Fondurilor Structurale și de Coeziune (FSC), ale FEADR și FEP.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013 – 2020 – 2030

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă (SNDD), lansată în decembrie 2008, fixează orizonturile dezvoltării României, având ca repere anii 2013, 2020 și 2030.

Strategia este un proiect comun al Guvernului României, prin Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, în calitate de coordonator național și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, prin Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă.

Consemnând decalajele considerabile pe care le mai are de recuperat România față de Uniunea Europeană, strategia fixează atât o nouă filozofie a dezvoltării pentru țara noastră, cât și obiective concrete și realiste de dezvoltare care să permită convergență cu țările UE.

Aplicarea Strategiei intenționează să creeze condițiile pentru ca Produsul Intern Brut pe locuitor (PIB/loc), exprimat în puterea de cumpărare standard (PCS), să depășească, în anul 2013, jumătate

din media UE din acel moment, să se apropie de 80% din media UE în anul 2020 și să fie ușor superior nivelului mediu european în anul 2030.

Provocările speciale cuprinse în document sunt schimbările climatice și energia curată, transportul durabil, producția și consumul durabile, conservarea și gestionarea resurselor naturale, sănătatea publică, incluziunea socială, demografia și migrația, sărăcia globală și sfidările dezvoltării durabile. Dezvoltarea regională și problematica comunității rurale, amenajarea teritoriului, capacitatea administrativă și calitatea serviciilor publice, dar și Politica Externă și de Securitate Comună a UE, sunt câteva dintre problemele și preocupările specifice situației din România.

În toamna anului 2009 este programat primul termen de raportare la Comisia Europeană a progreselor României în ce privește Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă, precum și punctul de vedere al României și contribuția sa în cadrul procesului de revizuire a Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene.

Obiectivele generale pentru dezvoltarea durabilă la nivelul UE au fost transpuse în cele care se regăsesc în documentul strategic românesc, astfel:

- Limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu
- Asigurarea faptului că sistemul nostru de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății noastre, minimizând impacturile sale nedorite asupra economiei, societății și mediului
- Promovarea modelelor de producție și consum durabile
- Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor
- Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății.
- A crea o societate a incluziunii sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, a asigura securitatea și a crește calitatea vieții cetățenilor, ca o precondiție pentru păstrarea bunăstării individuale.
- A promova activ dezvoltarea durabilă pe scară largă, a asigura că politicile interne și externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României pe orizontul 2013-2020-2030 stabilește obiective concrete pentru trecerea la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată înaltă, propulsat de interesul pentru cunoaștere și inovare, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

O dezvoltare durabilă nu poate fi implementată fără o dezvoltare a infrastructurii de bază. Nivelul de dezvoltare a infrastructurii influențează direct atât nivelul de dezvoltare a mediului de afaceri, cât și condițiile de trai ale cetățenilor.

Principalele obiective tactice sunt:

- dezvoltarea infrastructurii de transport
- dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare
- dezvoltarea infrastructurii de locuințe și sociale
- dezvoltarea infrastructurii de broadband
- reabilitarea patrimoniului cultural/dezvoltare infrastructură culturală, culte, sport
- dezvoltare infrastructură de sănătate
- dezvoltare infrastructură educațională

Pe lângă documentele strategice descrise anterior au mai fost analizate opinia preliminară a României privind viitorul Politicii de Coeziune și răspunsul României la consultarea publică cu privire la Carta Verde a coeziunii teritoriale.

Opinia preliminară a României privind viitorul Politicii de Coeziune a UE

În urma lansării de către Comisia Europeană a consultărilor publice referitoare la cel de-al patrulea Raport de Coeziune, România a inițiat, la rândul său, o serie de dezbateri pe această temă, concluziile fiind prezentate succint în cele ce urmează:

- România sprijină puternic menținerea unei ponderi importante a Politicii de Coeziune în cadrul bugetului comunitar, în vederea atingerii convergenței reale cu restul Uniunii ;
- țările și regiunile cel mai puțin dezvoltate ar trebui să fie principalele beneficiare ale Politicii de Coeziune;
- România susține principiul alocărilor naționale și regionale;
- Politica de Coeziune trebuie să ducă la atingerea țintelor Strategiei Lisabona revizuite, însă Statele membre trebuie să-și păstreze dreptul de a avea propria abordare în aplicarea măsurilor Lisabona;
- prin Politica de Coeziune trebuie dezvoltate avantajele competitive ale regiunilor, atât la nivelul UE, cât și pe piața globală. O atenție deosebită se va acorda realizării unei bune guvernante, dezvoltării economiei bazate pe cunoaștere și îmbunătățirii continue a capitalului uman;
- trebuie făcute eforturi considerabile pentru prevenirea și diminuarea efectelor negative generate de schimbările climatice; în acest sens, cercetarea, dezvoltarea și inovarea reprezintă elemente cheie;
- Politica de Coeziune nu poate fi implementată izolat de celelalte politici. De aceea, integrarea politicilor relevante naționale și comunitare într-un concept strategic coerent și bine fundamentat, care să poată pune cel mai bine în valoare potențialul de dezvoltare al unei țări, regiuni sau zone, ar trebui să fie esențial. O atenție specială ar trebui acordată complementarității între Politica de Coeziune și Politica de Dezvoltare Rurală, care are obiective și instrumente similare;
- Simplificarea mecanismului de implementare a politicii trebuie să rămână unul dintre obiectivele importante pentru perioada următoare, astfel încât să se găsească soluții reale de simplificare, menite să conducă la eficientizarea sistemului;
În vederea creșterii eficacității implementării Politicii de Coeziune sunt necesare măsuri care să sporească conștientizarea rolului politicii ca „Politica pentru Europa”, o politică benefică atât pentru țările și regiunile cel mai puțin dezvoltate, cât și pentru cele mai dezvoltate regiuni și State Membre;

Acest document conține și răspunsurile la chestionarul lansat de comisarul european Danuta Hübner, cu ocazia celui de-al 4-lea Forum European privind Politica de Coeziune. Răspunsurile se regăsesc în capitolul I al studiului, alături de pozițiile celorlalte țări.

Răspunsul României la consultarea publică organizată de Comisia Europeană cu privire la Carta Verde a coeziunii teritoriale – transformarea diversității teritoriale într-un avantaj

În luna octombrie 2008 a fost publicată Carta Verde privind Coeziunea teritorială, prin care s-a lansat o dezbatere privind Coeziunea teritorială. Pe baza contribuțiilor Statelor membre, Comisia Europeană va publica o sinteză în decursul acestui an. România a formulat o opinie asupra elementelor principale incluse în document, care este redată în continuare în esența sa. Întrebările la care Statele membre trebuie să dea un răspuns sunt:

Definiție:

1) Care este cea mai adecvată definiție pentru Coeziunea teritorială?

Răspunsul României:

Coeziunea teritorială este expresia dezvoltării echilibrate, coerente și armonioase a teritoriului, sub aspectul activităților economice, sociale, al dotărilor, al accesibilității și al calității mediului, al existenței unor condiții de viață și de muncă echitabile pentru toți cetățenii, indiferent de locul în

care se află, prin punerea în valoare a specificității fiecărei categorii de teritoriu, contribuind astfel la realizarea unei Europe prospere, durabile din punct de vedere economic, social și ecologic.

2) Ce elemente suplimentare ar aduce ea la abordarea actuală a coeziunii economice și sociale așa cum este aceasta practică în Uniunea Europeană?

Răspunsul României:

Coeziunea teritorială contribuie la ameliorarea coeziunii economice și sociale prin următoarele:

- face legătura cu obiectivul de competitivitate prin utilizarea potențialului propriu de dezvoltare a fiecărui tip de teritoriu;
- asumarea obiectivului de dezvoltare integrată și durabilă a teritoriului european;
- asigurarea accesului echitabil la servicii de interes general și infrastructură;
- progres în implementarea unor mecanisme mai concrete de guvernare teritorială.

Anvergura și sfera de cuprindere a coeziunii teritoriale

3) Există vreun rol pentru UE în promovarea coeziunii teritoriale? Cum ar putea fi definit un asemenea rol în contextul principiului subsidiarității?

Răspunsul României:

Uniunea Europeană trebuie să joace un rol motor în promovarea coeziunii teritoriale. Totodată, este necesar ca principalele politici comunitare să conțină o mai puternică dimensiune teritorială.

4) Cât de mult trebuie să varieze sfera de cuprindere teritorială a politicii în funcție de natura problemelor vizate?

Răspunsul României:

Scara teritorială folosită de o anumită politică ar trebui să depindă în funcție de problema abordată. Pentru politicile implementate la nivel regional (NUTS 2) se poate avea în vedere definirea unor măsuri la nivel subregional pentru anumite teritorii cu caracteristici deosebite. De asemenea, trebuie asigurată coordonarea la niveluri superioare, pentru a preveni apariția sau creșterea disparităților interregionale și pentru a asigura o viziune de ansamblu asupra infrastructurii de transport și a factorilor de mediu, aceștia din urmă nedepinzând de limitele administrative.

5) Au nevoie oare zonele cu caracteristici geografice specifice de măsuri de politică speciale? Dacă da, care sunt aceste măsuri?

Răspunsul României:

Da, sunt necesare politici și măsuri specifice pentru teritorii cu caracteristici geografice aparte, ale căror probleme de dezvoltare nu pot fi acoperite de politicile elaborate pentru teritoriul național sau european. Astfel programele operaționale ar trebui să poată trata în mod diferențiat și poate chiar preferențial anumite teritorii cu un specific aparte (de ex. Delta Dunării, litoralul Mării Negre).

Cooperare mai bună

6) Ce rol ar trebui să joace Comisia în încurajarea și sprijinirea cooperării teritoriale?

Răspunsul României:

În vederea îmbunătățirii programelor de cooperare teritorială este necesară o analiză cu privire la oportunitatea unei noi delimitări a spațiilor de cooperare teritorială transnațională. În acest sens ar trebui luate în considerare elementele fizico-geografice (bazine hidrografice - Dunărea, lanțuri muntoase - Carpații).

7) Sunt oare necesare noi forme de cooperare teritorială?

Răspunsul României:

Este necesară întărirea parteneriatelor existente și crearea altora noi pentru a valorifica mai bine mecanismele deja existente. În acest sens trebuie stabilit clar rolul fiecărui actor implicat.

8) Este oare necesară crearea de noi instrumente legislative și administrative pentru a facilita cooperarea, inclusiv de-a lungul frontierelor externe?

Răspunsul României:

Regulamentul privind Grupările europene de cooperare teritorială reprezintă deja un instrument care poate fi folosit de autoritățile administrației publice centrale și locale în vederea

experimentării unor noi modalități de cooperare teritorială. Este necesară o evaluare a eficienței acestui nou instrument care să premerge propunerea unor noi instrumente legislative și administrative.

Coordonare mai bună

9) Cum poate fi îmbunătățită coordonarea între politicile sectoriale și teritoriale?

Răspunsul României:

Dezbaterea politicilor sectoriale în grupuri interdisciplinare de experți / comitete regionale de coordonare și corelarea evaluărilor impactului teritorial al politicilor pot constitui modalități de îmbunătățire a coordonării politicilor sectoriale. De asemenea trebuie subliniată importanța informării și implicării comunităților locale în procesul de elaborare și implementare a politicilor.

10) Care dintre politicile sectoriale ar trebui să ia mai mult în considerare impactul lor teritorial atunci când sunt concepute? Ce instrumente ar putea fi dezvoltate în această privință?

Răspunsul României:

Toate politicile sectoriale ar trebui să ia în considerare impactul teritorial înainte de a fi aprobate și implementate. Cu precădere politica în domeniul transporturilor, politica agricolă, politica de pescuit și maritimă, politica de competitivitate și politica energetică trebuie să ia în considerare și să valorifice mai mult caracteristicile și potențialul teritorial (resursele specifice, gradul de urbanizare, identitatea etc.).

O modalitate de luare în considerare a impactului teritorial este respingerea politicilor propuse al căror impact negativ depășește un anumit prag, stabilit din start, indiferent de efectele pozitive care compensează acest impact negativ.

11) Cum pot fi combinate mai bine politicile comunitare cu cele naționale pentru a contribui la Coeziunea teritorială?

Răspunsul României:

Respectarea principiului subsidiarității este o condiție *sine qua non* a unei corecte corelări între politicile locale, naționale și europene. Politicile naționale și comunitare trebuie să aibă obiective convergente.

Noi parteneriate teritoriale

12) Necesită oare urmărirea înlăptuirii coeziunii teritoriale o participare din partea unor noi actori la implementarea politicilor, cum ar fi reprezentanții economiei sociale, părțile implicate de la nivel local, organizațiile de voluntari și ONG-urile?

Răspunsul României:

În funcție de specificul politicilor implementate, a nevoilor identificate și a particularităților zonei respective, implicarea reprezentanților societății civile asigură coerența implementării programelor, precum și transparența realizării lor. Parteneriatele locale și regionale sunt vitale pentru a asigura eficientizarea activităților realizate în teritoriu, de aceea trebuie sprijinită participarea cât mai multor actori la implementarea politicilor care conduc la realizarea coeziunii teritoriale.

13) Cum poate fi atins nivelul de participare dorit?

Răspunsul României:

Autoritățile naționale, regionale sau locale pot desfășura activități de promovare, prin organizarea unor sesiuni de dezbateri astfel încât partenerii interesați să identifice domeniile în care se pot implica și pot furniza cunoștințele de care dispun.

Îmbunătățirea înțelegerii coeziunii teritoriale

14) Ce indicatori cantitativi și calitativi ar trebui creați la nivelul UE pentru a monitoriza caracteristicile și tendințele în materie de Coeziune teritorială?

Răspunsul României:

După cum arată studiile elaborate la nivelul UE, indicatorii care ar putea măsura Coeziunea teritorială pot fi grupați pe mai multe domenii cu relevanță pentru Coeziunea socială, economică și mai ales teritorială. Aceste domenii sunt: demografia, contextul social, dezvoltarea economică și ocuparea forței de muncă, accesul la servicii, infrastructura, protecția mediului, sistemele teritoriale.

Enumerăm mai jos o serie de indicatori pentru care la nivelul României sunt disponibile datele statistice primare la nivel regional, județean și în unele cazuri chiar local.

- Context demografic: dinamica populației, densitatea populației, rata de dependență demografică
- Nivel de trai (rata sărăciei, indicele Gini al veniturilor / consumului)
- Dezvoltare economică și piața muncii (PIB pe locuitor, câștigul salarial mediu net, rata de ocupare a populației pe sectoare economice, rata șomajului, număr IMM-uri la 1000 locuitori etc.)
- Acces la servicii (pe categorii de servicii: de educație, sanitare, asistență socială, comunicații, transport, dotări edilitare etc.)
- Protecția mediului (ponderea ariilor protejate, emisii de gaze cu efect de seră etc.)
- Sisteme teritoriale (densitatea așezărilor umane, gradul de hipertrofie urbană, număr asociații de dezvoltare comunitară etc.).

De la acești indicatori se poate porni pentru crearea unor indici compoziți ai coeziunii teritoriale, având în vedere că pentru monitorizarea coeziunii teritoriale va fi necesară analiza indicatorilor în serii cronologice, cu evidențierea tendințelor, și nu doar diagnoza stării teritoriului la un moment dat.

Concluzii

Documentele strategice naționale scot în evidență importanța Politicii de Coeziune pentru economia românească, propunând priorități de dezvoltare, precum și măsuri de îmbunătățire a sistemului de implementare. Astfel principalele direcții prioritare, relevante pentru Politica de Coeziune, sunt:

- Dezvoltarea infrastructurii de bază din toate sectoarele
- Creșterea competitivității economiei românești, în special prin punerea în practică a rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare și dezvoltarea mediului de afaceri, inclusiv prin încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii
- Dezvoltarea capitalului uman, prin modernizarea infrastructurii și sistemului educațional, adaptarea programelor educaționale la cerințele pieței, sprijinirea acțiunilor de promovare a incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile
- Asigurarea dezvoltării durabile prin: promovarea metodelor de producție, servicii și consum durabile, diminuând la maxim impactul negativ asupra mediului și sănătății umane, exploatarea eficientă a resurselor naturale, diminuarea efectelor schimbărilor climatice
- Dezvoltarea avantajelor competitive ale regiunilor
- Implementarea Politicii de Coeziune complementar cu celelalte politici naționale și europene
- Simplificarea mecanismului de implementare a politicii

Printre măsurile concrete propuse de România se numără:

- În vederea îmbunătățirii programelor de cooperare teritorială este necesară o analiză cu privire la oportunitatea unei noi delimitări a spațiilor de cooperare teritorială transnațională
- Este necesară întărirea parteneriatelor existente de cooperare teritorială, inclusiv prin stabilirea rolului fiecărui actor implicat, dar și crearea altora noi pentru a valorifica mai bine mecanismele deja existente
- Trebuie realizată o mai bună informare și implicare a comunităților locale în procesul de elaborare și implementare a politicilor
- Adoptarea de politici și măsuri specifice pentru teritorii cu caracteristici geografice aparte

II. Analiza comparativă între evoluția nivelului de dezvoltare a României și regiunilor sale, pe de o parte, și UE 27, statele membre și regiunile sale, pe de altă parte

II.1. Evoluția indicatorilor regionali ai României comparativ cu media UE

Regiunile României, încadrate sub Obiectivul 1 „Convergență”, se constituie, în actuala conjunctură de criză economică, într-un element de interes atât din perspectiva potențialului de dezvoltare și incluziune socială, precum și din aceea a reducerii decalajelor de dezvoltare față de alte regiuni la nivelul Uniunii Europene. Prezentăm mai jos evoluția și prognoza principalilor indicatori ai politicii de coeziune, studiată comparativ la nivelul UE 27 și al regiunilor României, bazată pe datele statistice și pe previziunile naționale și europene oficiale existente.

Din analiza PIB/locuitor (PPS)¹ la nivelul regiunilor de dezvoltare din România pe perioada 2007-2009, se observă o tendință de creștere pentru anii 2007 și 2008, urmată de o descreștere manifestată uniform pentru 2009. Procesul de creștere este previzionat a fi reluat începând cu anul 2010. Totuși, pentru acest an, valorile PIB-ului pentru toate regiunile se vor situa sub cele înregistrate în 2008. Dintre regiunile României, la capitolul creștere PIB se detașează regiunea București-Ilfov, urmată de regiunea Vest, la polul opus situându-se Regiunea Nord - Est și Regiunea Sud - Vest. Pentru anul 2011 se prognozează o tendință de creștere mai accentuată pentru regiunile Nord-Est și Sud-Est, iar pentru restul regiunilor se prognozează valori relativ constante față de anul anterior.

La nivelul regiunilor se constată o legătura strânsă, invers-proporțională, între nivelul PIB-ului/locuitor și rata șomajului. Pentru anii 2007 și 2008 se constată o scădere a ratei șomajului, care continuă trendul din perioada de pre-aderare. Anul 2009 reprezintă un punct de inflexiune, în care efectele crizei economice au un impact semnificativ atât la nivelul PIB-ului, cât și pentru rata șomajului. În acest an se înregistrează un vârf al ratei șomajului, urmat de o scădere treptată până la o valoare apropiată de cea înregistrată în anul 2007. Cea mai performantă regiune la nivelul României rămâne București – Ilfov, cu o creștere a nivelului PIB/locuitor exprimat la standardul puterii de cumpărare (PPS), până la valoarea de 22760 Euro în anul 2010. Cu toate acestea, șomajul a rămas constant doar la nivelul anilor 2007 și 2008 – cu 1,7%. Pe fondul crizei economice este de așteptat ca și în această regiune să se înregistreze o creștere (sub media națională), atingându-se un maxim de 2,2% în 2009, estimându-se o reducere constantă până la nivelul valorii de 1,8%. Cele mai mari valori ale ratei șomajului se înregistrează în regiunea Sud Vest, urmată de Centru, Sud Muntenia și Nord Est. Aceste niveluri sunt cuplate cu cele mai scăzute rate de creștere a PIB începând cu 2007. Astfel, regiunea Nord - Est a înregistrat cel mai redus nivel al PIB/locuitor (PPS) în 2007 de 6373 Euro, în anul 2009 estimându-se chiar o scădere (5989 Euro), rămânând și la nivelul anului 2011 pe această poziție, cu cca. 6925 Euro. Deși a înregistrat niveluri mai ridicate ale PIB/locuitor față de regiunea Nord - Est: 7898 Euro în 2007, 7629 Euro în 2009 și o valoare previzionată de 8189 Euro în anul 2011, regiunea Sud - Vest va înregistra cele mai ridicate niveluri ale șomajului pentru toată perioada analizată.

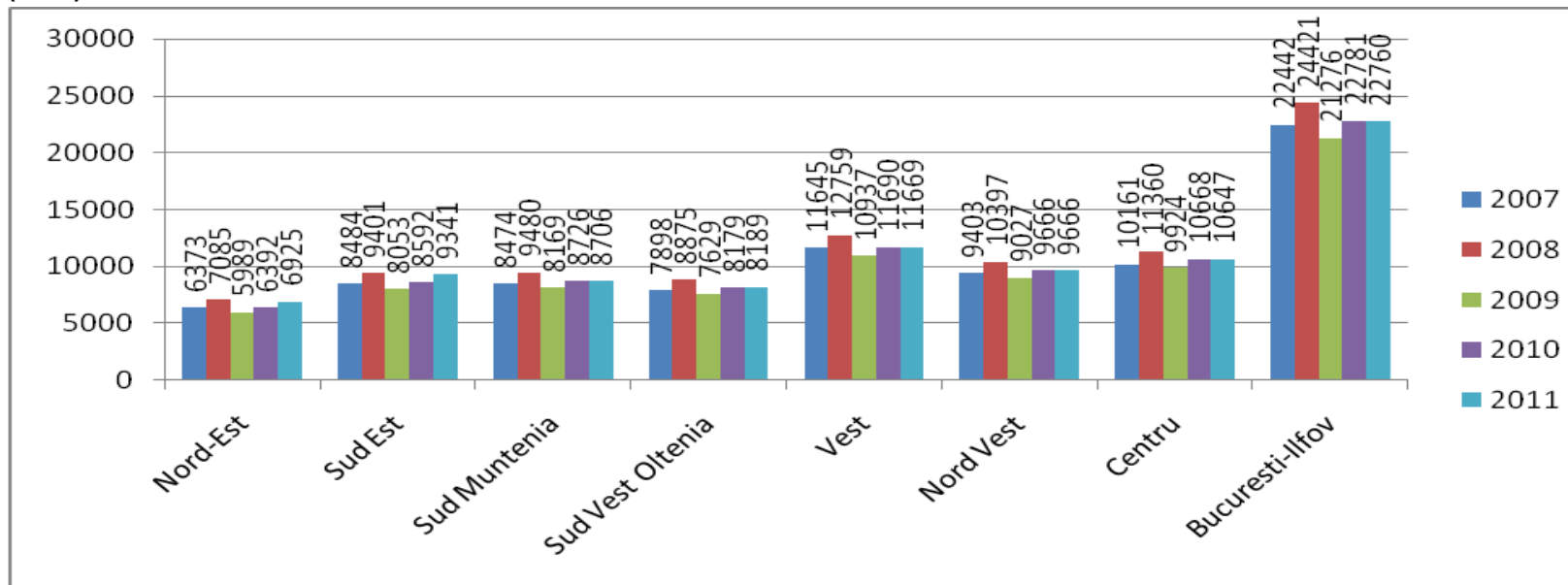
¹ PIB exprimat în standardul puterii de cumpărare (PPS) este calculat pe baza indicilor de conversie a valutei (Paritățile Puterii de Cumpărare – PPPs), reprezentând o monedă comună care elimină diferențele între nivelurile prețurilor dintre diferite țări, permițând comparații ale volumului PIB între țări.

Impactul negativ cel mai semnificativ cauzat de criza economică pentru anul curent este prognozat să fie înregistrat în această toamnă, cu un nivel al șomajului crescut, fenomen cauzat de faptul că absolvenții care nu și-au găsit încă un loc de muncă se înregistrează ca șomeri, adăugându-se angajaților sezonieri din perioada verii. Se așteaptă ca, pe fondul crizei economice, cele mai afectate industrii să fie industria textilelor, construcțiilor, agriculturii, automobilelor și sectorul financiar. În acest context, se prognozează ca numărul de șomeri bărbați să fie semnificativ mai mare decât cel al femeilor. Șomerii vor proveni în primul rând din liniile de producție și al operatorilor și mai puțin din rândul personalului cu studii superioare.

Situația indicatorilor PIB, rata șomajului și rata de ocupare la nivel național și regional, istorici și prognozați până în 2011

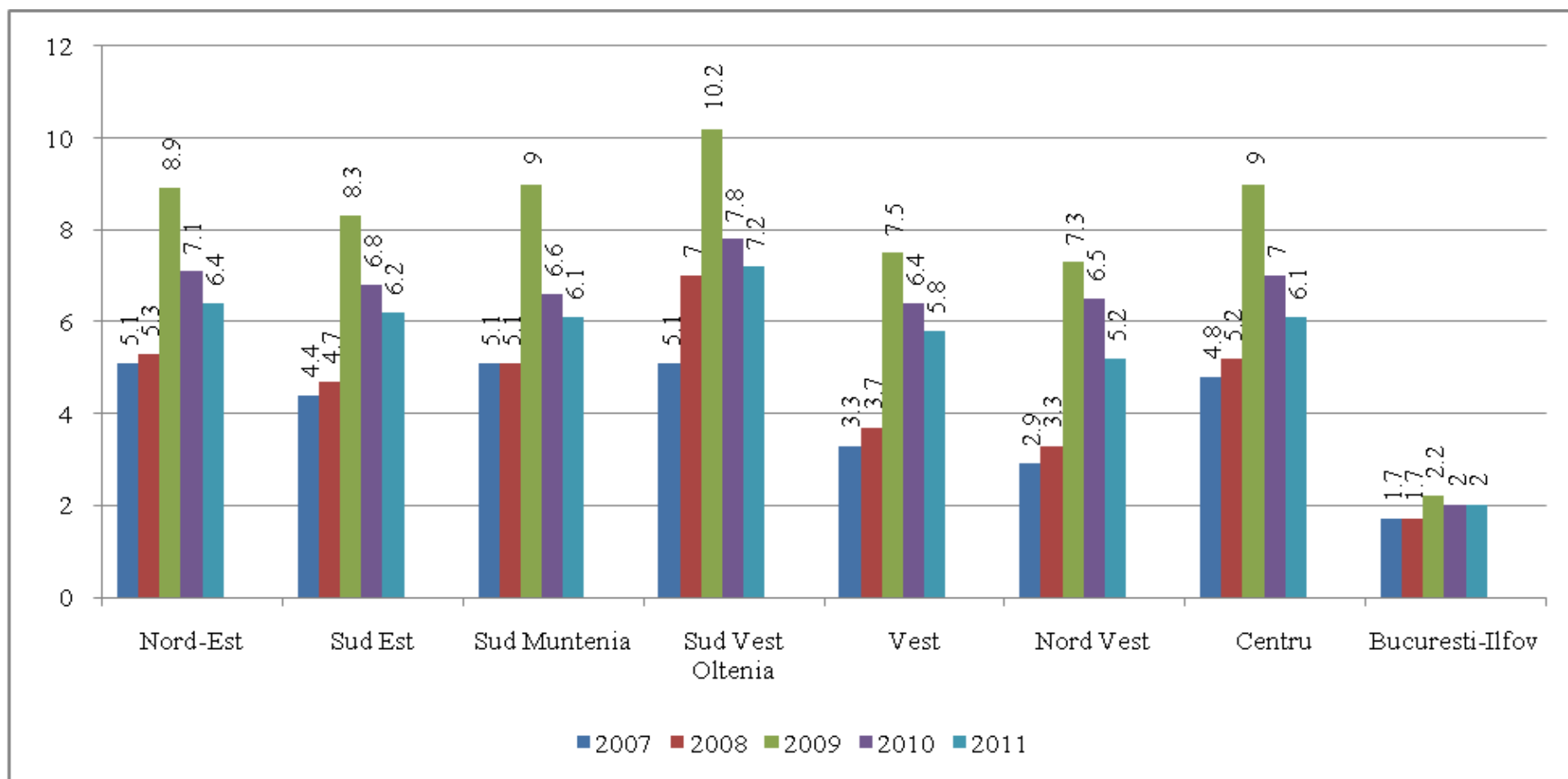
PIB/loc (PPS) la nivel regional, 2007-2011

(Euro)

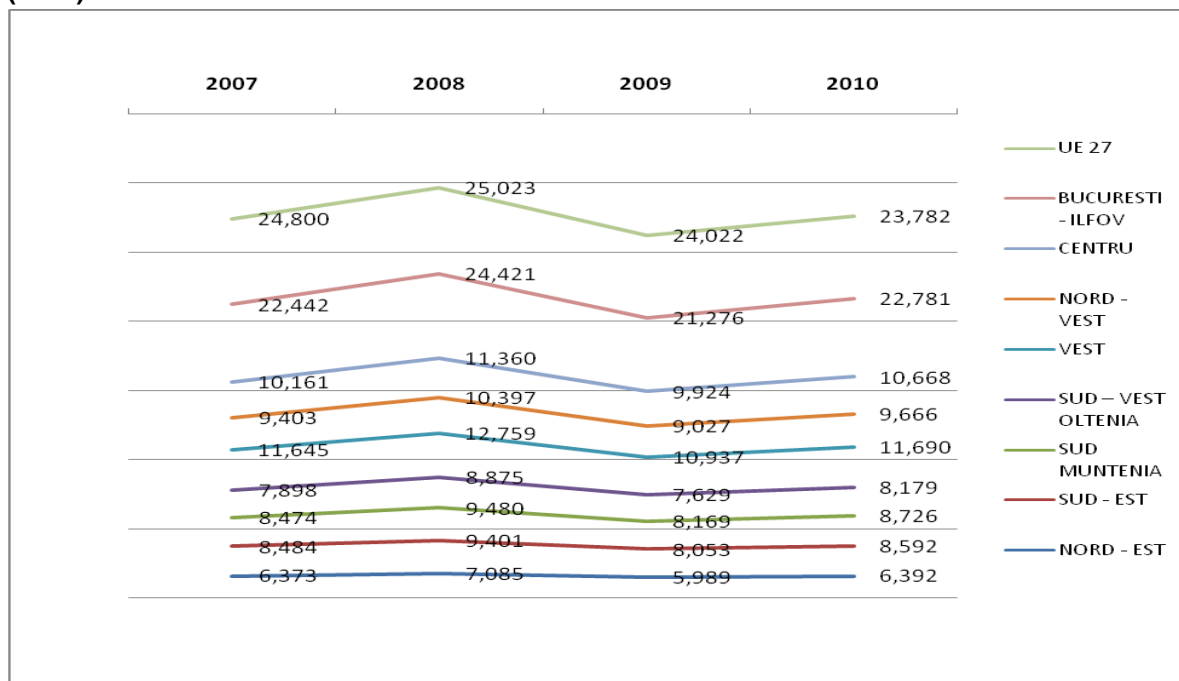
Sursa: Calcule proprii pe baza datelor statistice furnizate de Comisia Națională de Prognoză și Eurostat

Rata șomajului la nivel regional, 2007-2011

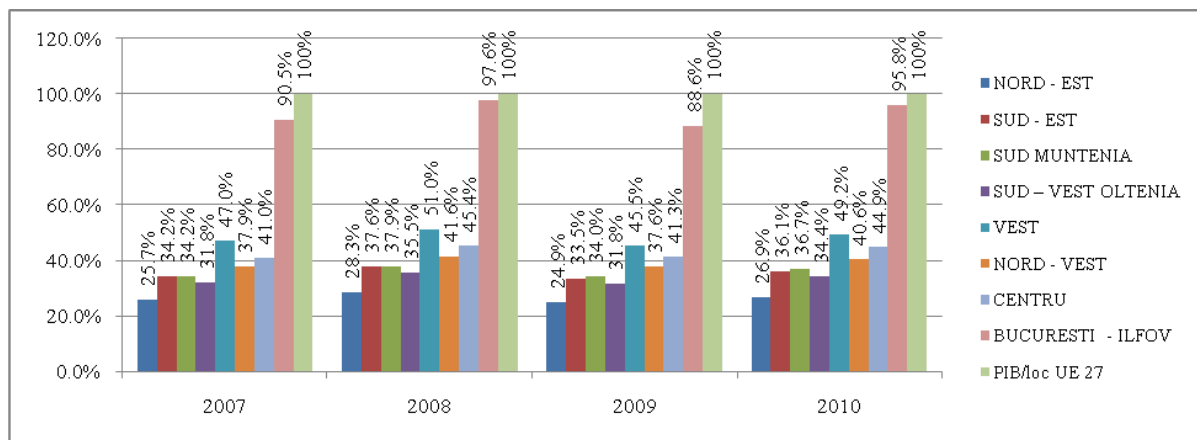

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

PIB/locuitor (PPS), la nivel regional comparativ cu media UE27, pe perioada 2007-2010 (Euro)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor statistice furnizate de Comisia Națională de Prognoză și Eurostat

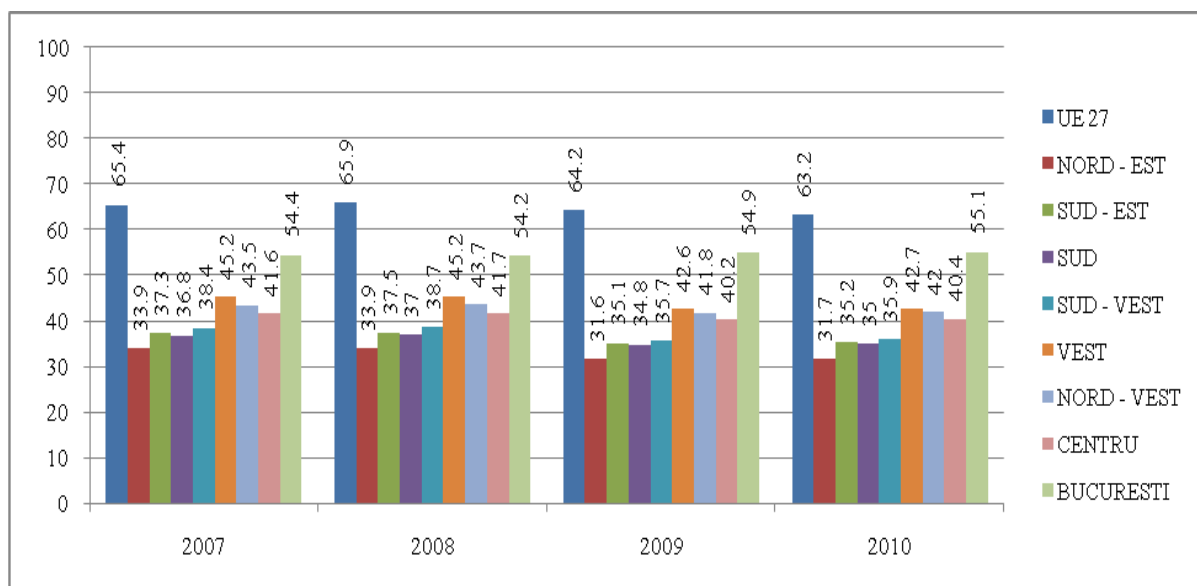

Sursa: Eurostat, DG ECFIN "Spring Forecast 2009"

Din tabelele prezentate se observă că în perioada 2007-2010, cu excepția regiunii București Ilfov, PIB-ul/locuitor înregistrat la nivelul regiunilor României este mai mic de jumătate din nivelul mediu al UE 27. În regiunea București Ilfov, cea mai dezvoltată regiune a României PIB/locuitor se situează peste nivelul de 75% din media UE27, având ponderi cuprinse între 90 - 95% din media UE, în perioada 2007 – 2010. Astfel, în anul 2010, PIB/loc. exprimat la standardul puterii de cumpărare (PPS) al regiunii București-Ilfov se estimează a atinge valoarea de 22781 comparativ cu 23782 Euro reprezentând media UE 27. La polul opus se situează regiunea Nord-Est, care, cu un PIB/locuitor (PPS) de 6392 Euro estimat pentru anul 2010, reprezintă numai 26,9% din media UE. Având în vedere nivelul PIB/loc exprimat la standardul puterii de cumpărare comparativ cu media UE, se poate

observă că în cea mai mare parte, teritoriul României se încadrează în Obiectivul Convergență valorile PIB/locuitor înregistrând valori mai mici decât nivelul de 75% din media UE. Pe de altă parte, regiunea București Ilfov înregistrează valori ale PIB/locuitor ce depășesc pragul de 75% din media UE, prognozându-se un nivel de 95,8% din media UE pentru anul 2010, regiunea București Ilfov ieșind din obiectivul convergență, așa cum este acesta definit pentru perioada 2007-2013.

Rata de ocupare din România nivel regional, comparativ cu media UE27 în perioada 2007-2010

Sursa: Eurostat, DG ECFIN "Spring Forecast 2009"

La nivelul României, rata de ocupare a forței de muncă a rămas relativ constantă pe întreaga perioadă de analiză, cu mici variații de la an la an. O tendință similară se remarcă și la nivelul UE pentru aceeași perioadă.

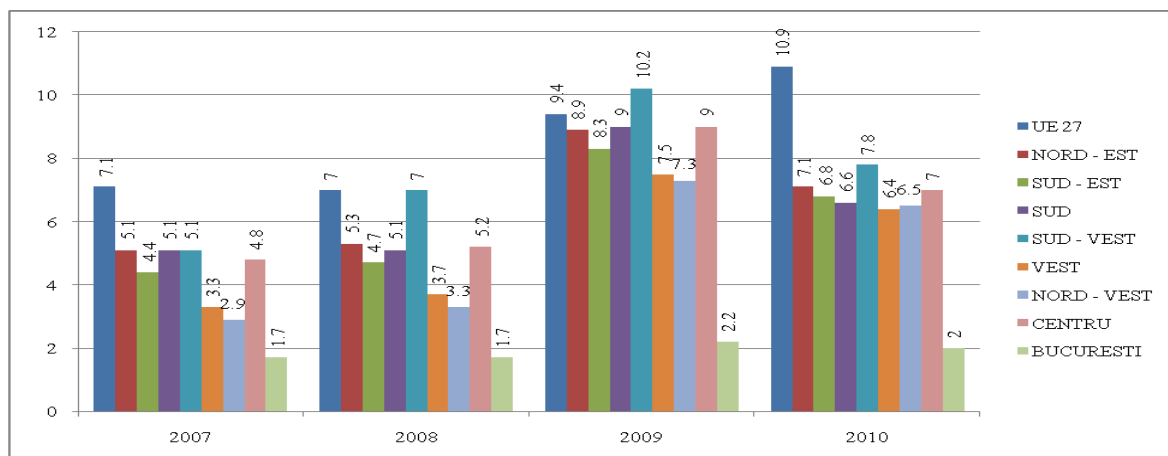
În anul 2007, nivelul ratei de ocupare a populației în vârstă de muncă (PVM) s-a situat la o distanță de 12,1 puncte procentuale față de ținta de 70% stabilită la nivel european pentru anul 2010 prin Strategia de la Lisabona. La sfârșitul anului 2007, populația activă a României era de 9.773 mii persoane, din care 9.174 mii persoane ocupate și 599 mii șomeri BIM².

Regiunea București Ilfov înregistrează cele mai mari valori ale ratei de ocupare, comparativ cu celelalte regiuni ale țării, decalajele variind între 54,2% pentru București Ilfov și 33,9% pentru regiunea Nord Est în anul 2008.

Rata de ocupare medie înregistrată la nivelul Uniunii Europene a înregistrat valori relativ constante la nivelul 2007-2008, respectiv 65,4% și 65,9%, pentru anii 2009-2010 estimându-se o ușoară scădere, respectiv 64,2% și 63,2%. Rata de ocupare prognozată pentru regiunea București Ilfov pentru anul 2009 este de 54,9%, prezentând un decalaj de 9,3 puncte procentuale față de media UE corespunzătoare aceleiași perioade. În anul 2010 se prognozează o rată a ocupării de 55,1% comparativ cu 63,2% media UE, restul regiunilor situându-se la o distanță apreciabilă față de media UE: Regiunile Vest 42,7%, Nord Vest 42%, Centru 40%, cea mai mică valoare înregistrându-se în regiunea Nord Est, respectiv 31,7%.

² Persoane în vârstă de 15-74 ani, care îndeplinesc simultan următoarele 3 condiții: nu au un loc de muncă, sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele două săptămâni și s-au aflat în căutare activă a unui loc de muncă, oricând în decursul ultimelor patru săptămâni.

Rata șomajului la nivelul regiunilor din România comparativ cu media UE 27, 2007-2010

Sursa: DG ECFIN "Spring Forecast 2009"

În anul 2009, populația activă a României a fost de 9.705 mii persoane, din care 9.039 mii persoane erau ocupate și 666 mii erau șomeri BIM (persoane în vârstă de 15-74 ani, care îndeplinesc simultan următoarele 3 condiții: nu au un loc de munca, sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele două săptămâni și s-au aflat în căutare activă a unui loc de munca, oricând în decursul ultimelor patru săptămâni). Raportul de dependență, respectiv raportul dintre numărul persoanelor inactive și în șomaj ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1379 la mie, dar gradul de dependență este mai mare pentru femei (1736 la mie) și pentru locuitorii din mediul rural (1431 la mie).

INS precizează că rata șomajului BIM nu este compatibilă cu rata șomajului înregistrată în evidențele Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă din cauza perioadelor de referință și a sferei de cuprindere diferite.

Datele statistice la nivel regional comparativ cu media UE, indică faptul că pentru anii 2007-2008, rata șomajului înregistrată la nivelul tuturor regiunilor României s-a situat sub valorile medii ale UE, respectiv 7,1% în anul 2007 și 7% în 2008. În acest interval, regiunile cu cele mai mari valori înregistrate au fost Sud-Vest (5,1% în 2007 și 7% în 2008), Nord Est (5,1% în 2007 și 5,3% în 2008), Sud (5,1% în 2007 și 5,1% în 2008), la polul opus situându-se regiunea București-Ilfov, înregistrând 1,7% atât în 2007 cât și în 2008.

Pentru perioada 2009-2010, se prognozează o creștere semnificativă a valorilor comparativ cu anul 2008, media UE urmând o tendință constantă de creștere pe anii 2009-2010, valorile regionale pentru România urmând o tendință ușoară de scădere pentru anul 2010 față de anul 2009. Astfel, în anul 2009, media UE de 9,4% a fost depășită doar de regiunea Sud Vest (10,2%), restul regiunilor situându-se sub medie cu valori cuprinse între 9% (Sud, Centru) și 2,2% pentru București Ilfov. Pentru anul 2010, se prognozează valori sub media UE pentru toate regiunile, cu valori cuprinse între 7,8% pentru regiunea Sud Vest și 2% pentru București Ilfov.

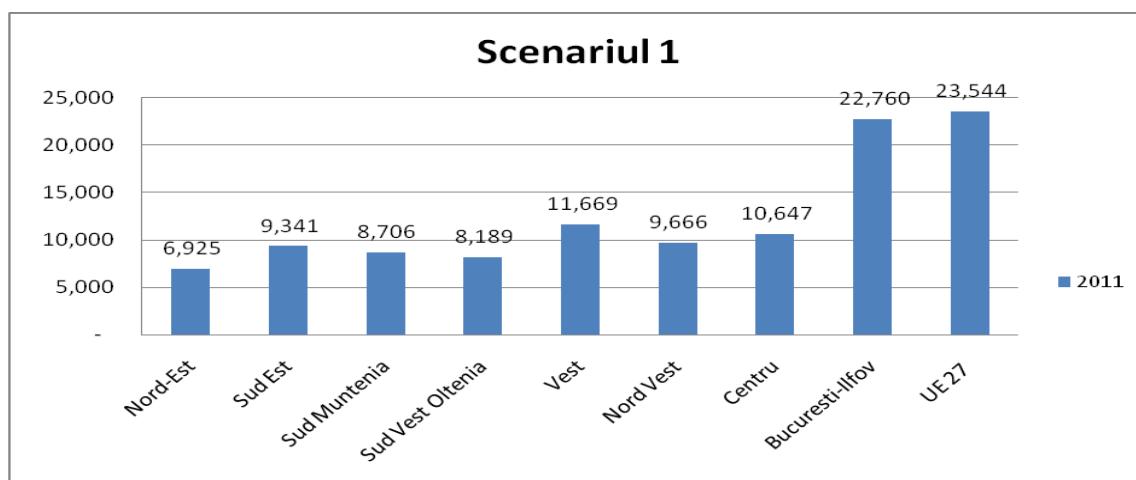
Scenarii alternative de dezvoltare, Romania la nivel regional vs. UE 27, la nivelul anului 2011

Pentru elaborarea scenariilor alternative de dezvoltare s-au luat în considerare următoarele ipoteze:

- ❖ Prognoza evoluției PIB (PPS) regional pentru România a utilizat datele furnizate de Eurostat pentru PIB (PPS) România, iar pe baza datelor furnizate de Comisia Națională de Prognoză – respectiv indicii de disparitate față de nivelul național au fost calculate valorile PIB (PPS) regional.
- ❖ Evoluția PIB regional pentru România va rămâne constantă în toate cele 3 scenarii prezentate, singura variabilă fiind ritmul de creștere PIB al UE 27 astfel:
 - **Scenariul 1:** Prognoza evoluției PIB pentru UE 27 a fost realizată pe baza ultimelor date statistice disponibile (2007-2011), utilizându-se pentru anul 2011 un ritm de creștere negativ de 0,1%.
 - **Scenariul 2:** Prognoza evoluției PIB pentru UE 27 a fost realizată luând în calcul un ritm anual de creștere de 1,5% pentru anul 2011.
 - **Scenariul 3:** Prognoza evoluției PIB pentru UE 27 a fost realizată luând în calcul un ritm anual de creștere de -2% pentru anul 2011.

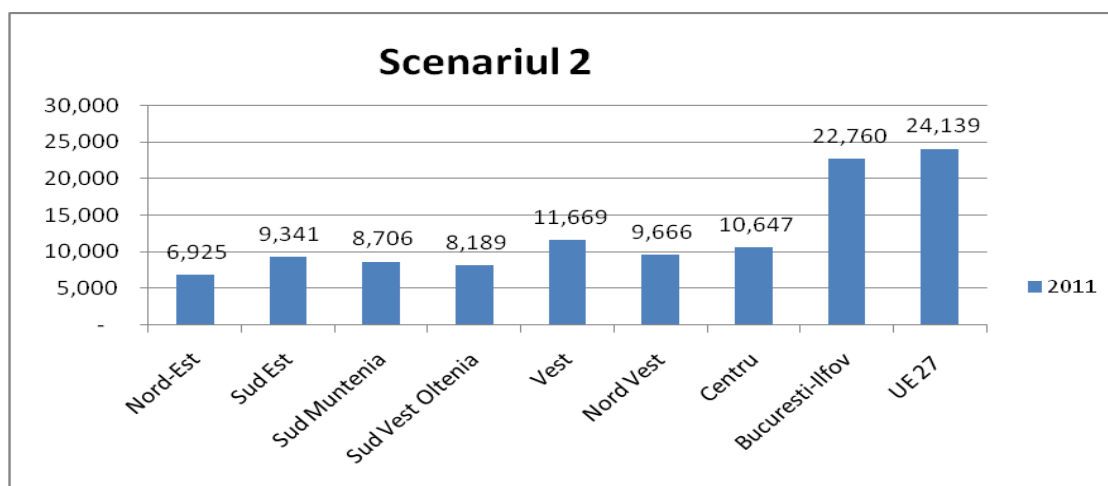
Scenariul 1

Valorile prognozate ale PIB pentru regiunile României comparativ cu media UE27, la nivelul anului 2011, comparativ cu anul 2007, prezintă o creștere în medie de 3%, cu excepția regiunii, București-Ilfov care înregistrează o creștere medie de 6,18%, ajungând de la 90,5% față de media UE în 2007, la **96,7%** în 2011. De asemenea, se observă că regiunile mai puțin dezvoltate înregistrează un ritm mai mic de creștere, estimându-se o menținere sub pragul de convergență și în următoarea perioadă de programare. Astfel, la nivelul anului 2011, **singura regiune a României care depășește pragul de convergență** de 75% din media PIB/locuitor a UE este **regiunea București Ilfov**. În condițiile ipotezelor actuale de creștere a PIB, atât la nivelul României cât și al UE, se estimează că celelalte regiuni nu depășesc 50% din media UE-27 la finalul perioadei de alocare 2007-2013, iar București-Ilfov va fi singura regiune a României care depășește pragul de convergență.

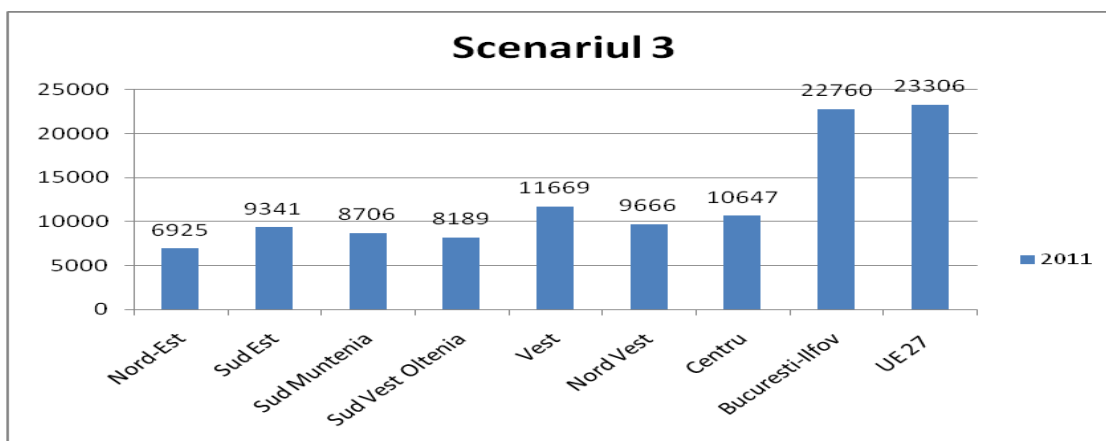
Scenariul 2

Valorile prognozate ale PIB pentru regiunile României comparativ cu media UE27, la nivelul anului 2011, comparativ cu anul 2007, prezintă o creștere în medie de 4%, cu excepția regiunii, București-Ilfov care înregistrează o creștere medie de 8%, ajungând de la 90,5% față de media UE în 2007, la **98,5%** în 2011. De asemenea, se observă că regiunile mai puțin dezvoltate înregistrează un ritm mai mic de creștere, estimându-se o menținere sub pragul de convergență și în următoarea perioadă de programare. Astfel, la nivelul anului 2011, **singura regiune a României care depășește pragul de convergență** de 75% din media PIB/locuitor a UE este **regiunea București Ilfov**. În condițiile ipotezelor actuale de creștere a PIB, atât la nivelul României cât și al UE, se estimează că celelalte regiuni nu depășesc 50% din media UE-27 la finalul perioadei de alocare 2007-2013, iar București-Ilfov va fi singura regiune a României care depășește pragul de convergență.

Scenariul 3

Valorile prognozate ale PIB pentru regiunile României comparativ cu media UE27, la nivelul anului 2011, comparativ cu anul 2007, prezintă o creștere în medie de 4%, cu excepția regiunii, București-Ilfov care înregistrează o creștere medie de 7,2%, ajungând de la 90,5% față de media UE în 2007, la **97,7%** în 2011. De asemenea, se observă că regiunile mai puțin dezvoltate înregistrează un ritm mai mic de creștere, estimându-se o menținere sub pragul de convergență și în următoarea perioadă de programare. Astfel, la nivelul anului 2011, **singura regiune a României care depășește pragul de convergență** de 75% din media PIB/locuitor a UE este **regiunea București Ilfov**. În condițiile ipotezelor actuale de creștere a PIB, atât la nivelul României cât și al UE, se estimează că celelalte regiuni nu depășesc 50% din media UE-27 la finalul perioadei de alocare 2007-2013, iar București-Ilfov va fi singura regiune a României care depășește pragul de convergență.

II.2. Prognoza indicatorilor relevanți pentru Politica de Coeziune la nivelul Statelor Membre

Indicatori ai globalizării – prognoză 2020³:

Rata de ocupare a forței de muncă

Se estimează că România va avea la nivelul anului 2020 o rată de ocupare scăzută, în comparație cu majoritatea Statelor membre UE, dar similară cu a Ungariei și Bulgariei. Între regiuni vor exista disparități semnificative, astfel că, în timp ce regiunile Centru și Vest vor prezenta o rată de ocupare de peste 70 respectiv 75%, regiunea Nord-Est va avea o rată a ocupării mai mică de 55% din media UE 27.

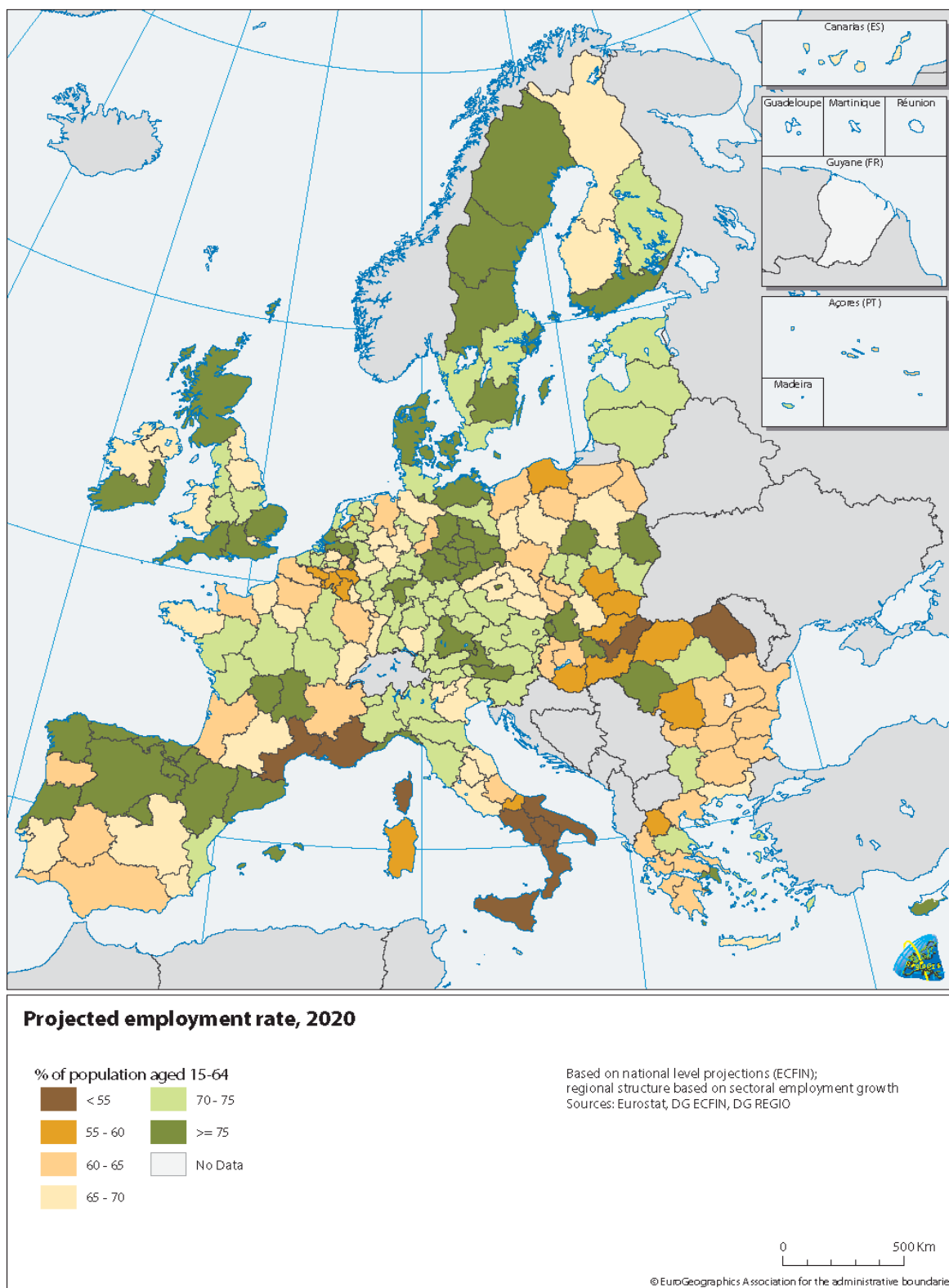
Comisia prevede pentru orizontul 2020 următoarea situație a ratei de ocupare la nivelul regiunilor UE:

Din analiza hărții de mai jos rezultă că România se va confrunta în orizontul de timp prognozat – 2020 cu un indice de ocupare a forței de muncă extrem de divers:

- Regiunea Nord – Est - < 55%
- Regiunea Sud - Est - 60-65%
- Regiunea Sud Muntenia - 60-65%
- Regiunea Sud Vest Oltenia – 55-60%
- Regiunea Vest - >75%
- Regiunea Nord –Vest - 55-60%
- Regiunea Centru – 70-75%
- Regiunea București – Ilfov >75%

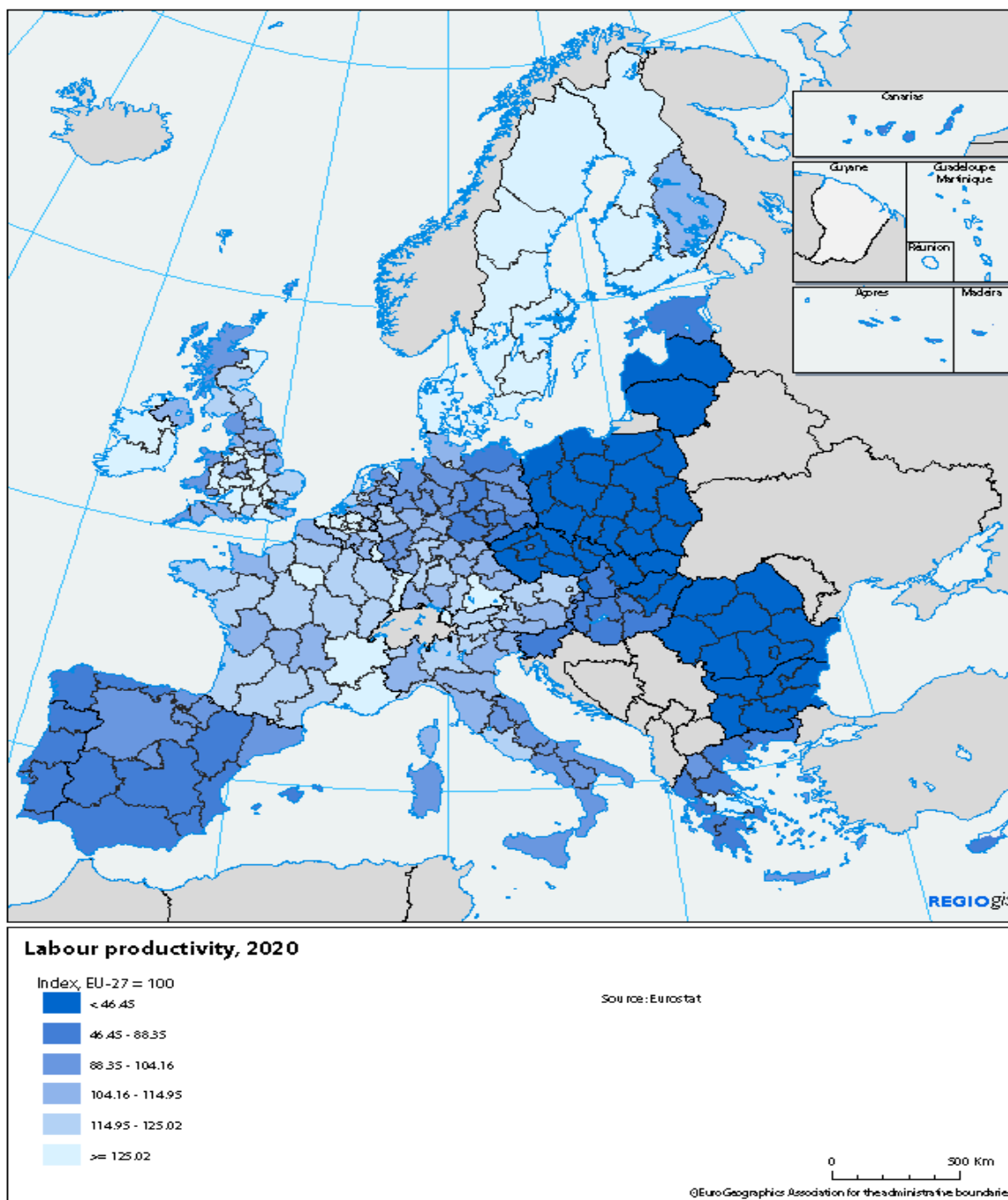
Din această situație rezultă că regiunile care prezintă riscul unei rate scăzute de ocupare a forței de muncă sunt: Regiunea Nord – Est, Regiunea Sud Vest Oltenia și Regiunea Nord –Vest.

³ Documentul de Lucru al Comisiei “Regiuni 2020: O evaluare a provocărilor viitoare pentru Regiunile UE”, noiembrie 2008

Sursa: Comisia Europeană

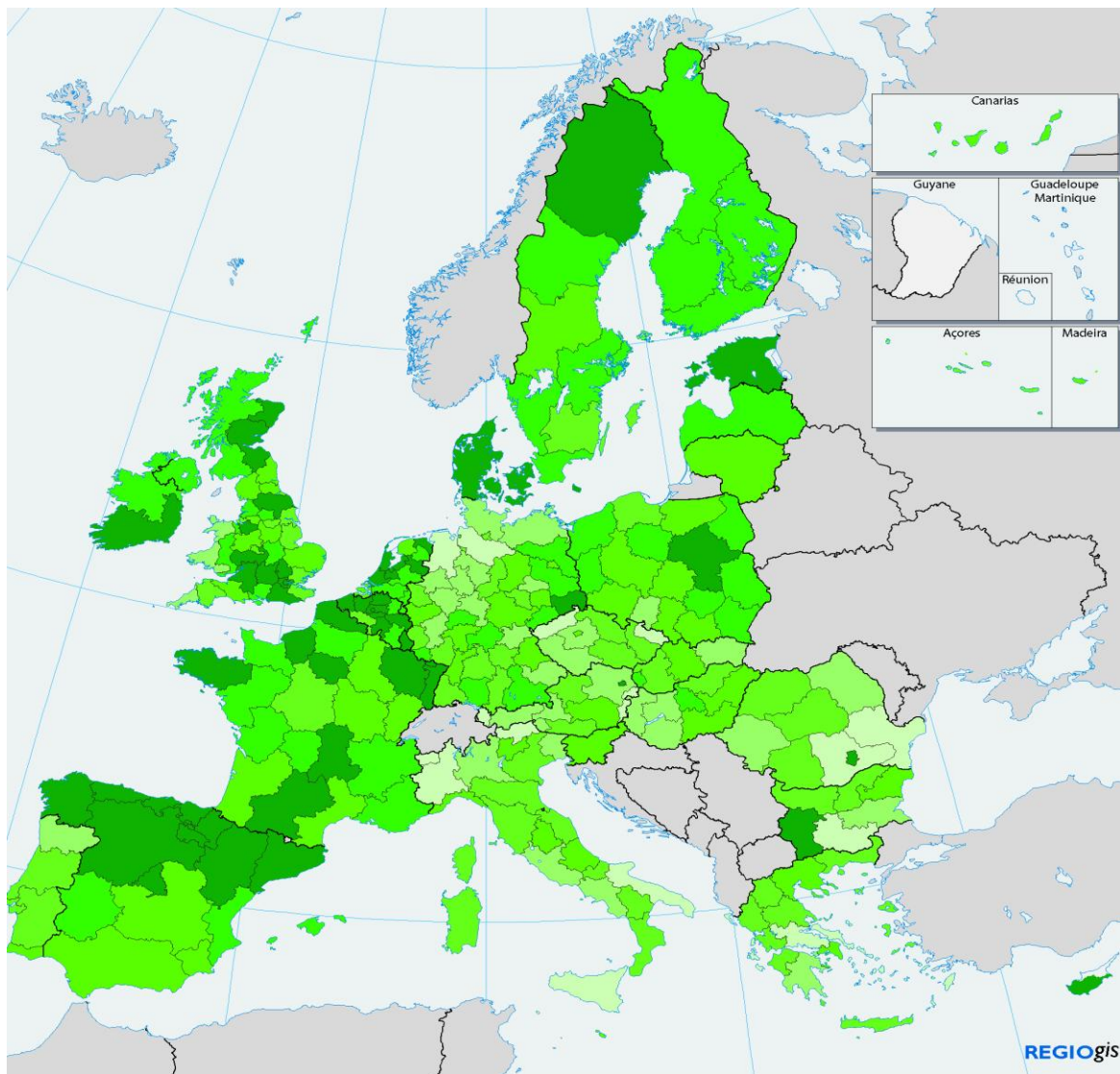
Productivitatea muncii

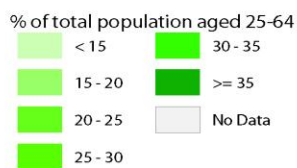
Sursa: Comisia Europeană

Și în ceea ce privește indicii de productivitate a muncii, întreg teritoriul României se va situa sub valoarea de 46,45, cu mult mai mică decât valoarea aferentă Finlandei, Suediei, Danemarcei sau Irlandei, anume peste 125,02, dar pe același palier cu Bulgaria, Polonia, Cehia, Slovacia sau țările baltice. Această prognoză poate fi legată în mod direct și de nivelul de educație al forței de muncă din regiunile României față de regiunile europene, la nivelul anului 2020, prezentat în cadrul următorilor 2 indicatori.

Ponderea persoanelor cu nivel educațional ridicat în total forță de muncă

Projected level of high educational attainment, 2020

Sources: Eurostat, NSI, DG REGIO

0 500 Km

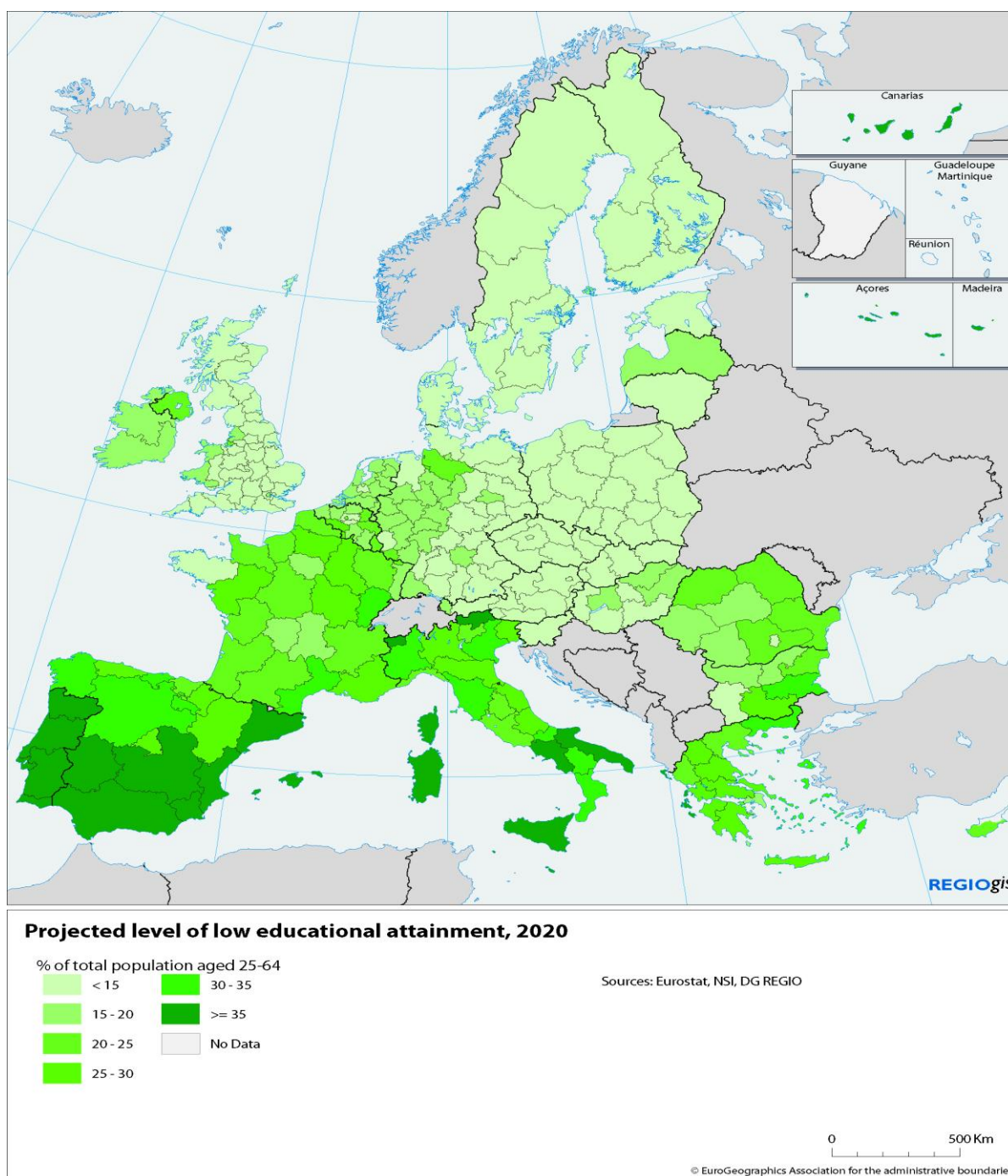
© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Sursa : Comisia Europeană

Din proiecția pentru anul 2020, rezultă că regiunile României vor fi caracterizate de un nivel destul de redus al educației, regiunile Sud Muntenia și Sud-Est având sub 15% pondere a forței de muncă de nivel ridicat de educație în total forță de muncă. Regiunea București – Ilfov este singura regiune românească cu mai mult de 35% pondere a celor cu educație superioară.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
 „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

Ponderea persoanelor cu nivel educațional scăzut în total forță de muncă

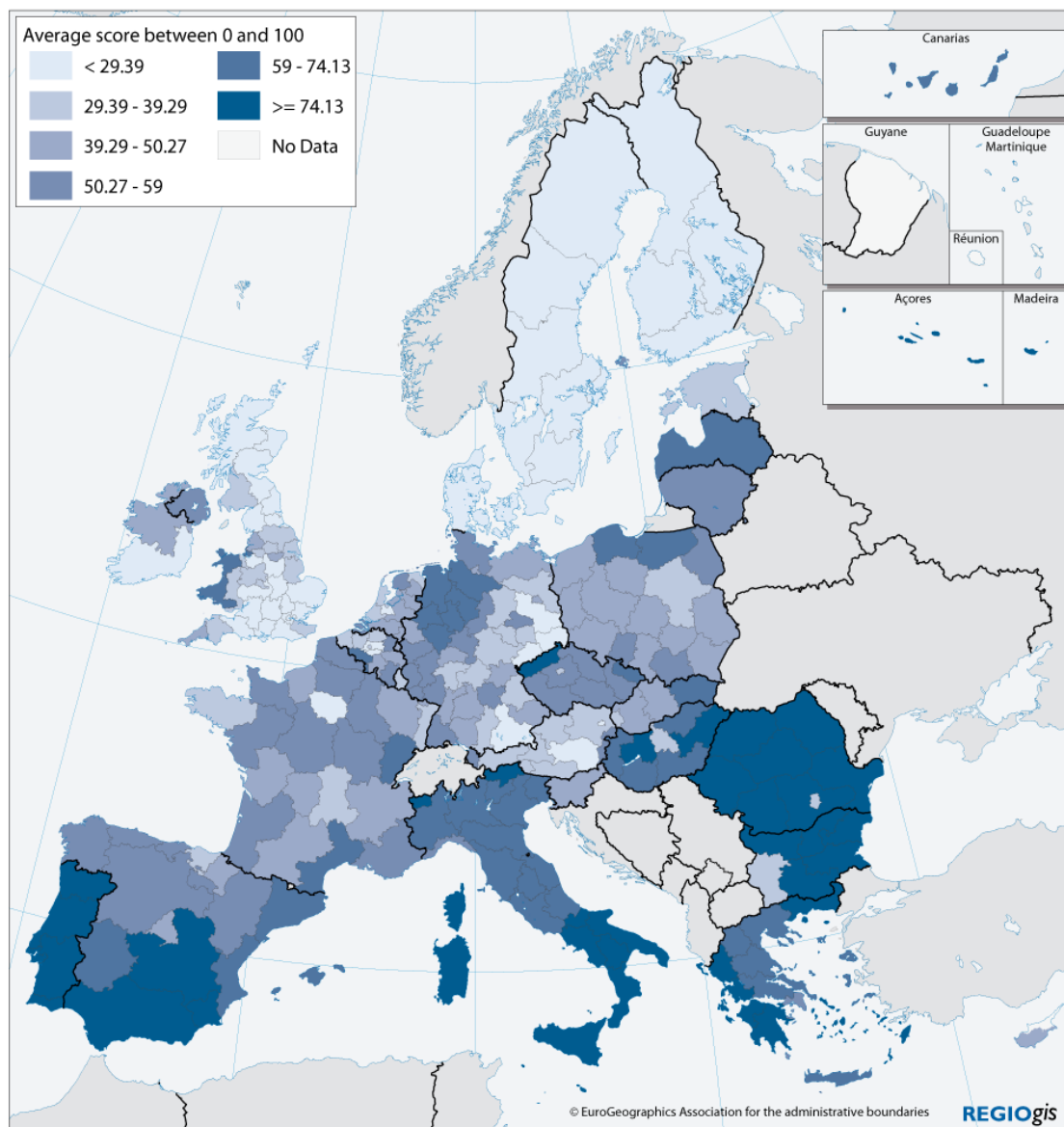
Sursa: Comisia Europeană

Globalizarea impune, în opinia Comisiei Europene, focalizarea statelor europene pe dezvoltarea progresului tehnic și științific, pe cunoaștere, competitivitate și inovare. Aceasta are ca și efecte directe crearea de noi piețe în Europa, dar în același timp necesită dezvoltarea capacității de ajustare a schimbărilor structurale și de gestionare a consecințelor sociale induse. Regiunile României, la fel ca majoritatea regiunilor din sudul și estul Europei, vor fi mult mai expuse la provocările pe care le presupune globalizarea, în principal din cauza preponderenței activităților cu

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
 „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

valoare adăugată redusă și a slabei calificări a forței de muncă, a unei slabe dezvoltări a economiei bazate pe cunoaștere, factori care vor duce la dificultăți în atragerea investițiilor și crearea/menținerea locurilor de muncă. Situația comparativă la nivelul regiunilor UE prognozată pentru anul 2020, sub forma indicelui de vulnerabilitate la globalizare, prezentat în cele ce urmează.

Globalisation vulnerability index, 2020

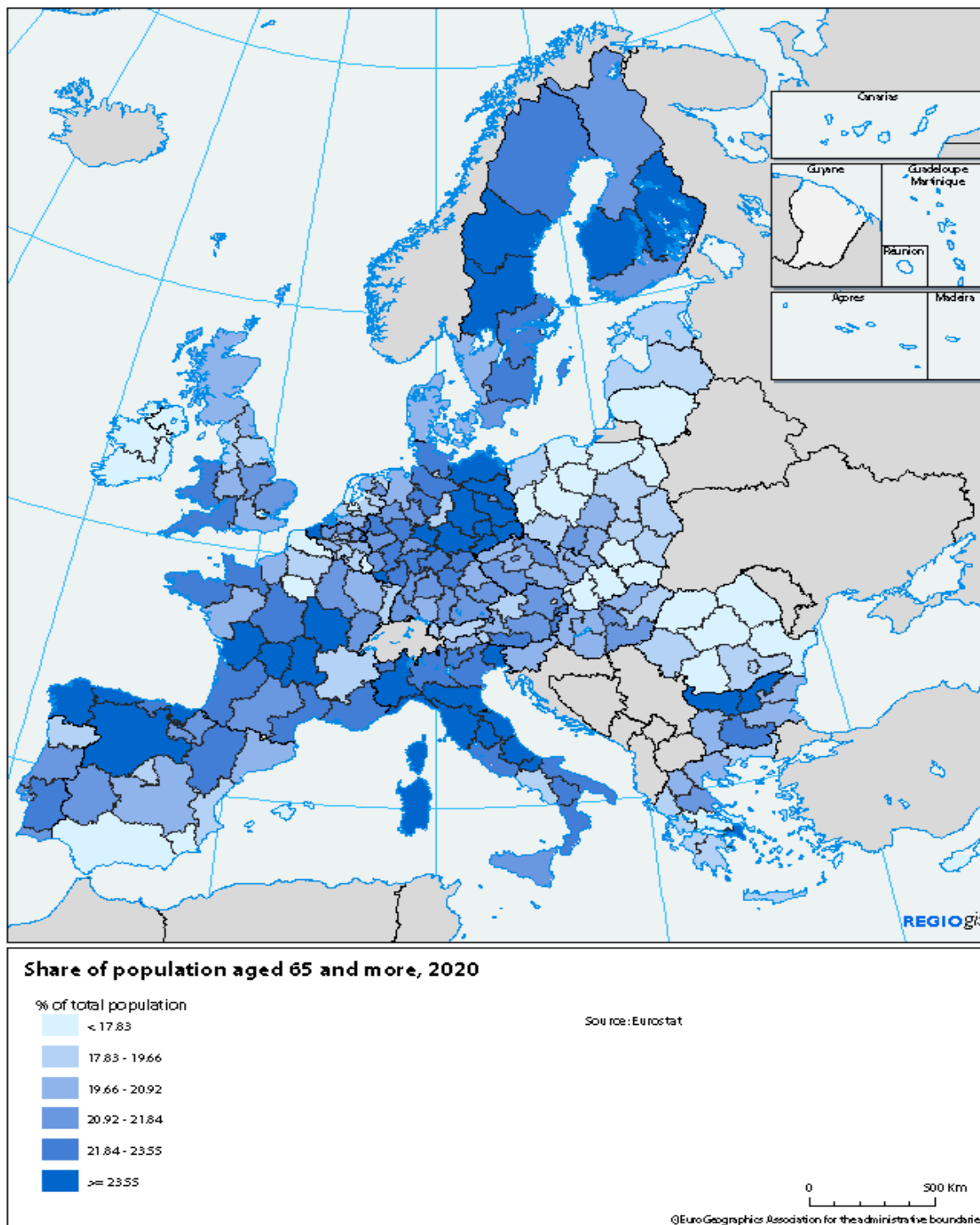
Sursa: Comisia Europeană

Indicele a fost calculat pe baza indicatorilor : „Productivitatea muncii”, „Ponderea persoanelor cu nivel educațional ridicat în total forță de muncă” și „Ponderea persoanelor cu nivel educațional scăzut în total forță de muncă” la nivelul anului 2020, indicatori prezentați mai sus.

Indicatori demografici – prognoză 2020

Principalii indicatori demografici analizați de către Comisia Europeană sunt prezentați în cele ce urmează:

Ponderea persoanelor de peste 65 de ani în total populație în 2020

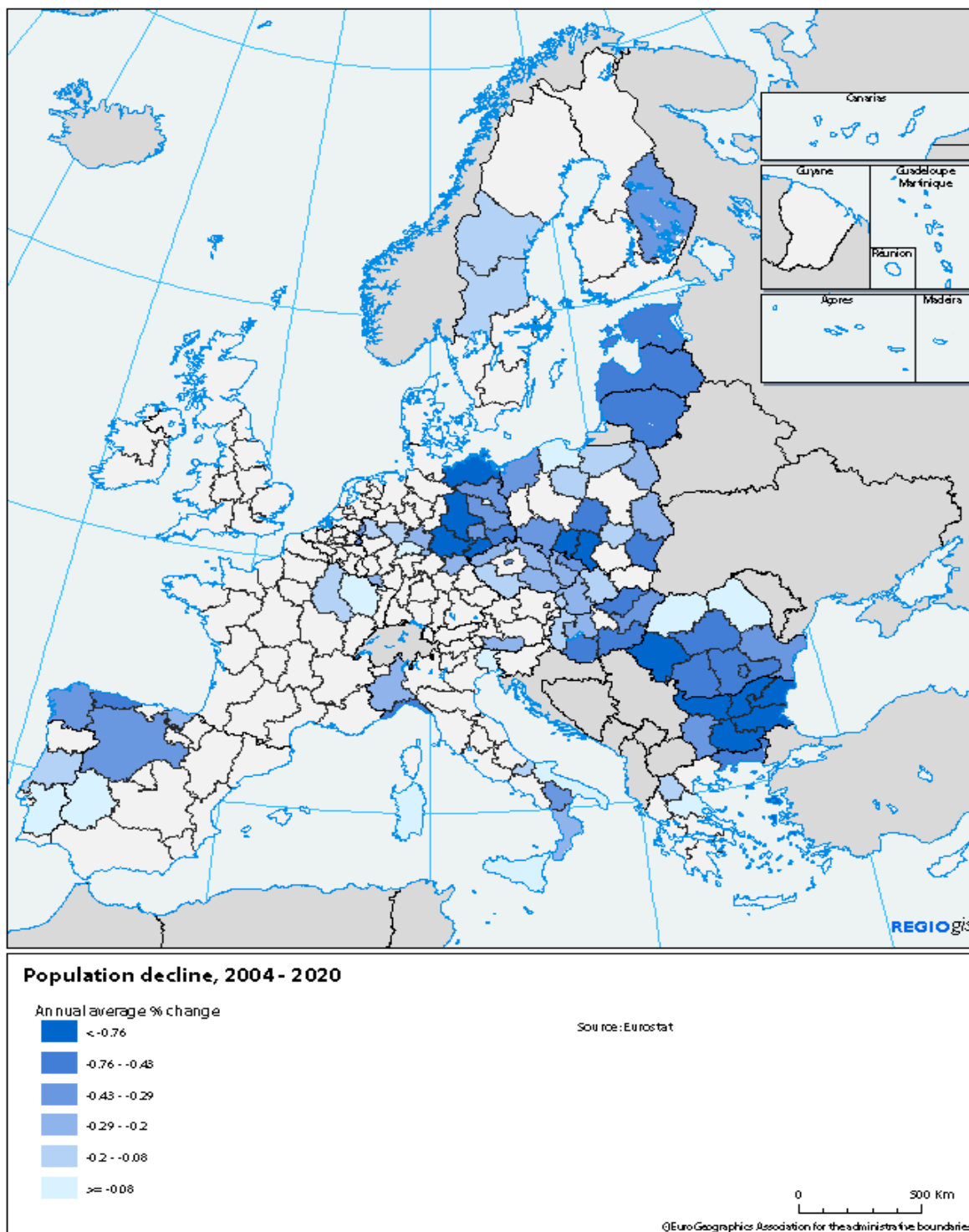

Sursa: Comisia Europeană

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

Din perspectiva acestui indicator, România se va afla într-o situație mai bună decât marea majoritate a regiunilor europene cu o pondere sub 17% pentru 5 din cele 8 regiuni.

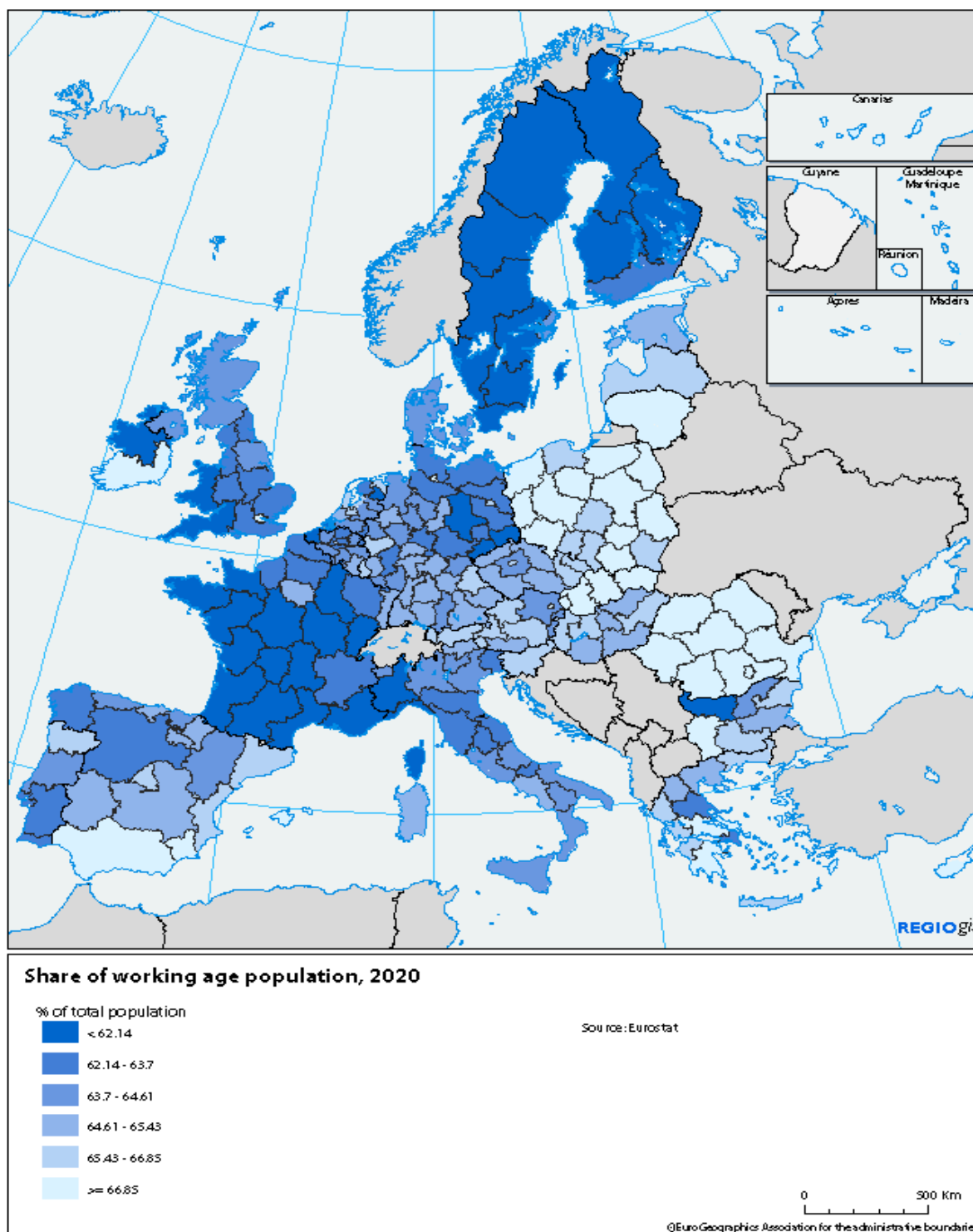
Scăderea anuală a populației între 2004 și 2020

Sursa: Comisia Europeană

Cu excepția zonelor de nord, toate celelalte regiuni se află la nivelul cel mai ridicat de declin al populației, ceea ce afectează negativ potențialul de forță de muncă al țării.

Ponderea populației active în total populație la nivel regional, în anul 2020

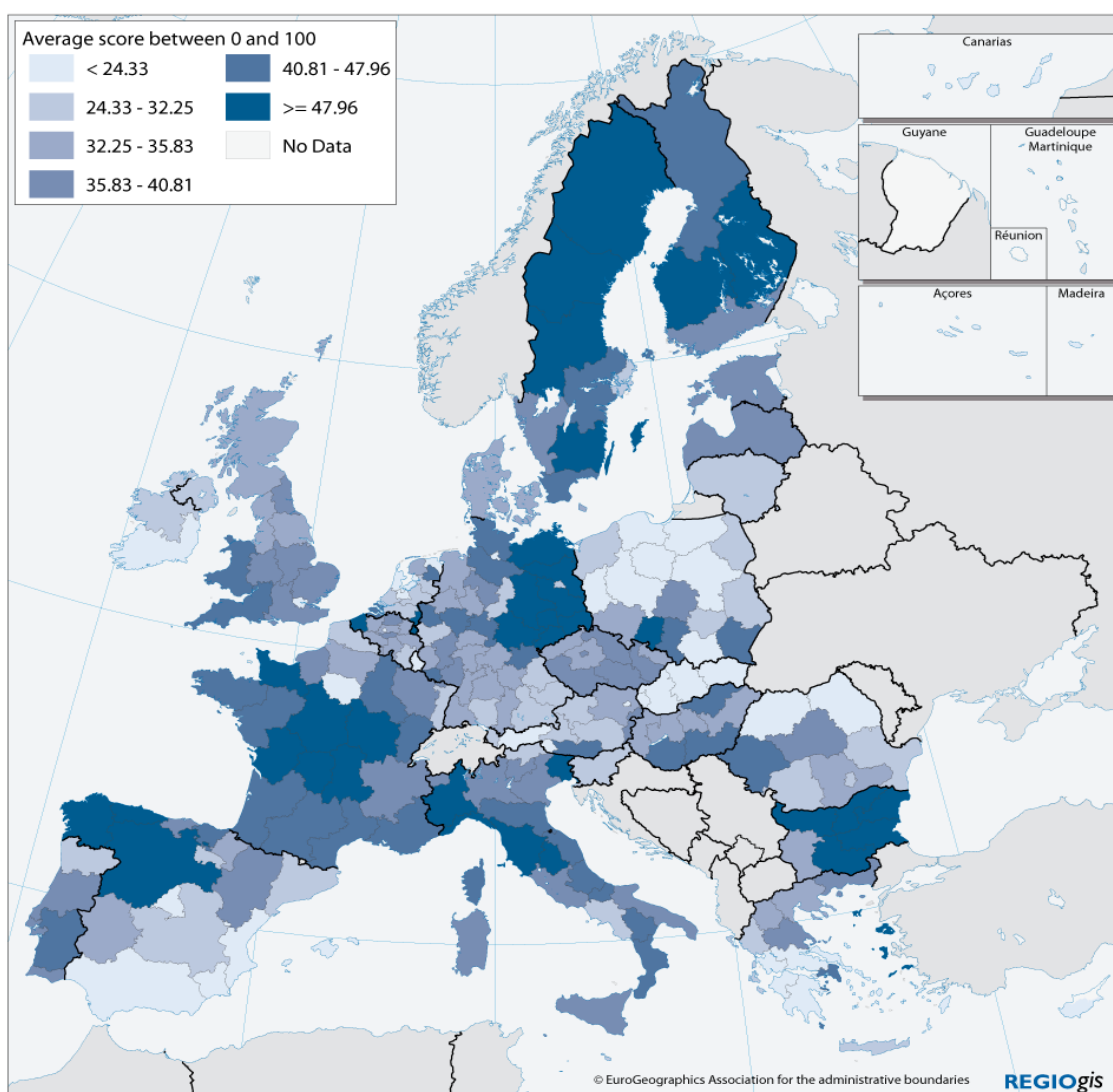
Sursa: Comisia Europeană

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
 „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

În viziunea Comisiei, schimbările demografice vor afecta puternic structura forței de muncă, ridicând probleme importante în ceea ce privește eficiența economică și echitatea între generații. De asemenea, Europa se va confrunta cu un puternic curent migrator, în special din cauza vecinătății sale cu state foarte sărace, care vor fi afectate serios de schimbările climatice și de epuizarea resurselor naturale.

Îmbătrânirea și scăderea numărului populației vor afecta puternic sistemele de sănătate și securitate socială, economia și piața muncii din întreaga Europă, dar în România, ca și în majoritatea Statelor membre din Europa Centrală și de Est, efectele îmbătrânirii populației se vor resimți mai puțin pe termen mediu, datorită populației mai tinere și ca urmare a înregistrării unor valori mai mici ale indicatorului "speranța de viață". Situația comparativă la nivelul regiunilor UE prognozată pentru anul 2020, sub forma indicelui de vulnerabilitate demografic, este prezentată mai jos.

Demography vulnerability index, 2020

Sursa: Comisia Europeană

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

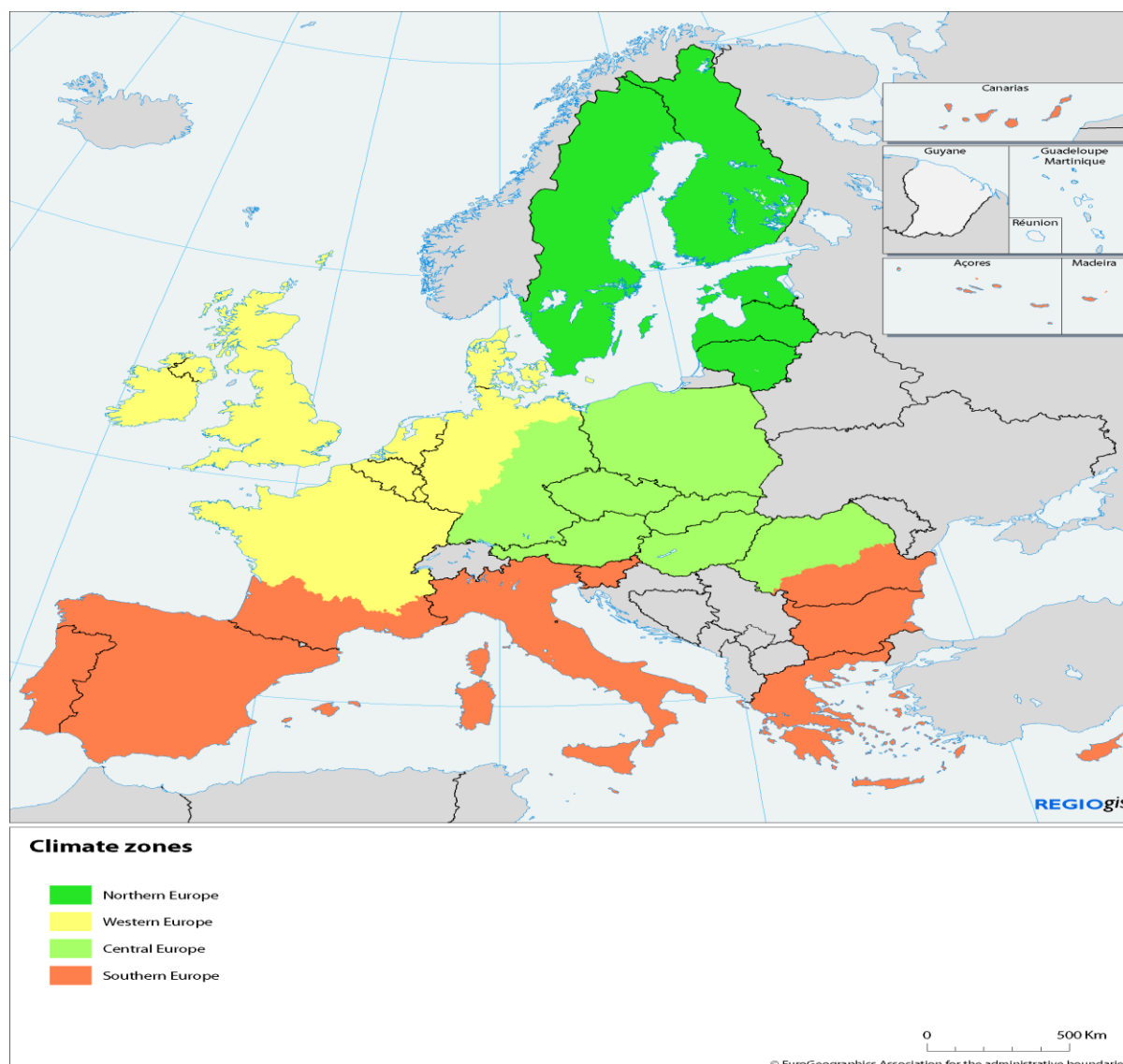
Indicele a fost calculat pe baza indicatorilor : „Ponderea persoanelor de peste 65 de ani în total populație în 2020”, „Scăderea anuală a populației între 2004 și 2020” și „Ponderea populației active în total populație la nivel regional, în anul 2020”, indicatori prezentați mai sus.

România se află din perspectiva acestui indice de vulnerabilitate la un nivel mediu în raport cu celelalte regiuni europene.

Indicatori ai schimbărilor climatice

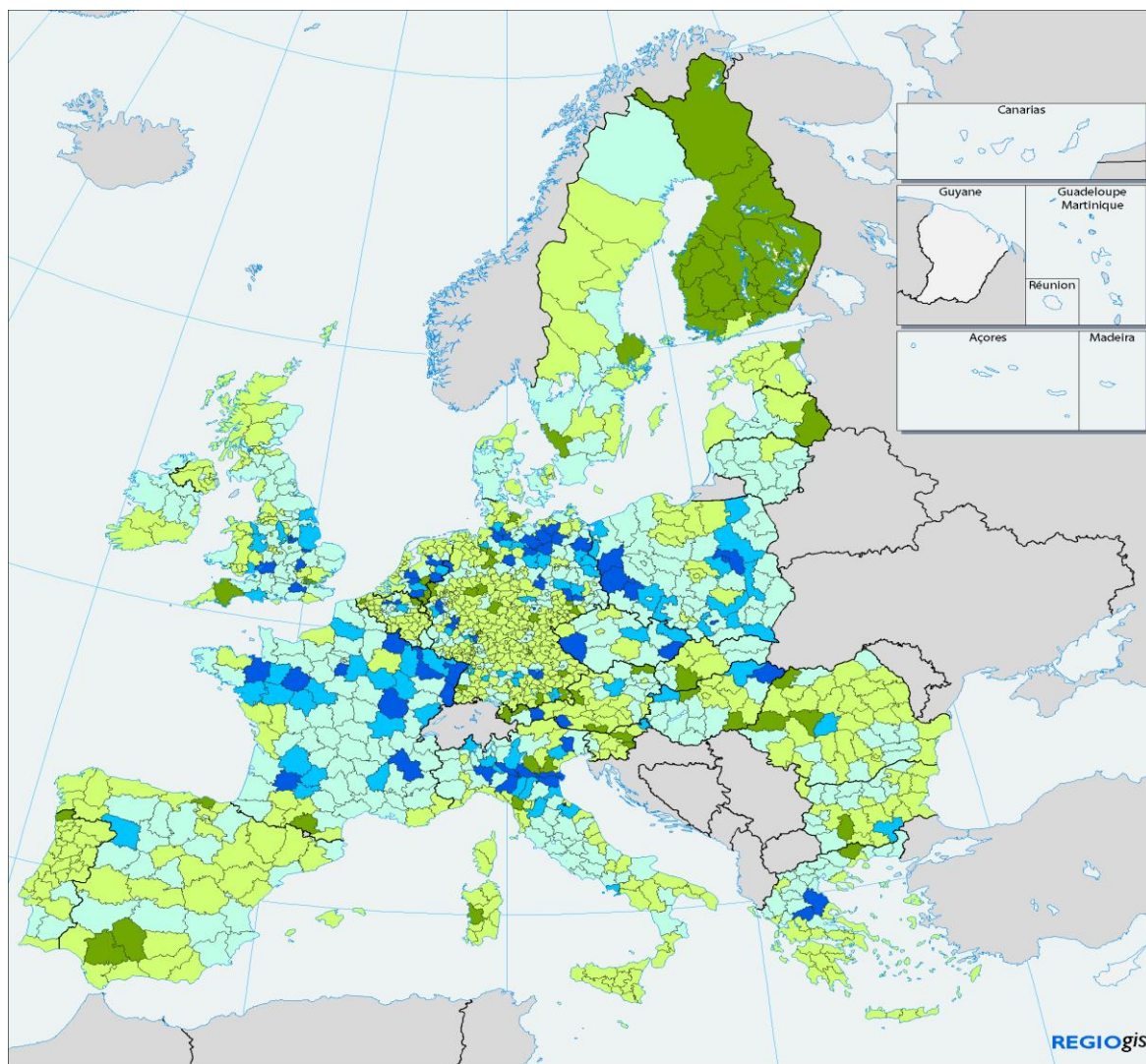
Schimbările climatice vor avea și în cazul României un impact semnificativ asupra agriculturii și pescuitului, turismului, sănătății populației dar și asupra altor sectoare conexe, astfel că va fi nevoie de investiții substanțiale pentru combaterea secetei, a incendiilor și a inundațiilor. Indicatorii care arată impactul schimbărilor climatice asupra regiunilor europene sunt prezentați în cele ce urmează.

Zonele climatice

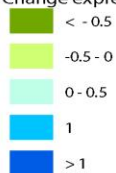
Sursa: Comisia Europeană

Schimbări la nivel regional în ceea ce privește populația afectată de inundații ale apelor curgătoare - 2001-2100 – procent din populația totală

Change of population affected by river floods

Change expressed in % of total population

Calculations on estimated population affected by a 100-year flood in the IPCC A2 scenario

Source: JRC-IES (FLOODS action)

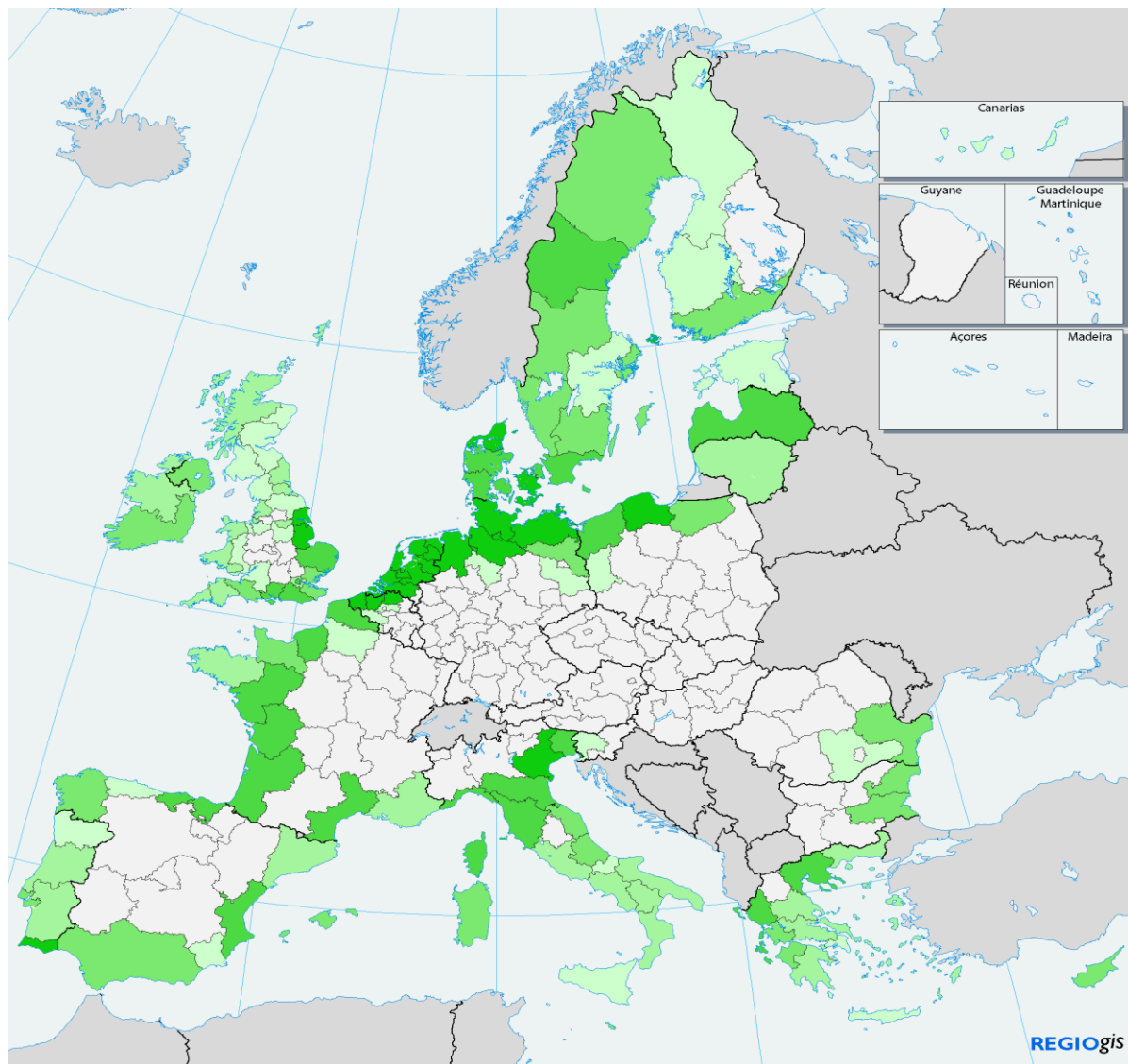
0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

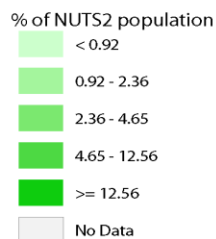
Sursa: Comisia Europeană

Din datele Comisiei, se poate constata că România se va situa printre statele afectate în mai mică măsură de inundații ale apelor curgătoare față de centrul și vestul Europei, dar cu un nivel al inundațiilor similar statelor din sudul, estul și nordul Europei.

Populația din zone aflate la o înălțime sub 5 metri - 2001

Population living below 5 meters of elevation

Sources: Eurostat, JRC, DG REGIO

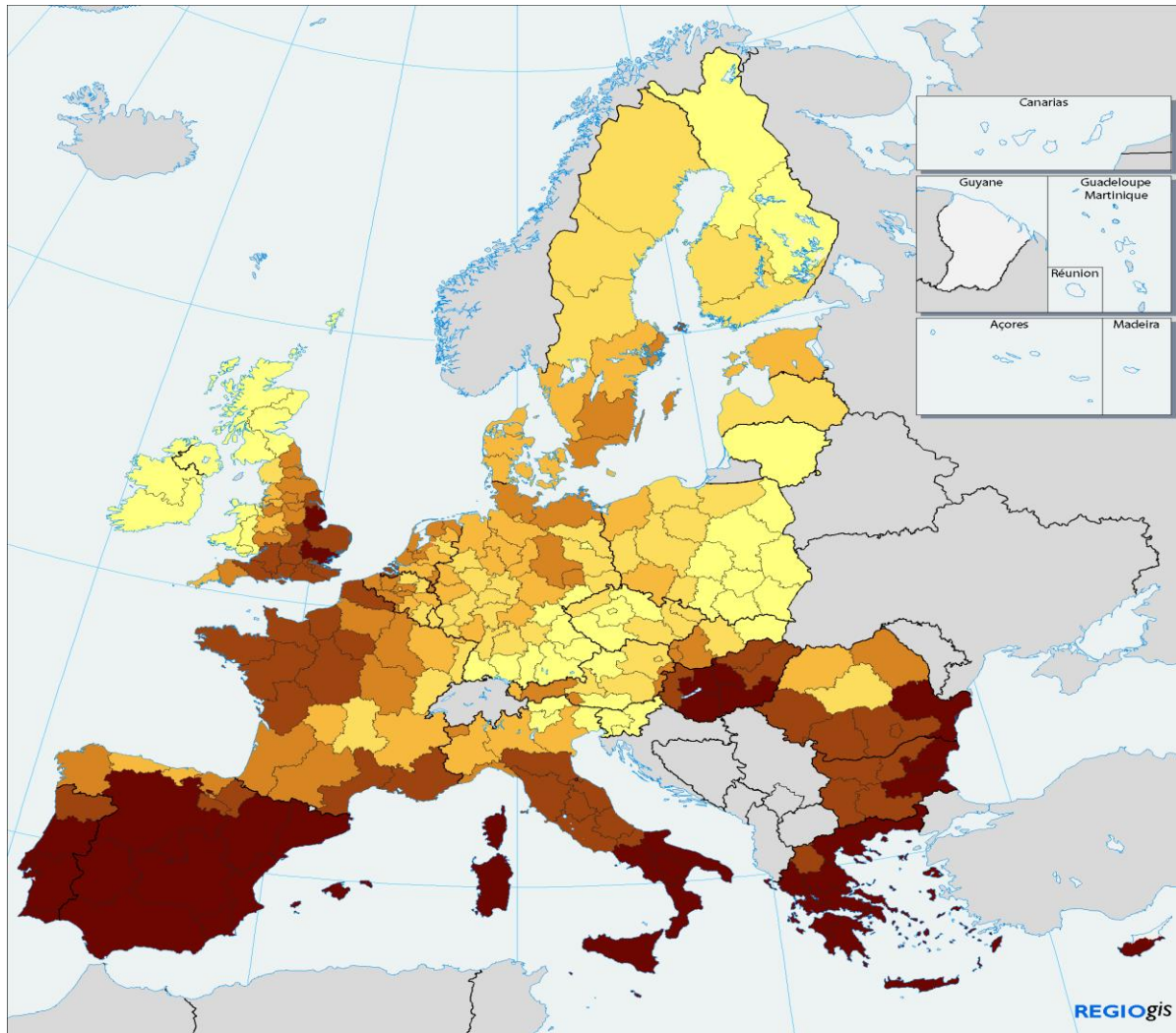
0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

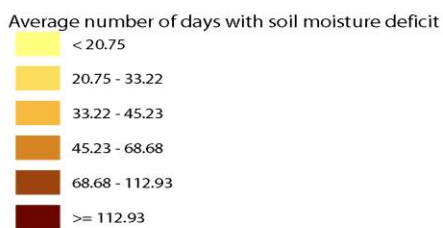
Sursa: Comisia Europeană

România poate fi afectată și de inundațiile costiere, într-o măsură mai mică decât statele cu ieșire la Atlantic și Marea Nordului, dar în mod similar cu coastele Mediterane și Baltice, dacă ne raportăm la totalul populației care locuiește în zone aflate la o înălțime de sub 5 metri.

Riscul de secetă regional (1958 – 2001) – numărul mediu de zile cu deficit de umiditate a solului

Potential drought hazard at NUTS2 level

Source: JRC

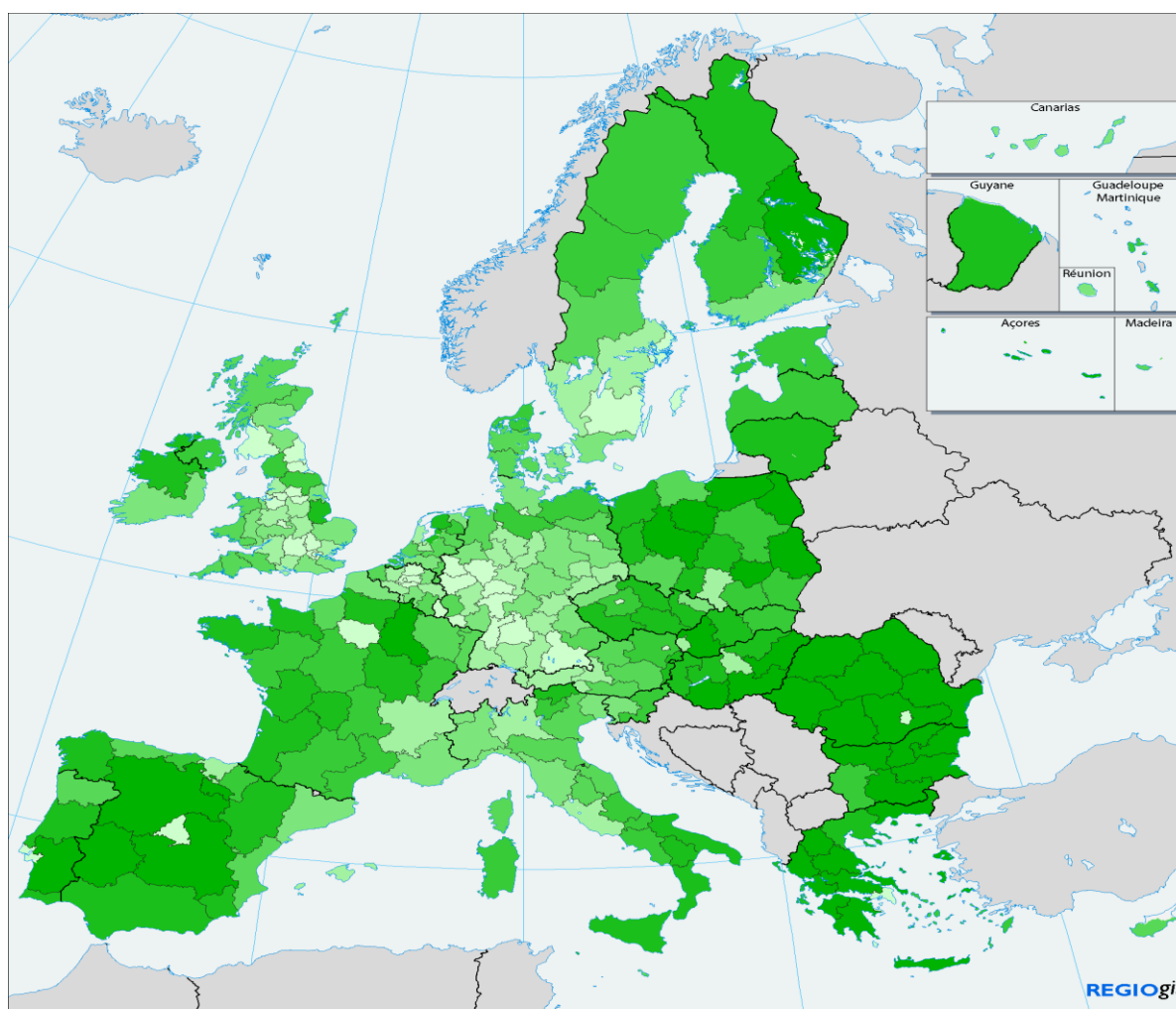
0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

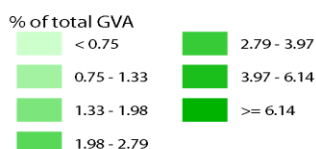
Sursa: Comisia Europeană

Pe baza datelor istorice, se poate constata că România este expusă la un nivel ridicat al secetei, un nivel mai ridicat fiind atins doar în sudul extrem al Europei, Ungaria și Bulgaria. Astfel, creșterea temperaturii globale reprezintă un factor extrem de negativ pentru mediu și agricultura românească, cu potențial de deșertificare a anumitor zone pe termen lung.

Valoarea adăugată brută în agricultură și pescuit - 2005

Gross value added in agriculture and fisheries, 2005

Source: Eurostat, DG REGIO

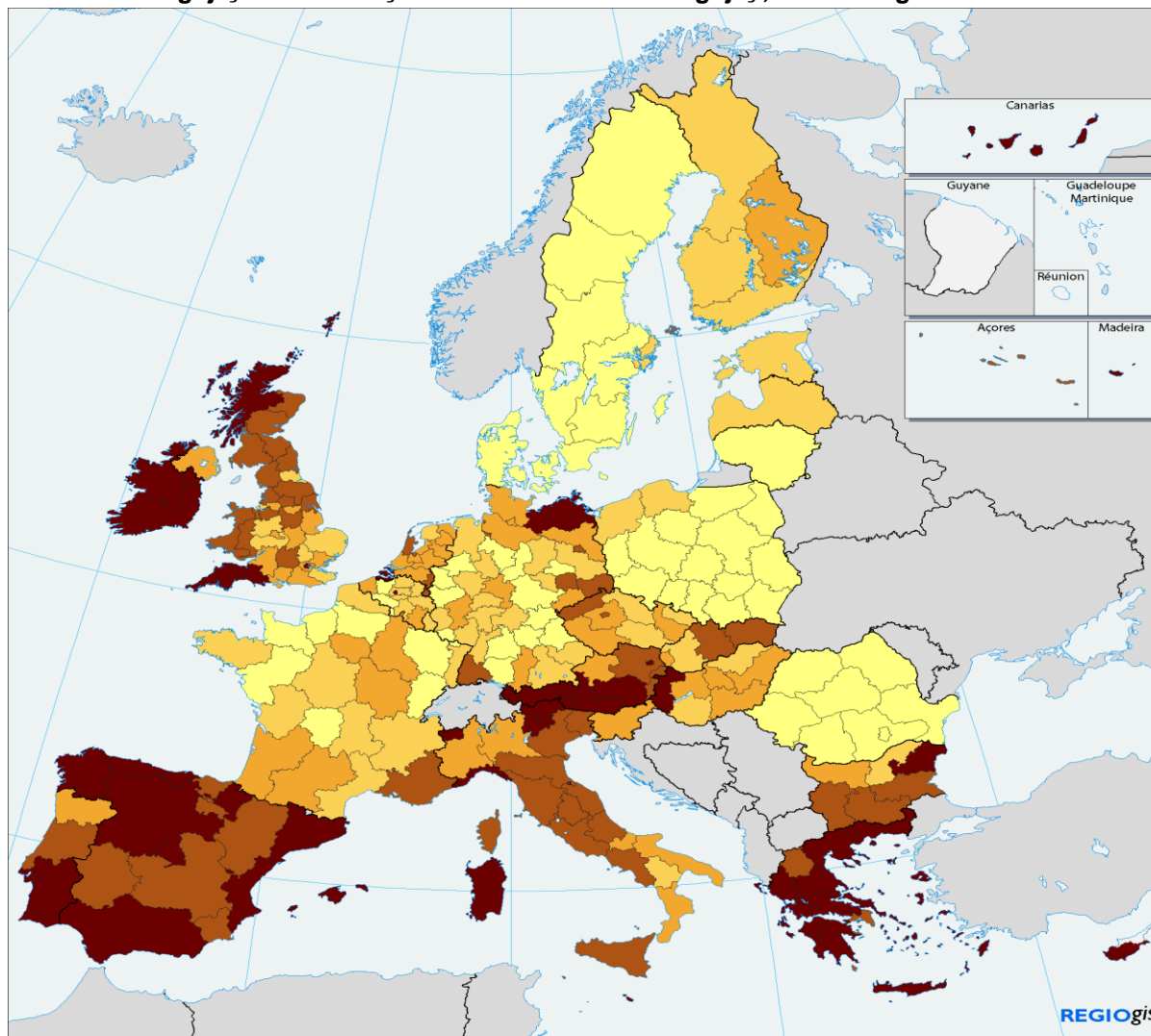
0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Sursa: Comisia Europeană

În sectorul piscicol, schimbările climatice vor afecta și mai puternic eco-sistemele marine supuse pescuitului intensiv. În agricultură, schimbările de temperatură și în nivelul precipitațiilor vor conduce la modificări ale volumului producțiilor agricole, dar și schimbări ale metodelor de producție, stabilindu-se noi tipuri de metode în toată Europa. Astfel, sectorul agricol, afectat și de sezonalitate, va fi unul dintre cele mai vulnerabile la schimbările climatice, iar România, la fel ca și restul statelor din sudul și estul Europei, va fi unul dintre cele mai afectate state, în condițiile în care ponderea agriculturii în PIB la nivelul anului 2005 depășea 6%.

Procent de angajați în hoteluri și restaurante din total angajați, la nivel regional – 2005-2006

Share of employment in hotels and restaurants, 2005-2006

% of total employment

< 2.8

2.8 - 3.69

3.69 - 4.26

4.26 - 5.64

>= 5.64

No Data

EU-27 = 4.1

NACE H

Source: Eurostat

0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Sursa: Comisia Europeană

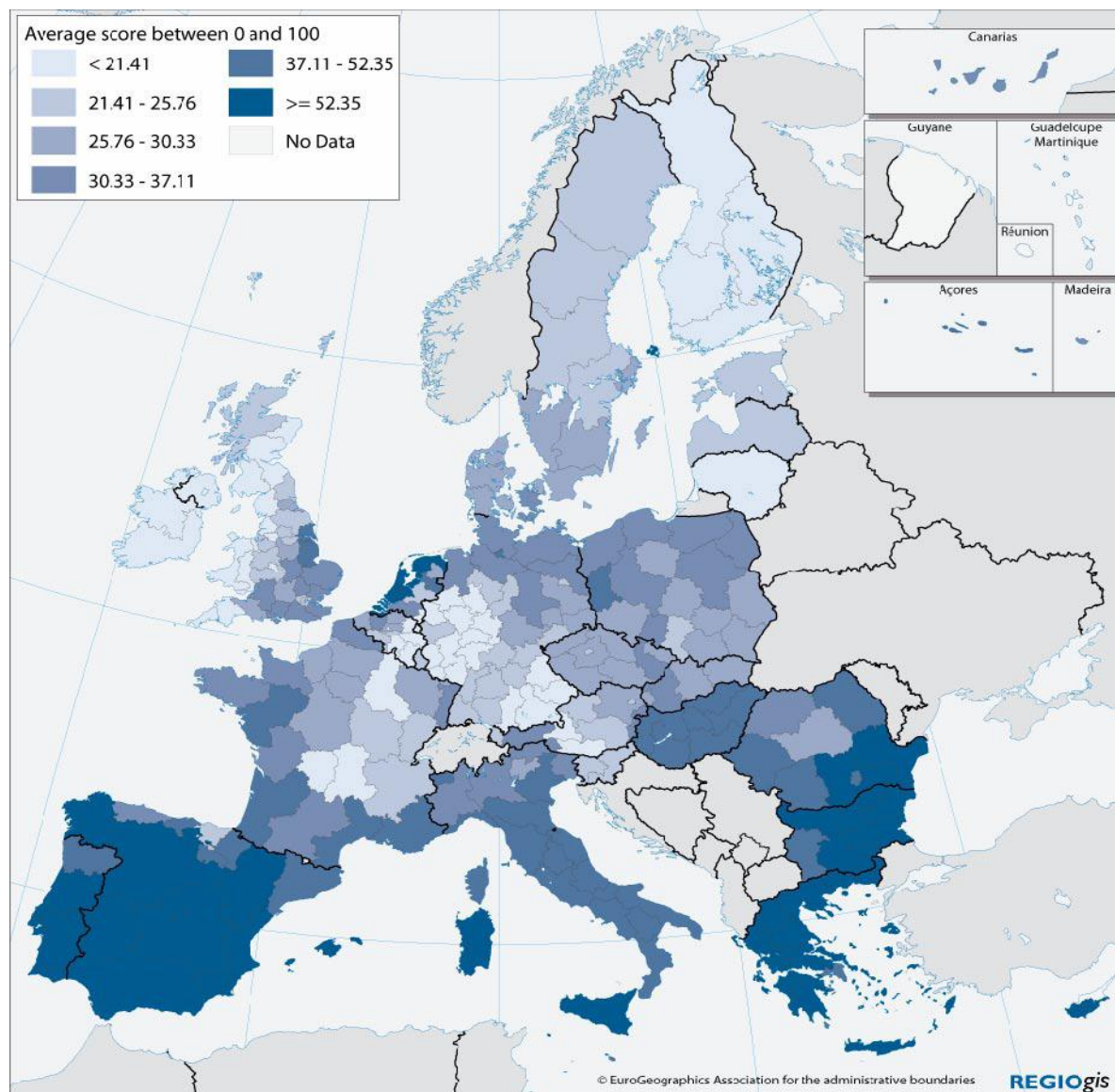
În sectorul turism, încălzirea zonelor montane va determina industria turistică din aceste areale să se re-orienteze, în timp ce zonele de țarm supraîncălzite nu vor mai putea asigura un indice de confort acceptabil pentru turiști, ducând de asemenea la reducerea ponderii activităților turistice. După cum se poate observa din grafic, ponderea angajaților din sectorul turistic în total angajați era foarte redusă în cazul României la nivelul anilor 2005-2006, de sub 2,8%, ceea ce denotă o pondere redusă a PIB-ului din turism în total PIB, și o vulnerabilitate mai redusă a României din acest punct de vedere.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013

„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

În vederea stabilirii impactului schimbărilor climatice asupra regiunilor Europei, Comisia a fost calculat un indice de vulnerabilitate, pe baza indicatorilor prezentați mai sus, anume : “Schimbări la nivel regional în ceea ce privește populația afectată de inundații ale râurilor”, „Populația din zone aflate la o înălțime sub 5 metri”, “Riscul de secetă regional”, „Valoarea adăugată brută în agricultură și pescuit” și „Procent de angajați în hoteluri și restaurante din total angajați, la nivel regional”, luând în considerare temperatura și schimbările în volumul de precipitații.

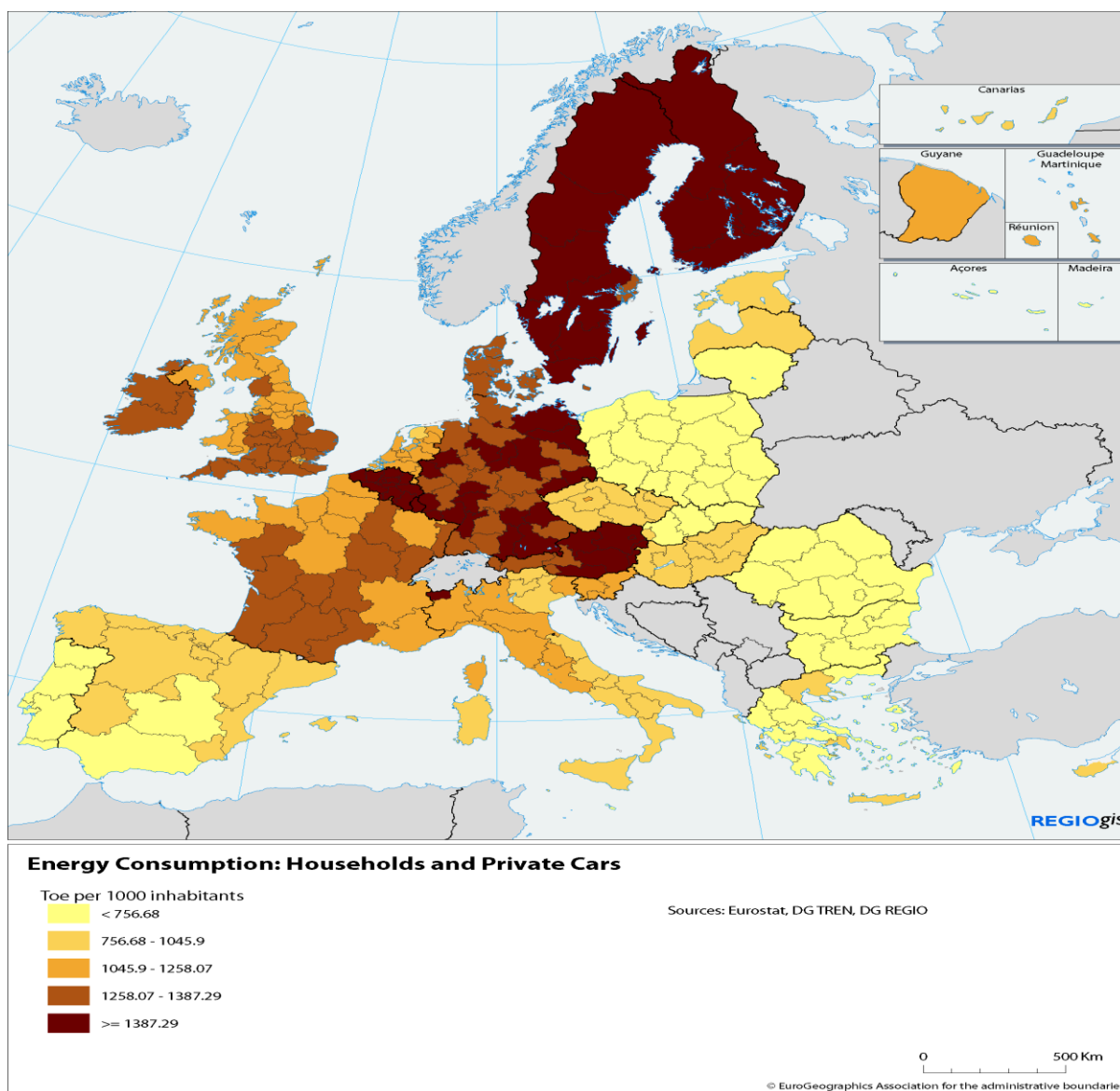
Indicele de vulnerabilitate la schimbările climatice

După cum se poate observa și pe harta, regiunile cele mai afectate de schimbările climatice vor fi cele situate în partea de sud și de est a Europei, printre care Spania, Italia, Grecia, Cipru, Malta Bulgaria și Ungaria, dar și o mare parte din teritoriul României, efectul fiind amplificat în cazul României și Ungariei de inundațiile produse de cursurile de apă. Impactul schimbărilor climatice asupra României va fi resimțit mai puternic și din cauza unui nivel redus al indicatorului PIB/locuitor, care induce o capacitate redusă de adaptare a regiunilor României la schimbările climatice prognozate.

Indicatori energetici

Consumul de energie al populației, (inclusiv transportul cu autovehicule personale, în tone echivalent petrol la 1000 de locuitori) – 2006

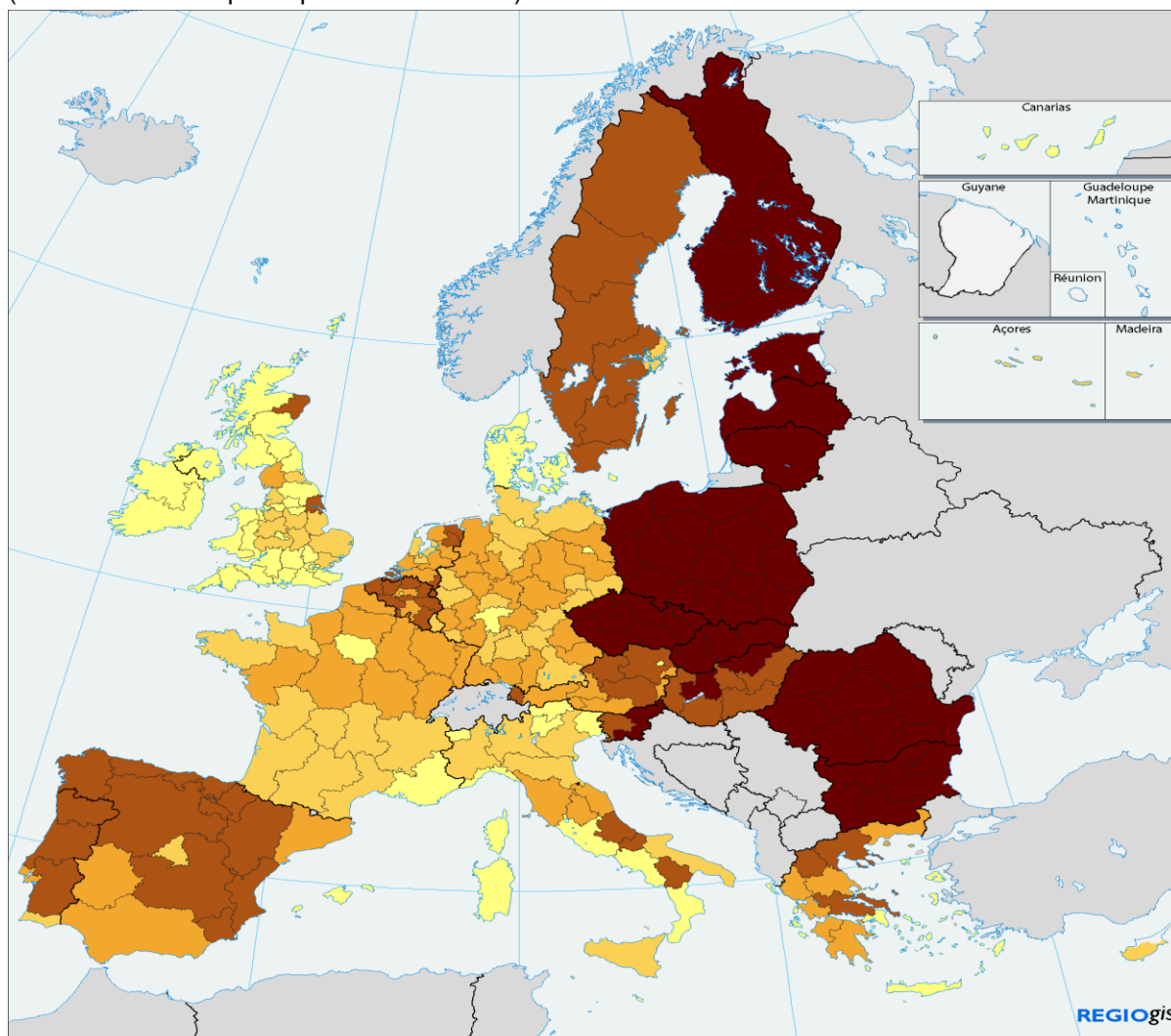

Sursa: Comisia Europeană

Slaba infrastructură de transport rutier și nivelul redus al standardului de viață față de majoritatea Statelor Membre UE a făcut ca și consumul energetic la nivelul anului 2006 pentru locuitorii României să fie unul mult redus față de centrul, vestul și nordul Europei în special, valori similare fiind înregistrate doar de Polonia, Lituania, Bulgaria și parțial Portugalia, Spania și Grecia.

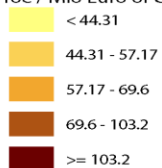
În schimb, în ceea ce privește consumul energetic al mediului economic raportat la PIB, acesta a fost foarte ridicat în România la nivelul anului 2006, în condițiile unui grad scăzut de productivitate și de utilizare a tehnologiilor nepoluante în industrie, agricultură, servicii și transport de mărfuri. Valori apropiate ale indicatorului au mai fost înregistrate doar de Finlanda, țările baltice, Polonia, Cehia, Slovacia și Bulgaria (vezi mai jos).

Consumul de energie în industrie, agricultură, servicii și transport de mărfuri
 (în tone echivalent petrol per 1000 Euro PIB) - 2006

Energy Consumption: Industry, Agriculture, Services and Freight Transport

Toe / Mio Euro of GDP

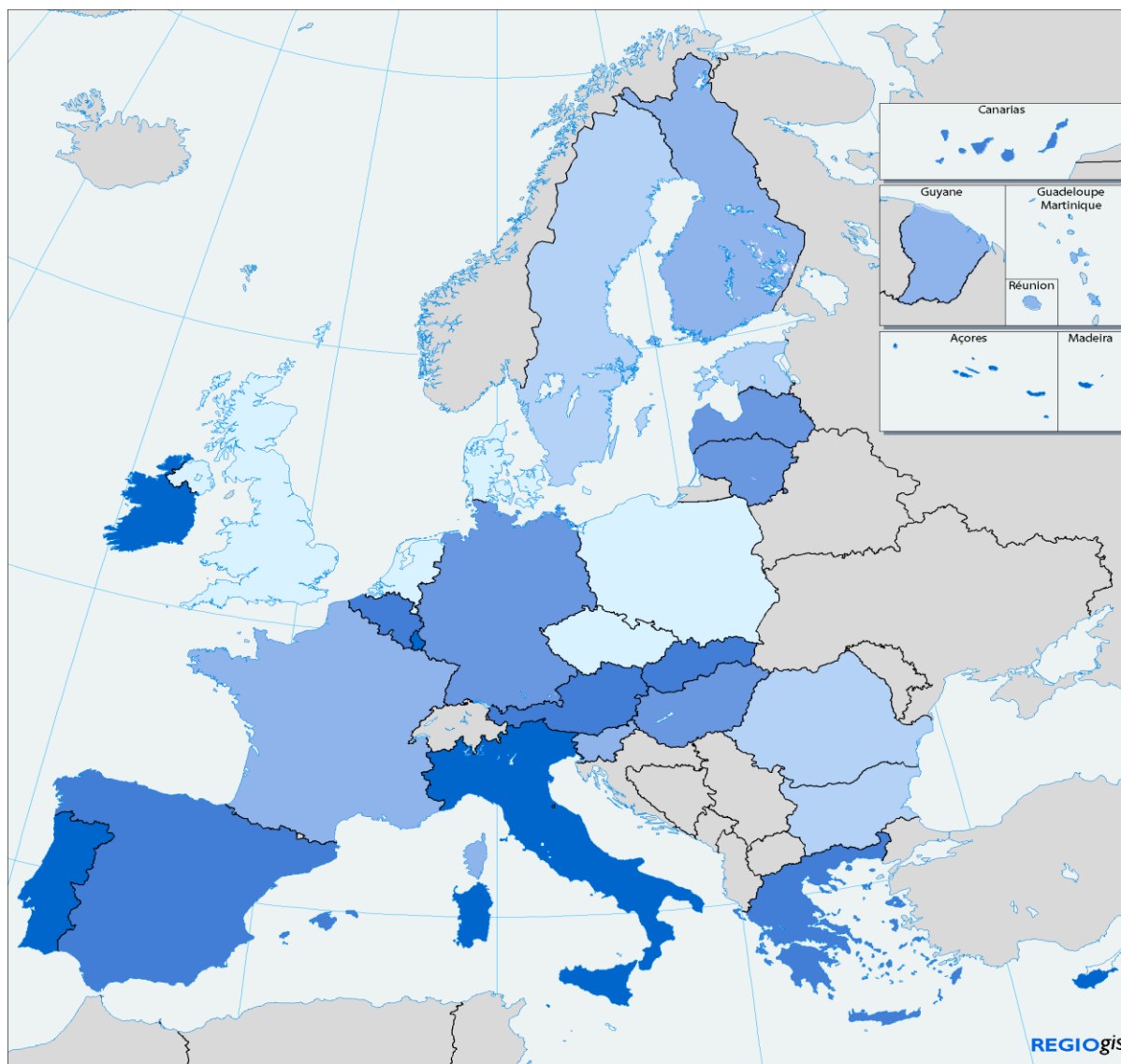
Sources: Eurostat, DG TREN, DG REGIO

0 500 Km

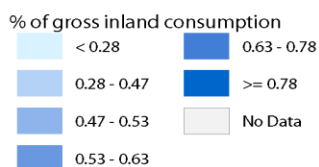
© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Sursa: Comisia Europeană

Gradul de dependență față de importul de energie - 2006

Energy import dependency, 2006

Source: Eurostat

0 500 Km

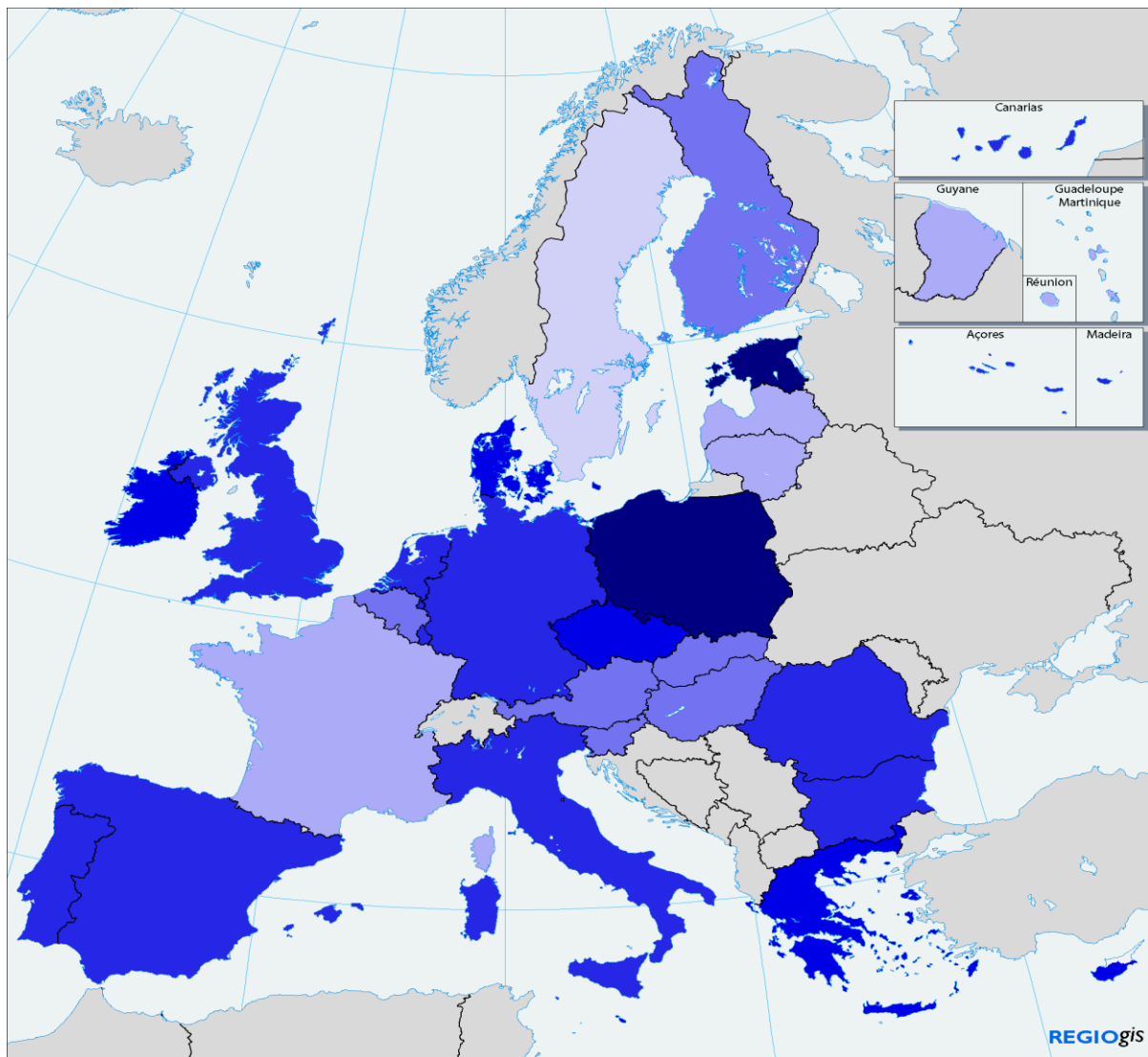
© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Sursa: Comisia Europeană

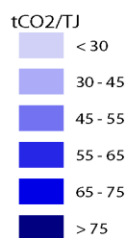
Comparativ cu majoritatea Statelor Membre UE, România a înregistrat până în prezent un nivel redus de dependență energetică, datorat producției proprii de combustibili și ponderii ridicate a energiei hidro/nucleare în totalul energiei produse, trend care se va menține și în perioada următoare.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

Conținutul de CO2 din consumul brut intern de energie - 2006

Carbon content of gross inland energy consumption, 2006

Source: Eurostat

0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Sursa: Comisia Europeană

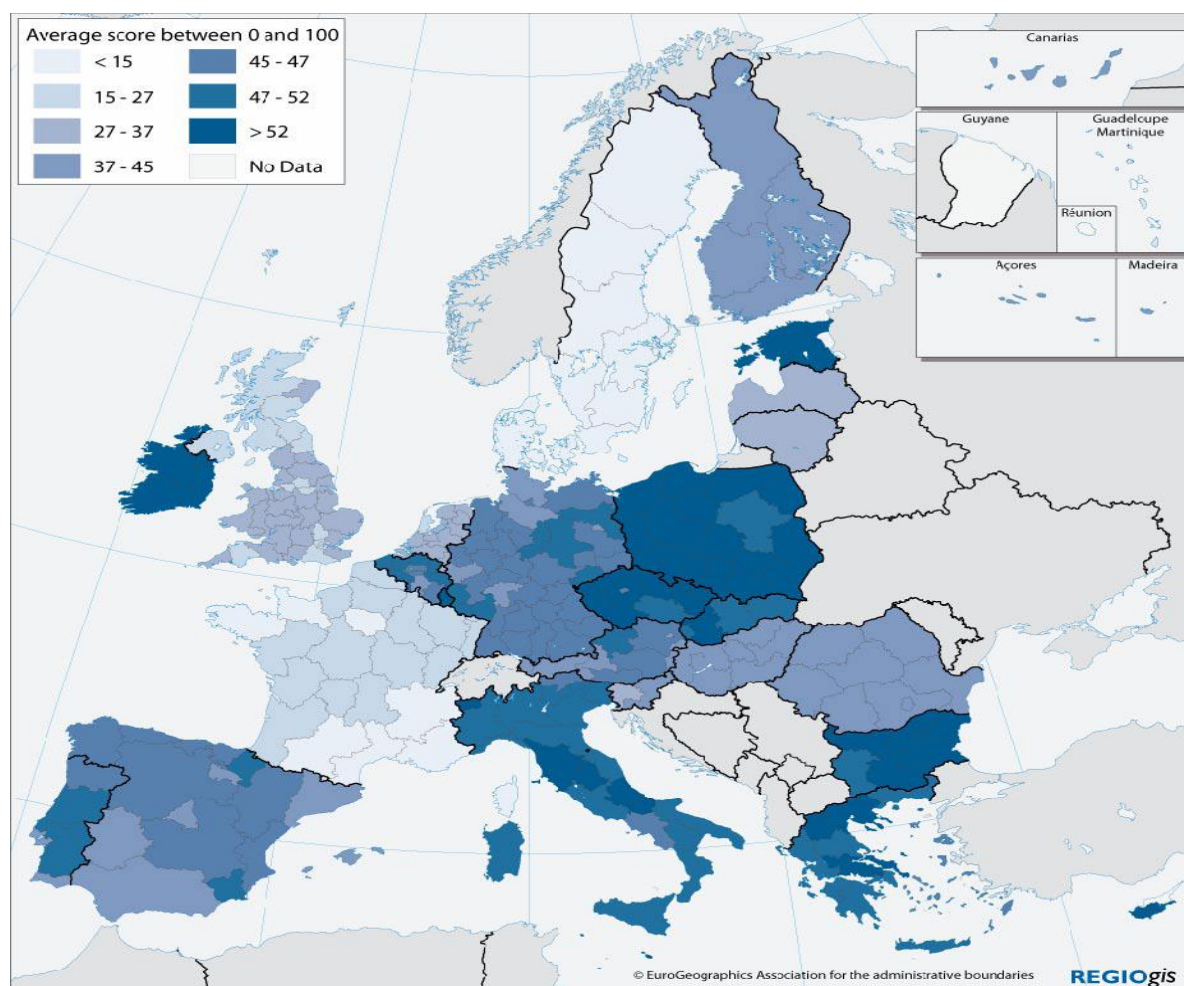
După cum se poate observa, tot ca și consecință directă a slabei utilizări a tehnologiilor nepoluante, România se situa în 2006 printre Statele Membre cu cel mai ridicat nivel al emisiilor de CO₂ raportat la consumul brut intern de energie, indicatorul aferent României fiind depășit doar de cei ai Poloniei și Estoniei.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
 „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

Indicele de vulnerabilitate energetică

În vederea evaluării impactului pe care consumul de energie îl are asupra regiunilor Europei, Comisia a fost calculat un indice de vulnerabilitate, pe baza indicatorilor prezentați mai sus, anume : „Consumul de energie al populației”, „Consumul de energie în industrie, agricultură, servicii și transport de mărfuri”, „Gradul de dependență față de importul de energie” și „Conținutul de CO2 din consumul brut intern de energie”. Din acest punct de vedere, nivelul redus al PIB/locuitor, coroborat cu o dependență energetică relativ redusă a României prin comparație cu o mare parte a Statelor membre UE, fac ca țării noastre să-i corespundă un indice de vulnerabilitate energetică de valoare medie, conferindu-i o poziție mai bună decât majoritatea statelor din centrul, sudul și estul Uniunii Europene. Totuși, un preț crescut al energiei, coroborat cu un nivel redus al indicatorului PIB/locuitor vor putea afecta negativ siguranța energetică a României pe termen mediu-lung și capacitatea de adaptare la schimbările climatice în general.

Dispersia indicelui de vulnerabilitate energetică de-a lungul regiunilor UE este prezentată în cele ce urmează:

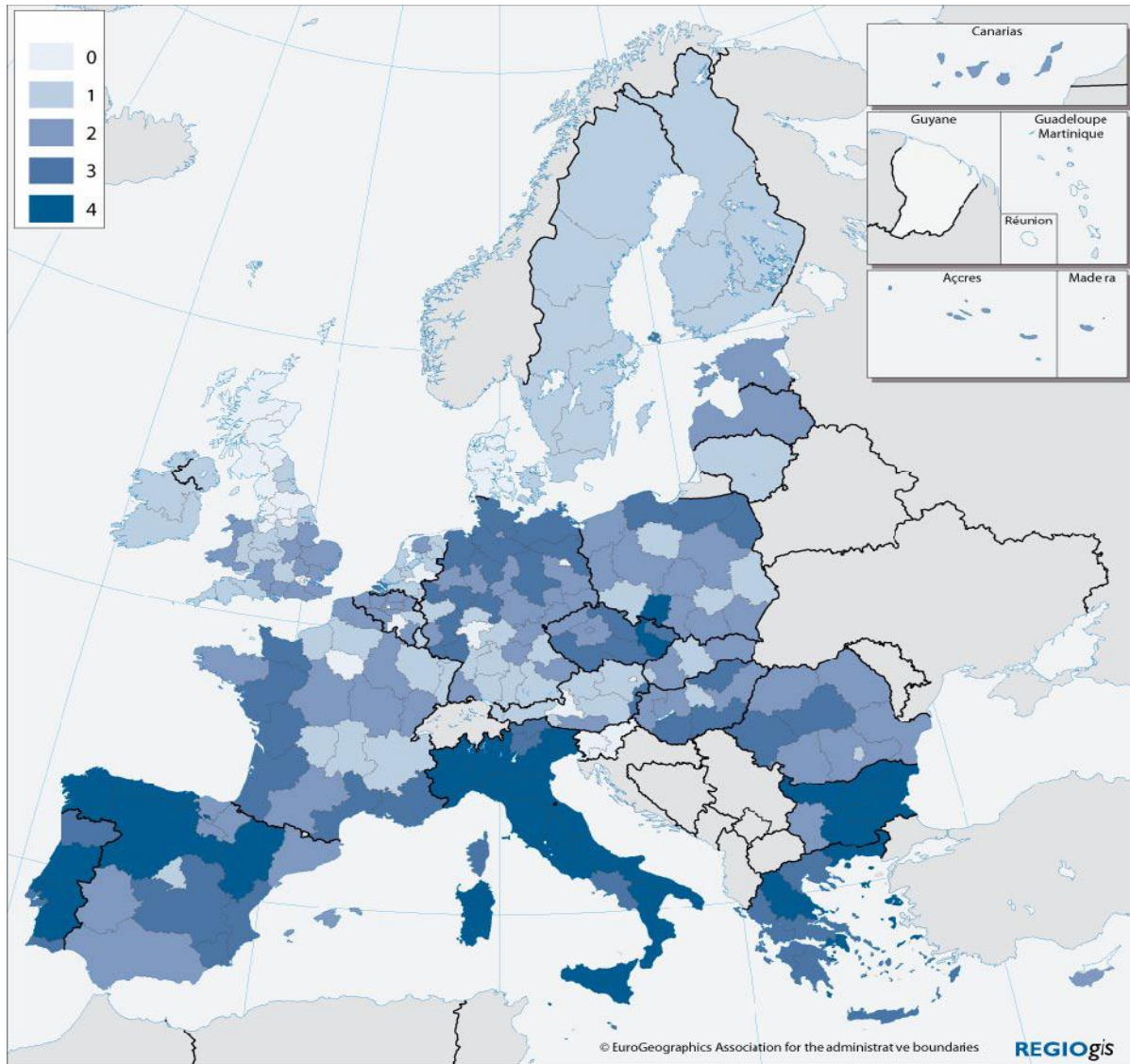

Sursa: Comisia Europeană

În urma analizei indicatorilor de globalizare, demografici, climatici și energetici, se poate extrage concluzia că România prezintă un grad de risc mediu spre ridicat în contextul provocărilor

previzionate pentru orizontul 2020, cu o intensitate medie a riscului (2) pentru regiunile Nord-vest, Nord-est, Sud-est, Sud și Sud-vest, respectiv o intensitate ridicată (3) pentru regiunile Centru și Vest. Situația comparativă la nivelul regiunilor UE este prezentată mai jos.

Intensitatea riscului la nivel regional

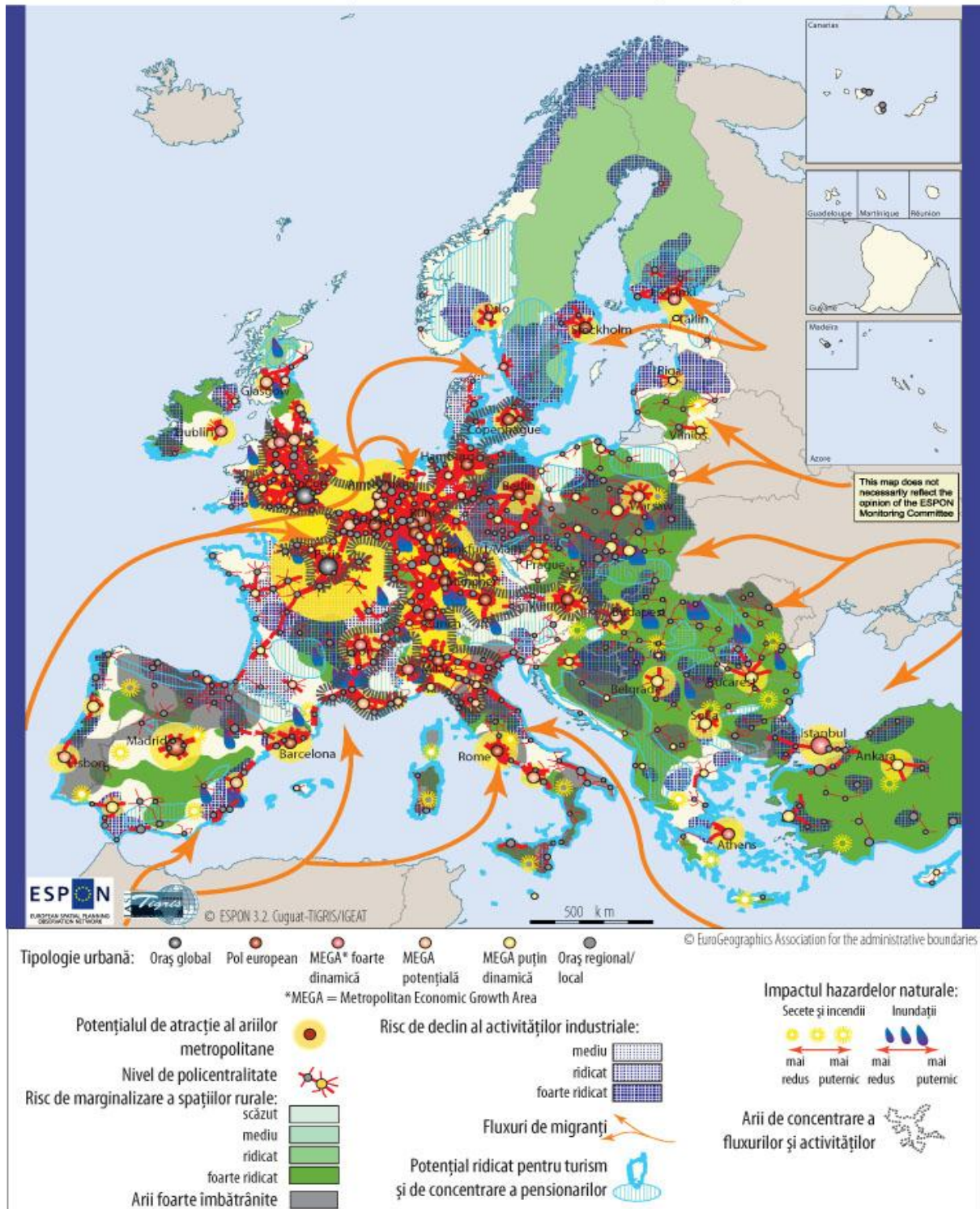

Sursa: Comisia Europeană

Totuși, evoluția acestor indicatori depinde în mare măsură de gradul de dezvoltare viitoare a fiecărei regiuni, de modul în care România, cu sprijinul programelor Uniunii Europene, va reuși să facă față provocărilor complexe și care au un grad ridicat de inter-conectare la diferite momente din viitor.

În 2007 a fost finalizat studiul “**Spatial scenarios in relation to the ESDP and EU Cohesion Policy**”, în cadrul căruia au fost prezentate scenarii de evoluție a politicilor europene și impactul teritorial asociat acestor scenarii.

Europa în 2030: Scenariul orientat pe competitivitate

Sursa: Atlasul teritorial al României

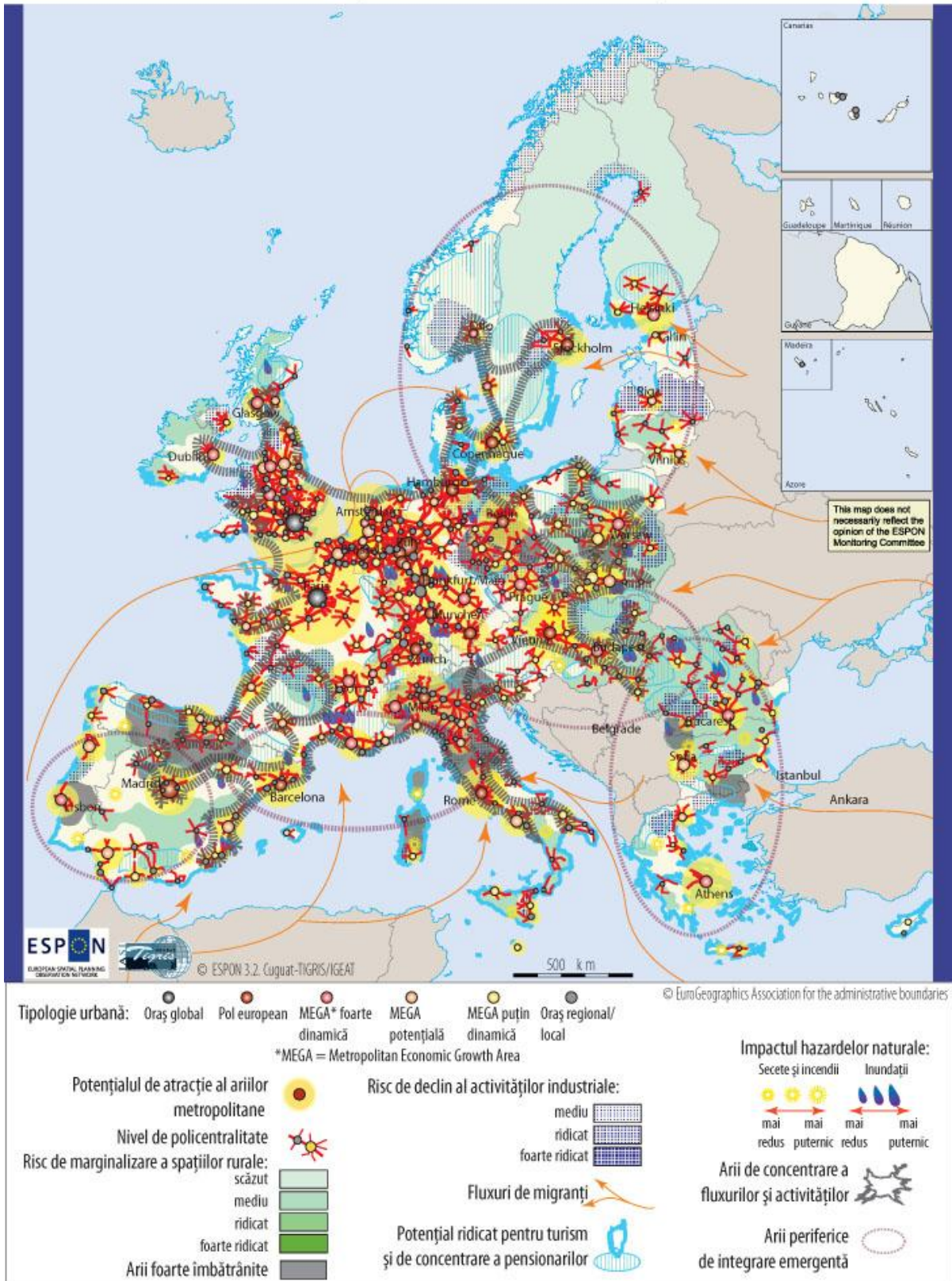
Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
 „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

Scenariul bazat pe creșterea competitivității fortifică mult centrul, care absoarbe esențialul resurselor financiare destinate creării societății competitive bazate pe informație. Competiția internațională obligă Uniunea să își orienteze resursele către activitățile și serviciile high-tech, ele însele extrem de concentrate spațial, în zonele centrale cel mai bine echipate pentru a asigura sinergiile necesare. Aceasta crește riscul exacerbării fenomenelor legate de concentrarea fluxurilor: poluare, blocaje în trafic, hipertrofieri metropolitană, pierderi financiare efective. Aureolele periferice sunt lăsate în voia sorții: vechile areale industrializate declină sub povara tehnologiilor medii și învechite, spațiile rurale, uitate, intră în criză profundă, imigranții din restul lumii sunt bineveniți dar neîncadrați social iar lărgirea Uniunii se desfășoară fără opreliști politice însă și fără susținere financiară. Economii naționale/regionale din periferii se restrâng doar la ariile metropolitane, care pulsează anemic în siajul centrului european, rămânând dependente de acesta din urmă. Uniunea Europeană devine o putere tehnologică și științifică mondială, cu prețul adâncirii până dincolo de suportabil a tuturor genurilor de decalaje - economice, sociale și spațiale - desfășurate la toate scările teritoriului: de la comunitatea de cartier la întreg spațiul unional. În plus, politicile de mediu, din ce în ce mai puțin finanțate, se dovedesc tot mai neputincioase în fața hazardelor naturale.

Scenariul care privilegiază coeziunea teritorială (harta de mai jos) este acela care vizează o Uniune Europeană echilibrată spațial, social, ecologic și economic. Resursele financiare imense necesare creșterii coeziunii impun un control strict al imigrației și stopează net procesul de lărgire. Fondurile sunt dirijate către reducerea impactului hazardelor naturale, către susținerea reconversiei zonelor industrializate și a spațiilor rurale, acestea din urmă orientate mai ales către producții ecologice și către culturile necesare biocarburanților. Descentralizarea fluxurilor și activităților permit dezvoltarea policentrismului urban, structură spațială esențială pentru crearea unor economii regionale viguroase. Acest lucru stabilizează populațiile iar reducerea migrațiilor interne și creșterea economică conduc încet la o dinamică demografică ascendentă. „Europa socială” astfel obținută este amenințată însă de decalajul tehnologic tot mai evident față de concurenții direcți din sistemul comercial planetar, fapt care, într-un final, conduce la diminuarea resurselor ce susțin nivelul de bunăstare atins.

Este evident faptul că nu este ușoară articularea politicilor care să combine avantajele și să elimine dezavantajele celor două scenarii. Calea de mijloc care trebuie găsită va trebui să inventeze alte tehnici de gestiune teritorială, flexibile, care să combine autoritatea planurilor strategice pe termen lung cu energiile descătușate pe termen scurt și mediu de către organizările teritoriale locale, regionale și naționale.

Europa în 2030: Scenariul orientat pe coeziune

Sursa: Atlasul teritorial al României

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
 „Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

II.3. Analiza comparativă a impactului Politicii de Coeziune la nivelul principalelor State Membre beneficiare

În 2009, Direcția Generală pentru Politică Regională a publicat lucrarea „Analiza comparativă a impactului Politicii de coeziune a Uniunii Europene”, care face o primă estimare a impactului Politicii de coeziune asupra economiilor principalelor State Membre beneficiare.

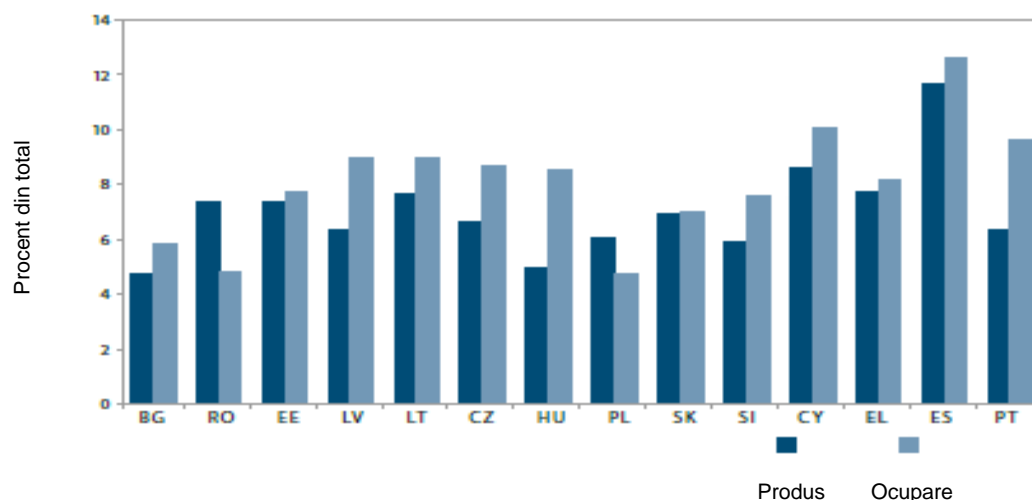
Țările vizate de acest studiu sunt Grecia (EL), Portugalia (PT) și Spania (ES), care au beneficiat de PC pe o perioadă mai îndelungată de timp și cele 12 State Membre care au aderat la UE după aprilie 2004. În cazul Greciei, Portugaliei și Spaniei lucrarea acoperă două perioade de programare (2000 – 2006 și 2007 – 2013). Pentru celelalte țări (Cipru - CY, Cehia - CZ, Estonia - EE, Ungaria - HU, Lituania - LT, Letonia - LV, Malta - MT, Polonia - PL, Slovenia - SL, Slovacia - SK), principalul impact al PC este așteptat ca urmare a transferurilor operate în perioada 2007 – 2013. Cu toate acestea, lucrarea ia în considerare fondurile transferate acestor țări în perioada 2004 – 2006. În cele din urmă, pentru România (RO) și Bulgaria (BG), care au aderat la UE în 2007, doar perioada 2007 – 2013 este avută în vedere.

II.3.1. Coeziunea economică pe sectoare

Impactul asistenței PC europene depinde în mare măsură de structura economiei, în particular de dimensiunea sectorului productiv și al serviciilor. Această secțiune descrie principalele caracteristici structurale ale țărilor analizate, în particular cele referitoare la distribuția producției și forței de muncă pe sectoare. Secțiunea compară situația din 14 țări în ultimul an pentru care sunt valabile date istorice utilizate în sistemul HERMN pentru coeziune, adică 2005.

Graficul 1 arată contribuția (ponderea) sectorului construcțiilor la generarea PIB-ului, care variază de la 4,7% în BG la 11,6% în ES (Spania). Spania este și țara care absoarbe cel mai mare procent de forță de muncă (12,6%) din totalul forței de muncă spaniole. În PL și RO ponderea forței de muncă ocupate în construcții este mai redusă decât procentul de contribuție al sectorului construcțiilor la PIB – ul total al României, în timp ce pentru celelalte țări raportul dintre % de forță de muncă ocupată în construcții și PIB este inversă. Situația pentru România ar putea fi explicată printr-o productivitate mai mare a forței de muncă ocupate în construcții față de celelalte sectoare ale economiei. Sectorul construcțiilor asigură majoritatea investițiilor PC europene, dar nu el este cel care beneficiază de productivitatea pe termen lung câștigată de pe urma investițiilor. De aceea, contribuția sa la procesul de recuperare a decalajelor este destul de limitată.

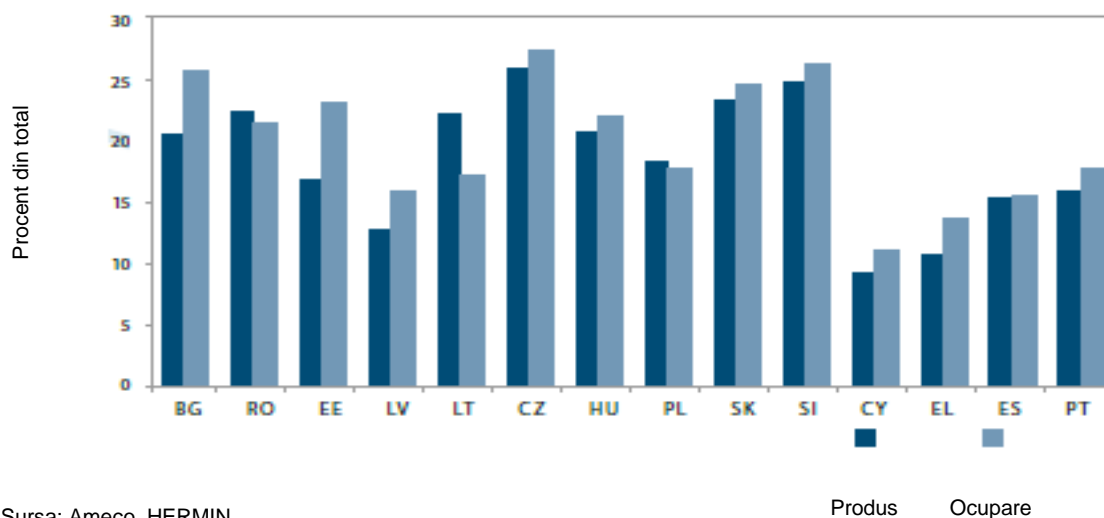
În graficul de mai jos sunt prezentate contribuția produsului realizat (ponderea valorii producției) în sectorul construcții în PIB și respectiv ponderea populației ocupate în total forță de muncă în statele membre ale Uniunii Europene.

Sursa: Ameco, HERMIN

Graficul 2 arată stadiul sectorului productiv pe țări. Contribuția sa la produs variază de la 9,2% în CY la 25,2% în CZ. Procentul acestui sector în totalul forței de muncă este 27,2% în CZ, 26,1% în SL, 25,6% în BG și 24,5% în SK. Cu toate că în cele mai multe țări procentul sectorului productiv este mai mic decât cel al serviciilor, acest sector joacă un rol important în dezvoltarea acestor economii. De aceea sectorul productiv este un canal major prin care intervențiile UE afectează competitivitatea exporturilor și creșterea pe termen lung.

Grafic 2. Produsul și ocuparea în sectorul industriei prelucrătoare, 2005

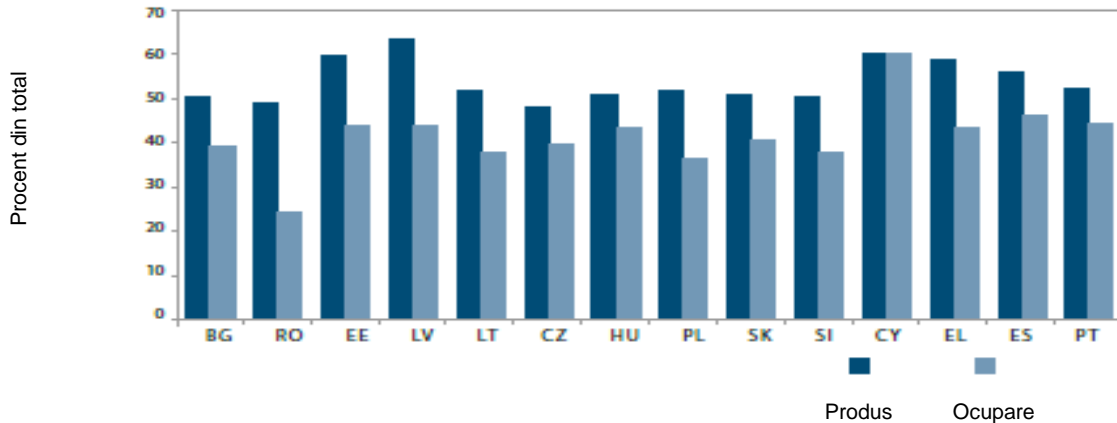

Sursa: Ameco, HERMIN

Graficul 3 arată că sectorul serviciilor este cel mai important în termeni de produs și forță de muncă în țările analizate. Cu excepția CZ și RO, acesta contribuie cu peste 50% din totalul exprimat valoric al bunurilor și serviciilor realizate în fiecare din aceste state, cel mai mare procent înregistrându-se în LV (62,8%). Contribuția la forța de muncă variază de la 23,8% în RO, la 45,9% în ES și 60% în CY. În general acest sector este în majoritate netranzaționabil și determinat doar de cererea internă. Cu

toate acestea, în unele țări o proporție semnificativă a serviciilor de piață este afectată de cererea externă, ca de exemplu turismul în cazul ES, PT și EL (Grecia) sau serviciile logistice și financiare în cazul LV.

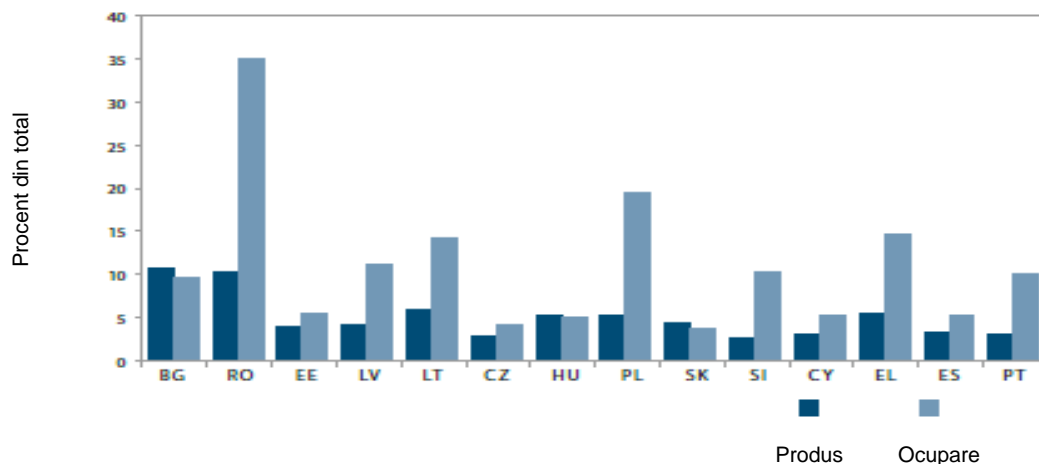
Grafic 3. Produsul și ocuparea în sectorul serviciilor, 2005

Sursa: Ameco, HERMIN

Contribuția agriculturii la total produs este destul de scăzută, i.e. aprox între 3% și 6%, cu excepția RO și BG unde aceste procente sunt de 10,1% și 10,7% (vezi grafic 5). Cu toate acestea, acest sector încă absoarbe aprox. 14% din totalul forței de muncă în LT și EL, 19% în PL și 34,8% în RO, ceea ce reflectă nivelul scăzut al productivității. În țările cu o rată a ocupării mai mare în industrie și sectorul serviciilor (SK, CZ, HU, CY, ES, EE) ocuparea în agricultură este sub 6%. În BG, PT și LV acest sector angajează aprox. 10% din toți lucrătorii. Datele pentru RO și PL ar trebui revizuite cu atenție, deoarece ocuparea în agricultură ar putea include și șomaj ascuns.

Grafic 4. Produsul și ocuparea în agricultura, 2005

Sursa: Ameco, HERMIN

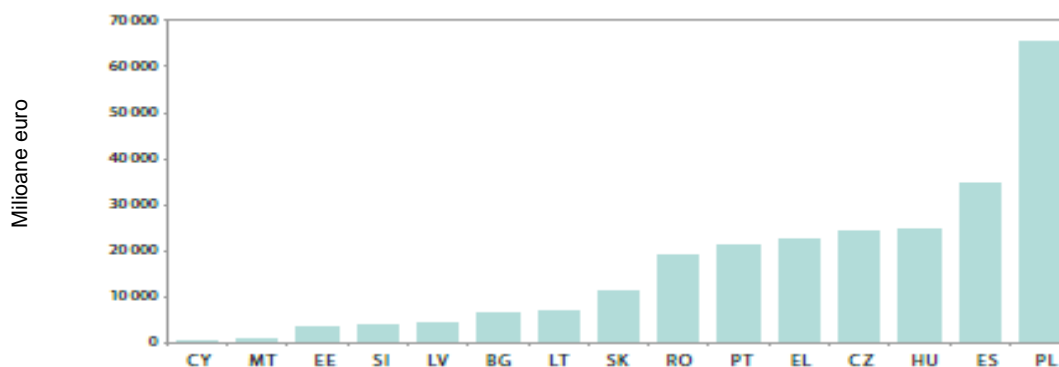
În concluzie, din analiza comparativă cu situația celorlalte State Membre UE, în România este necesară o ajustare structurală urgentă și semnificativă, menținerea unui grad ridicat de ocupare în agricultură concomitent cu o contribuție extrem de scăzută în PIB a sectorului agricol fiind de natură să perpetueze decalajele economice față de UE pe termen lung.

II.3.2. Impactul implementării Politicii de Coeziune asupra economiilor Statelor Membre beneficiare

Această analiză are la bază lucrarea menționată și în subcapitolul anterior și anume „Analiza comparativă a impactului Politicii de coeziune a Uniunii Europene” a Direcției Generale pentru Politică Regională.

Magnitudinea impactului PC este parțial dependentă de **bugetul implicat**. Graficul 5 prezintă alocările totale pentru cele 15 țări pentru 2007 – 2013 în milioane de euro (în prețuri curente). Din această perspectivă rezultă că țările mai mari au bugete mai mari.

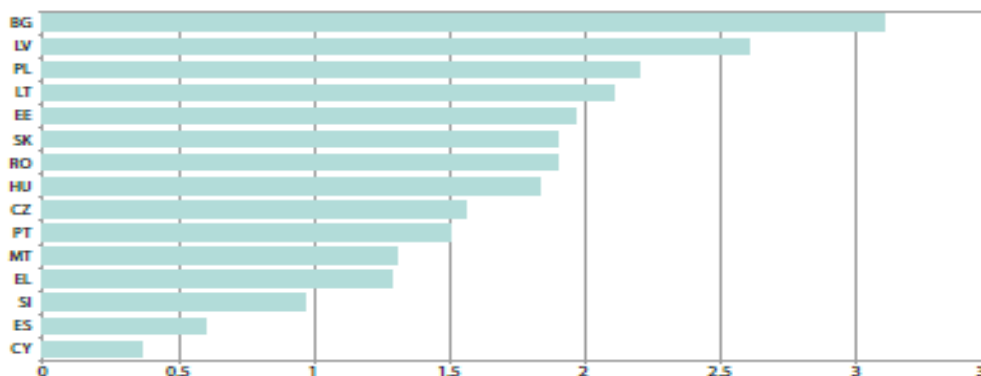
Grafic 5. Bugetul CNSR 2007-2013

Sursa: Ameco, HERMIN

Graficul 6 prezintă media anuală a infuziei de fonduri structurale și de coeziune, ca procent din PIB, pe parcursul perioadei de implementare.

Grafic 6. Infuzia medie a fondurilor structurale și de coeziune pe durata fazei de implementare (% din PIB)

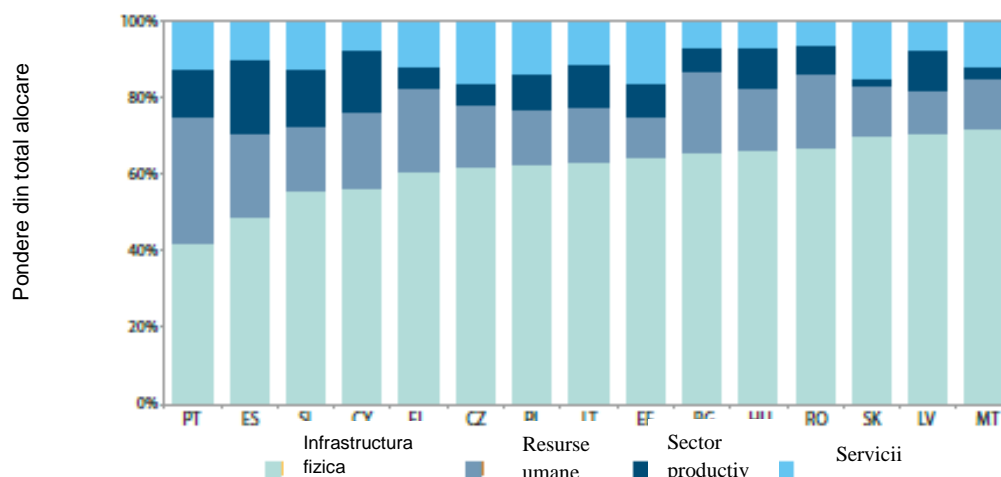
Sursa: HERMIN pentru previziunile PIB, DG REGIO

Impactul Politicii de coeziune depinde în mod clar nu numai de mărimea bugetului, dar și de **alocarea pe categorii de cheltuieli**.

În particular, finanțarea acumulării de capital fizic și uman, precum și de cercetare-dezvoltare tehnologică (CDT), este așteptată să îmbunătățească condițiile pentru dezvoltarea ofertei și să aibă efecte pe termen lung asupra produsului intern brut, productivității și ocupării.

Graficul 7 ilustrează alocarea bugetului Politicii de coeziune a celor 15 țări pe categorii de cheltuieli în perioada de programare 2007-13.

Grafic 7. Defalcarea bugetului CNSR pe categorii de cheltuieli în perioada 2007-2013

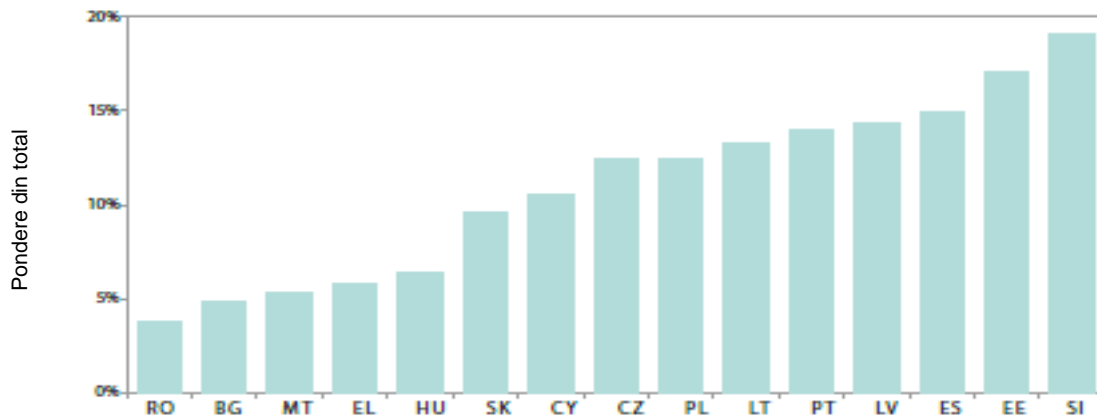
Sursa: Calcule DG REGIO

Grosul cheltuielilor aferente Politicii de coeziune este canalizat înspre infrastructura fizică. Cu excepția PT, ES, SI și CY, alocarea pentru infrastructura fizică depășește 60% din totalul bugetului din țările supuse analizei. Procentul care revine resurselor umane depășește 20% din totalul alocării în PT, EL, ES și BG.

Ultimele două categorii constituie sprijin pentru sectoarele economice de servicii și productiv.

Investiția în CDT este canalizată spre sprijinul către sectoarele productive și este inclusă în sumele alocate pentru industrie și servicii. Drept urmare, ajutorul pentru sectorul productiv este dezagregat în investiții legate de CDT și alte ajutoare care includ în principal cheltuieli pentru servicii de sprijin. Proporția de cheltuieli de CDT, ca procent din totalul alocării, este prezentată separat în graficul 8. Ca urmare a reorientării sprijinului PC europene pentru atingerea obiectivelor Agendei Lisabona, procentul de investiții legate de CDT ajunge la 10% sau chiar mai mult din totalul alocării în 10 țări.

Grafic 8. Ponderea investițiilor în CDT în total alocări 2007-2013

Sursa: Calcule DG REGIO

Impactul global

Politica de Coeziune generează un impact asupra economiei prin trei canale diferite. Politica de coeziune adaugă valoare asupra investițiilor în infrastructură fizică, în resurse umane și sprijin direct pentru sectorul productiv. Sprijinul direct pentru sectorul productiv poate fi mai departe descompus în cheltuială pentru CDT.

Aceste tipuri de cheltuieli induc un șoc pozitiv asupra cererii, ceea ce duce la o producție și venituri mai mari, care la rândul lor generează o creștere a cererii și duce la o producție și venituri suplimentare, conform cu principiul keynesian al multiplicării.

Ele au de asemenea două tipuri de efecte asupra ofertei: primul constă în faptul că investiția în infrastructură, resurse umane și CDT duc la creșterea capitalului fizic și a capitalului uman, precum și la creșterea nivelului tehnologic. În al doilea rând, investiția în infrastructură și în CDT duce la creșterea factorilor productivității totale, în timp ce investiția în resurse umane crește productivitatea muncii. În mod analog, Politica de Coeziune ajută la creșterea capacității productive în economia țărilor beneficiare.

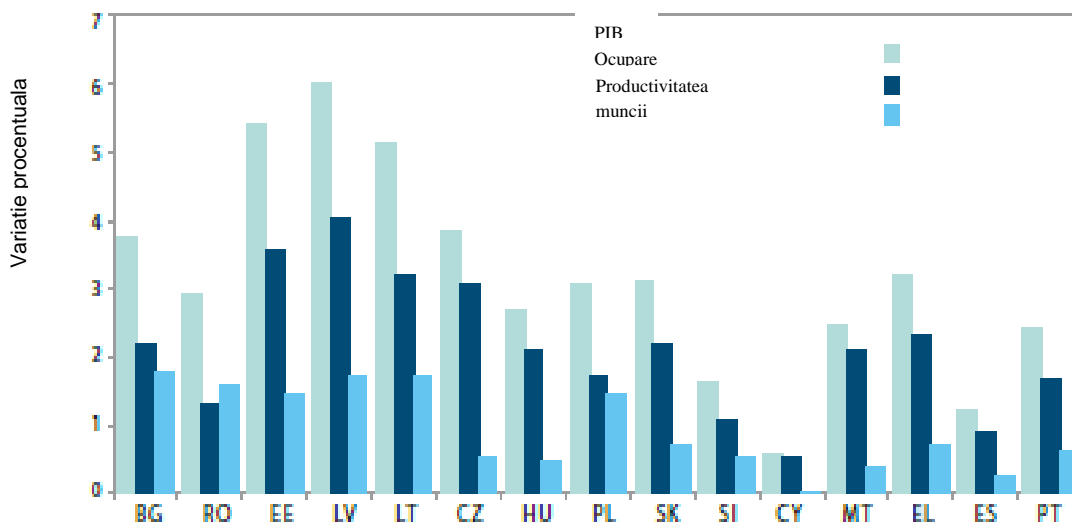
Estimări ale impactului global asupra PIB, ocupare și productivitatea muncii sunt prezentate mai jos. Acest impact este rezultatul cererii pe termen scurt și al acumulării graduale a efectelor asupra cererii pe termen lung. Impactul este măsurat ca diferență între nivelul de bază (în absența Politicii de Coeziune) și nivelurile reale (cu intervenția Politicii de Coeziune).

Graficul 9 arată **impactul mediu anual în perioada de implementare**. Pentru majoritatea statelor care s-au alăturat Uniunii după 2004, perioada de implementare acoperă 2004-15. Pentru EL, ES, și PT, impactul mediu al intervenției de coeziune este calculat pentru 2000-15, în timp ce pentru România și BG, impactul mediu se referă la perioada 2007-15. În acest mod, este luată în considerare întreaga finanțare de coeziune, atât pentru 2000-06 cât și pentru 2007-13.

Cel mai mare impact mediu asupra PIB este așteptat în țările baltice (LV - 6%; EE - 5.4%; LT - 5,1%), CZ (3,8%) și BG (3,7%). Cele trei state baltice și CZ înregistrează de asemenea și cea mai mare creștere medie de productivitate.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

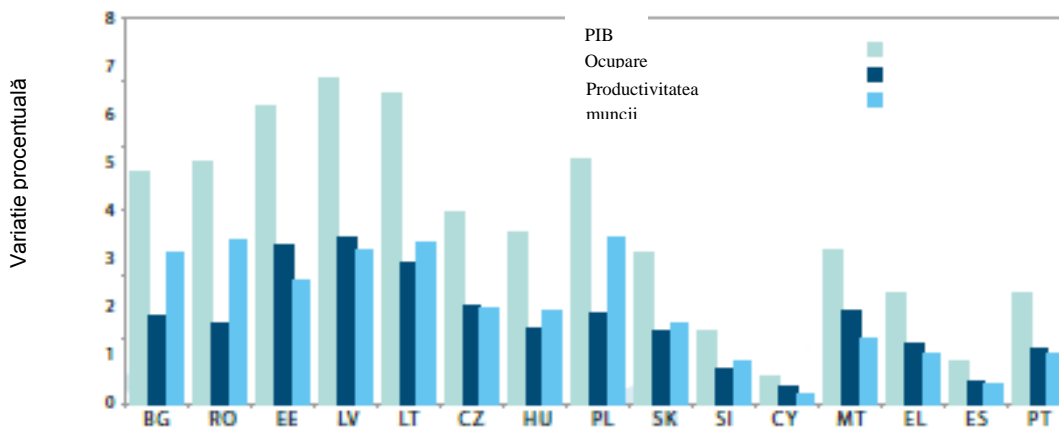
Grafic 9. Impact mediu în timpul fazei de implementare

Sursa: Calcule DG REGIO

Efectele pe termen lung asupra ofertei sunt prezentate prin utilizarea valorii aceluiași indicatori pentru 2020. Graficul 10 arată o ierarhie similară în ceea ce privește efectul asupra PIB pe termen lung: cele trei state baltice, PL și BG sunt de așteptat să beneficieze de cea mai mare creștere de PIB: LV - 5%; LT - 4,8%; EE - 4,6%; PL -, 3,8%; BG – 3,6%).

Grafic 10. Impact pe termen lung – 2020

Sursa: Calcule DG REGIO

Impactul mediu și pe termen lung al Politicii de Coeziune sunt mai mici în țările mai bogate (SI, ES și CY), care au alocări de fonduri mai mici în raport cu PIB-urile lor. Până în 2020, creșterea de PIB va fi mai scăzută decât valorile medii pentru 2007-15 în cele mai multe țări. Diferența este datorată efectelor asupra cererii din timpul perioadei de implementare care dispar după aceea. Numai în România și PL creșterea PIB-ului va fi ușor mai mare decât valorile medii, deși acest rezultat ar putea fi afectat de deciziile de alocare a resurselor din PIB. Impactul

asupra productivității muncii rezidă atât din creșterea capitalurilor, cât și din creșterea nivelului tehnologic.

În fine, datorită mecanismului Keynesian efectele asupra ocupării sunt mai mari în perioada de implementare. Alocări mai mari de fonduri de coeziune generează efecte mai mari. Pentru evaluarea magnitudinii impactului independent de infuzia de fonduri, modelul HERMIN a fost utilizat pentru determinarea multiplicatorilor cumulativi care permit o comparație transnațională cu privire la rezultatele intervenției Politicii de coeziune. Un multiplicator cumulativ este definit ca și creșterea cumulativă procentuală în PIB de la începutul intervenției politicii până în 2020 împărțită la injecția de fonduri ale politicii de coeziune (exprimată ca procent în PIB).

Grafic 11. Multiplicator cumulativ (valoare 2020)

Sursa: Calcule DG REGIO

Multiplicatorii cumulativi se situează între 1,9 în BG și PT până la 3,9 în EE (graficul 11). O parte dintre rezultate arată o legătură directă între valori mari de multiplicatori cumulativi și PIB-urile înalte – în state ca țările baltice și CZ. Totuși, se înregistrează diferențe între valorile multiplicatorilor cumulativi între țări care posedă valori similare de impact asupra PIB (de ex. EL, ES și PT). Acest lucru solicită cercetări suplimentare privind transmisia și impactul finanțării Politicii de coeziune asupra țărilor beneficiare. Valoarea multiplicatorilor cumulativi derivă din gradul în care capitalurile, produsul ramurilor economice, ocuparea, productivitatea și investițiile sunt afectate de Politica de coeziune.

Impactul asupra investițiilor publice

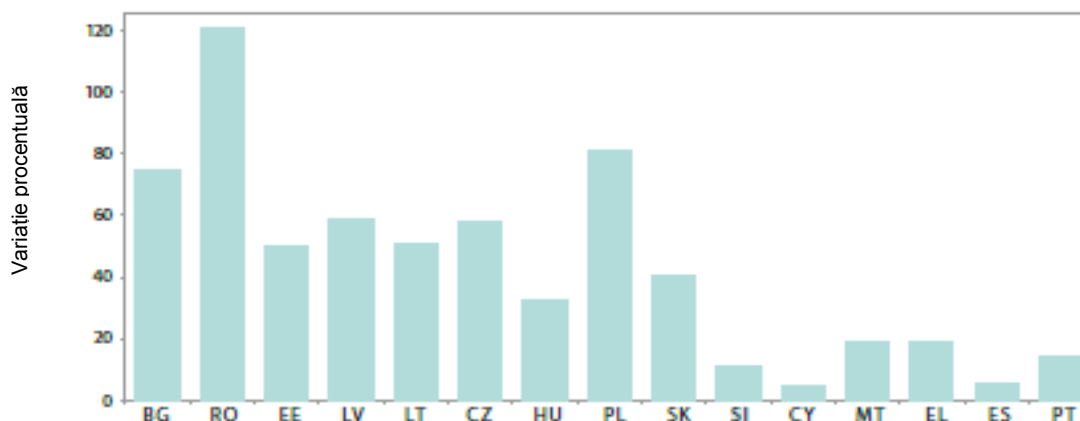
În timpul perioadei de implementare, intervenția Politicii de Coeziune duce la creșterea investiției publice în țările beneficiare.

Așa cum a fost arătat mai sus, HERMIN alocă resursele Politicii de Coeziune pe trei categorii de cheltuieli: infrastructură, resurse umane și sprijin pentru sectorul productiv, care include sprijin pentru CDT. În conformitate cu definiția conturilor naționale, alocările pentru infrastructură sunt tratate ca investiție publică, în timp ce fondurile alocate pentru resurse umane și pentru sectorul productiv sunt adăugate la capitolul cheltuieli publice.

Graficul 12 arată impactul finanțării Politicii de Coeziune alocate infrastructurii asupra investițiilor publice. Magnitudinea creșterii investițiilor publice variază semnificativ: destul de moderată pentru

țările mai dezvoltate ca ES și CY, dar înaltă pentru RO (120%) și PL (81%). Aceste diferențe sunt parțial explicate de faptul că în perioada intervențiilor precedente ale intervenției UE, nivelul investițiilor publice a fost mai degrabă scăzut în multe dintre statele membre care au aderat după 2004.

Grafic 12. Impactul asupra investițiilor publice (media investițiilor publice 2004-15)

Sursa: Calcule DG REGIO

În aceste țări, chiar suplimentări modeste ale alocărilor pentru investiții publice pot reprezenta creșteri semnificative față de nivelurile care ar fi fost înregistrate în absența oricărei intervenții europene.

Impactul asupra capitalului de infrastructură fizică, capital uman, CDT

Cheltuiala cu investițiile Politicii de Coeziune alocate infrastructurii fizice, capital uman și CDT se acumulează în volumul total de capital fizic, uman și tehnologic.

Comparativ cu nivelul de bază (fără Politica de Coeziune), cheltuiala cu investițiile Politicii de Coeziune duce la creșterea producției în țările beneficiare, deoarece:

- (1) suplimentează direct diversele tipuri de capital și
- (2) duce la creșterea factorilor productivității și a productivității totale.

Elasticitatea factorilor productivității totale și cea a productivității muncii sunt luate din publicații specializate și sunt identice pentru toate țările.

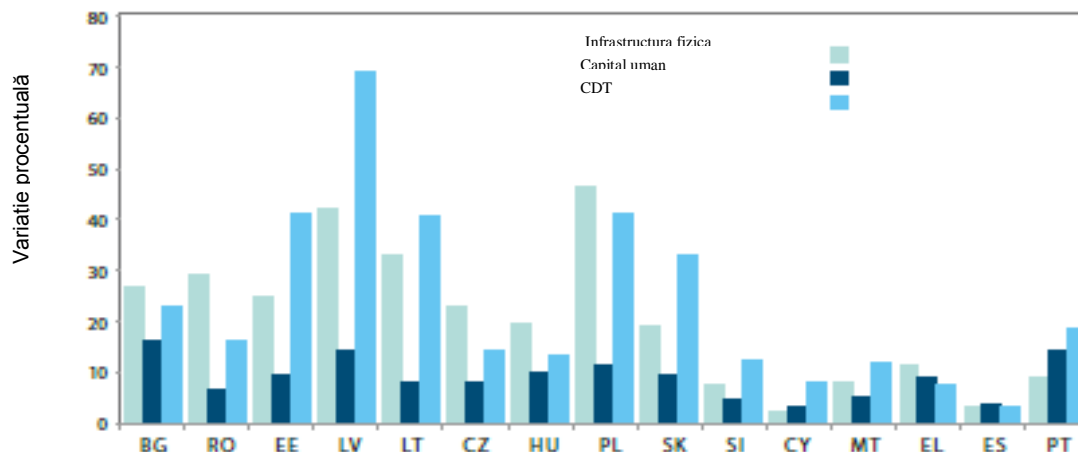
În cadrul modelului HERMIN, cheltuiala cu investițiile Politicii de Coeziune pentru infrastructură sunt convertite în termeni reali și sunt apoi adăugați la investițiile în infrastructură reale (fără cele ale Politicii de Coeziune) pentru determinarea investiției totale reale în infrastructură. Utilizând abordarea inventarului perpetuu, aceste investiții sunt acumulate într-un stoc național de infrastructură. Rata de uzură este asumată a fi de 2% pe an.

Alocarea Politicii de Coeziune pentru resurse umane este cheltuită pe salariile instructorilor și cheltuielile pentru cei instruiți, plus o sumă pentru acoperirea costurilor cu clădirile și echipamentele. Numărul de persoane instruite (măsurat în persoane-an) este acumulată într-un stoc de capital uman printr-o abordare de tip inventar perpetuu cu o rată de uzură de 5%. Valoarea de bază (fără Politica de Coeziune) a stocului de capital uman este fixată la valoarea sa din 2005.

Proiect co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013
„Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României”

În sfârșit, cheltuiala Politicii de Coeziune pentru CDT este convertită în termeni reali și este apoi adăugată la valoarea existentă (fără aportul Politicii de Coeziune) pentru determinarea valorii totale reale a investițiilor în CDT. Această investiție este acumulată într-un stoc național printr-o formulă de inventar perpetuu, asumând o rată de 8% amortizare. S-a calculat un stoc de CDT de pre-coeziune folosind surse de date EUROSTAT privind cheltuielile de cercetare – dezvoltare.

Grafic 13. Impactul asupra capitalurilor (valoare 2015)

Sursa: Calcule DG REGIO

Graficul 13 prezintă schimbările în diversele categorii de stocuri de capital referitoare la nivelul de bază – fără intervenția Politicii de Coeziune. Referința este valoarea din 2015, pentru că este asumat că va fi ultimul an până în care fiecare țară va fi cheltuit alocare sa. De aceea, figura ar trebui să reflecte impactul total al finanțării Politicii de Coeziune asupra stocului de infrastructură, capital uman și CDT. Trebuie menționat că nu există un stoc de capital al "sprijinului pentru sectorul productiv", deoarece cheltuiala non-cercetare are doar efect pe termen scurt asupra cererii.

Modelul presupune că investițiile Politicii de Coeziune nu vor fi înlocuite de o finanțare națională după 2015. De aceea, stocurile de capital vor începe să scadă datorită uzurii în anii următori. Aceasta este evident doar o supoziție tehnică, supoziție ce dorește să evidențieze efectele pe termen lung ale Politicii de Coeziune, care altfel nu ar putea fi identificate. În realitate, chiar în cazul unui improbabil scenariu de întrerupere a intervenției UE, guvernele naționale vor menține stocurile crescute de capital cel puțin la un anumit nivel.

Impactul fondurilor de coeziune asupra acestor trei stocuri de capital depinde de bugetul alocat prin Politica de Coeziune principalelor categorii de cheltuieli și de nivelul investițiilor naționale în această categorie.

Graficul 13 arată că cel mai mare impact asupra infrastructurii fizice are loc în PL (46,3%) și LV (42%), Cel mai mare impact asupra capitalului uman se află în BG (16,3%), LV (14,5%) și PT (14,3%), În corelare directă cu cheltuielile aferente CDT, cel mai mare impact asupra CDT se înregistrează în cele trei state baltice (LV, 69,1%; EE, 40,5%; LT, 40,5%) și în PL (41,4%). Deși ES și SL alocă un buget substanțial pentru CDT, impactul Politicii de Coeziune este mai degrabă moderat asupra stocurilor de tehnologii, deoarece stocul inițial era deja ridicat în aceste state.

Impactul asupra sectoarelor și investițiilor

Modelul HERMIN folosește 4 vectori: producție (sector tranzacționabil), servicii (parțial tranzacționabil), construcții (netranzacționabil) și servicii guvernamentale.

Pentru realizarea analizei, țările beneficiare au fost grupate după următoarele criterii.

Primul și cel mai evident criteriu este durata intervenției de coeziune. Pe de o parte, există un grup de țări beneficiare care beneficiază de PC începând cu anii '80. Aceste țări (EL, ES, PT) sunt mai dezvoltate decât cele mai multe țări cuprinse în prezentul studiu. Pe de altă parte, RO și BG au beneficiat de asistența PC doar în perioada curentă de programare și sunt mai puțin avansate decât restul grupului. Din acest motiv ele sunt examinate separat.

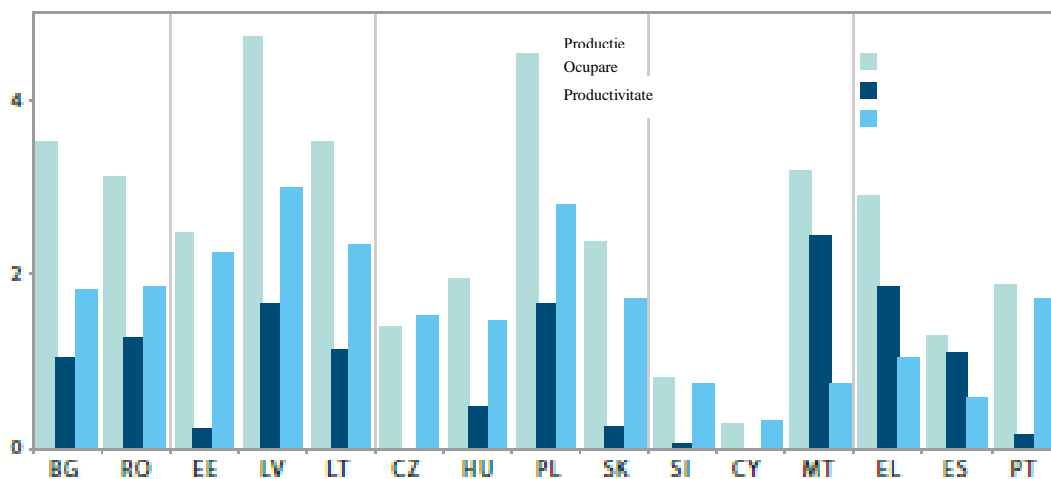
Celelalte 10 țări sunt împărțite în 3 grupuri pe baza structurii economiilor lor. Cele 3 țări baltice (EE, LV, LT) sunt economii foarte deschise și care se dezvoltă rapid, care întâmpină probleme legate de insuficiența forței de muncă și competitivitatea externă.

Al doilea grup de țări poate fi definit ca țările Vișegrad (CZ, HU, PL, SK) care sunt orientate spre export, cu o baza solidă în sectorul productiv. Al treilea grup include țări foarte mici și relativ bogate (CY, MT, SL). Datorită structurii sale SL poate fi comparată cu țările Vișegrad, dar nivelul său de dezvoltare este mai aproape de cel al CY și MT.

În fiecare grup, impactul finanțării din coeziune este analizat în termeni de schimbări în produs, productivitate și ocupare în 3 sectoare principale, precum și în termeni de investiții private și totale.

Graficele 14 – 16 arată impactul Politicii de Coeziune asupra produsului, ocupării și productivității din diferite sectoare. Graficul 17 arată impactul asupra investițiilor.

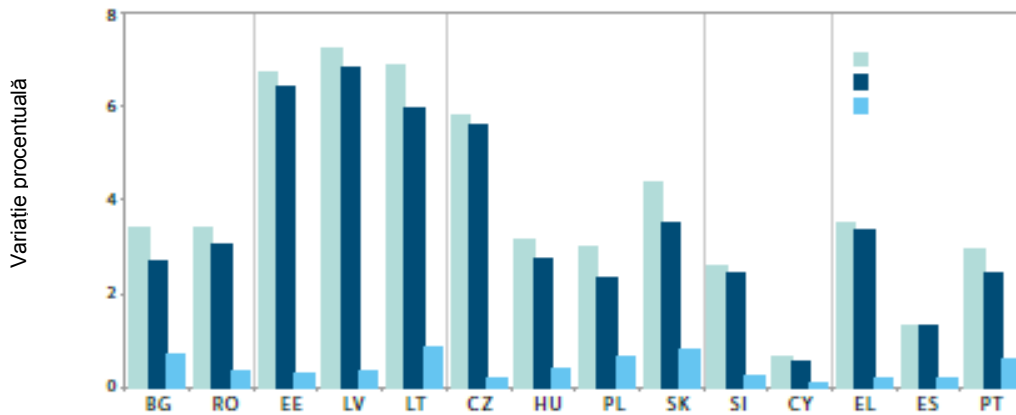
Grafic 14. Impactul mediu asupra producției realizate, ocupării și productivității în sectorul productiv

Sursa: Calcule DG REGIO

Din previziunile realizate rezultă că impactul cel mai semnificativ al politicii de coeziune la nivelul României va fi asupra creșterii producției realizate, apoi asupra creșterii productivității și un impact relativ mai redus asupra creșterii ocupării în perioada de referință. Trebuie menționate de asemenea și discrepanțele creșterilor parametrilor studiați (producție, ocupare și productivitate) în România față de nivelurile de creștere previzionate pentru PL, LV și BG – lucru ușor de explicat prin alocările sub politica de coeziune substanțial mai mari pentru aceste state (vezi Graficul 6)

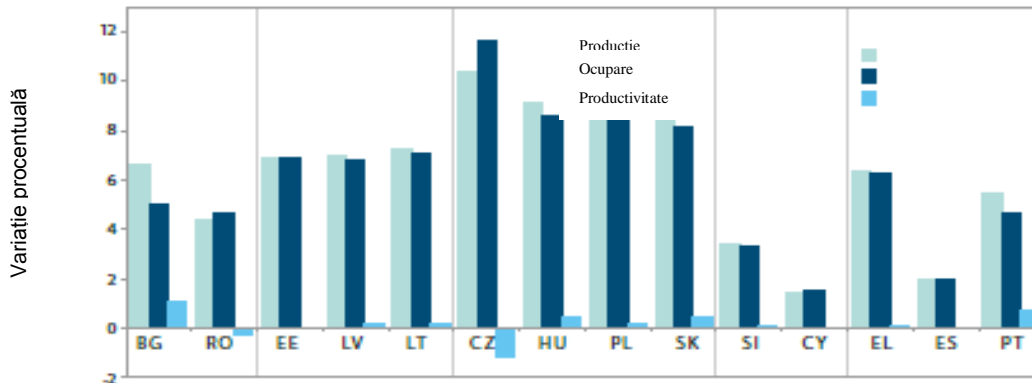
Grafic 15. Impactul mediu asupra producției realizate, ocupării și productivității în sectorul serviciilor

Sursa: Calcule DG REGIO

Conform previziunilor, România va înregistra unul dintre cele mai semnificative impacturi asupra sectorului servicii (creștere a valorii, ocupării și productivității) din Europa. Evident, impactul depinde de volumul alocărilor de fonduri sub Politica de Coeziune, dar în egală măsură de nivelul specific de dezvoltare a serviciilor din fiecare țară și de orientarea investițiilor din aceste state.

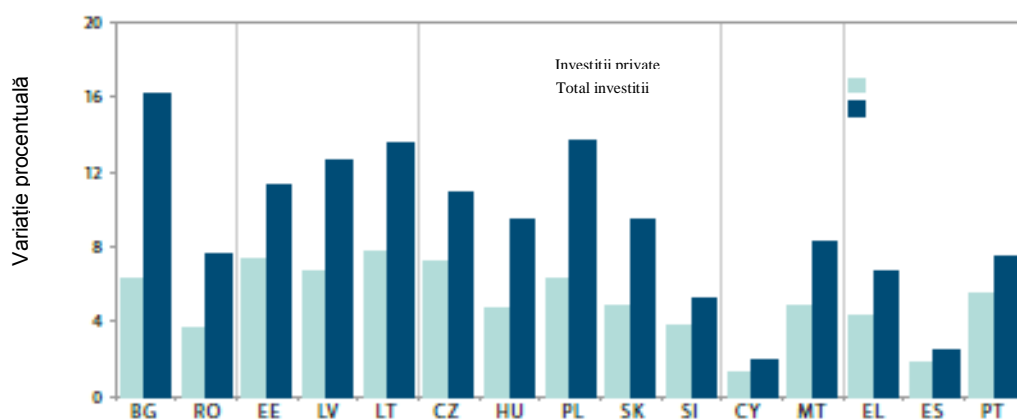
Grafic 16. Impactul mediu asupra producției realizate, ocupării și productivității în sectorul construcțiilor

Sursa: Calcule DG REGIO

Impactul Politicii de Coeziune asupra parametrilor economici aferenți sectorului construcții va fi mai redus față de alte state europene, lucru explicabil prin locul pe care sectorul construcții îl ocupă deja în economia românească.

Grafic 17. Impactul mediu asupra investițiilor în perioada de implementare

Sursa: Calcule DG REGIO

Impactul implementării politicii de coeziune asupra investițiilor pe perioada de referință va fi unul mediu raportat la impactul înregistrat asupra celorlalte state. De asemenea, se remarcă impactul mult mai semnificativ al politicii de coeziune asupra creșterii investițiilor totale în raport cu cele private în România. Această situație este normală având în vedere nivelul destul de scăzut la care se află investițiile publice la începutul perioadei.

Ca o concluzie generală se remarcă impactul pozitiv deosebit pe care implementarea politicii de coeziune îl va avea asupra tuturor parametrilor macroeconomici ai României, impactul asupra diverselor sectoare economice variind în funcție de nivelul de dezvoltare pe care fiecare dintre acestea îl are la începutul perioadei.

III. Analiza impactului asupra României a propunerilor de reformă la nivelul Politicii de Coeziune exprimate în cadrul dezbaterilor europene și naționale

NOTA:

Prezentul capitol reprezintă o primă încercare de a contura imaginea extrem de complexă a impactului pe care l-ar putea avea asupra României măsurile de reformă a politicii de Coeziune. Trebuie subliniat că este extrem de dificil de analizat ambele categorii de matrice, respectiv *propunerile de reformă a politicii de Coeziune și impactul asupra României*, în acest moment, deoarece există – așa cum am arătat în capitolele anterioare – neclarități la nivelul ambelor categorii.

- ✓ Există un număr destul de mare de propuneri ce vizează reformarea politicii de Coeziune, propuneri ce vizează toate domeniile politicii. Este însă prematur a face o estimare în acest moment a șanselor de materializare a acestor propuneri datorită înțelegerii diferite a aspectelor referitoare la reformă. În aceste condiții, este de așteptat ca pozițiile Statelor membre să sufere schimbări semnificative, să se renunțe chiar la unele teme de dezbateri și să apară altele noi, așa cum reliefează de exemplu Raportul elaborat de Fabrizio Barca.

În acest context, este evident că România va trebui să intensifice schimburile de opinii și dezbaterile de clarificare între reprezentanții săi și omologii lor din Statele membre, pentru a clarifica în primul rând **ce** trebuie modificat și ulterior **cum** ar trebui modificate formularea și implementarea politicii de Coeziune.

- ✓ În ceea ce privește *impactul asupra României* - acesta este încă și mai greu de previzionat, cu atât mai mult cu cât orice analiză de impact trebuie să pornească de la analiza efectelor (impactului) unor intervenții similare implementate de preferință în același teritoriu de referință. Așa cum reliefează nenumărate analize efectuate atât de către Comisia Europeană și Statele membre, dar și de organizații independente, extrapolarea impactului obținut la nivelul unor regiuni europene asupra altor regiuni prezintă un grad foarte mare de subiectivism, datorită eterogenității structurale economice și sociale a regiunilor europene.

Având în vedere că experiența României în implementarea de intervenții structurale este extrem de redusă (implementarea programelor de aderare având un grad de similaritate destul de scăzut cu implementarea programelor operaționale finanțate din instrumente structurale), România fiind practic în fața primului exercițiu de acest fel, o imagine relevantă asupra impactului implementării de intervenții finanțate prin instrumentele politicii de Coeziune va putea fi conturată de abia după încheierea primului ciclu de implementare: 2007 -2013.

În concluzie, este evident că analiza va trebui continuată până la momentul definirii politicii de Coeziune post 2013, urmărind atât progresele înregistrate în coagularea opiniilor individuale ale Statelor membre cât și/măi ales a unei poziții comune asupra principalelor nevoi și a direcțiilor de reformă a politicii de Coeziune a Uniunii Europene; în paralel este cel puțin la fel de important să se edifice o poziție clară la nivelul reprezentanților României asupra principalelor priorități ale politicii de Coeziune, poziție fundamentată pe analize de impact care să reliefeze cât mai concret și exhaustiv atât beneficiile directe și indirecte cât și efectele secundare („side effects”) nedorite rezultate în urma implementării diverselor categorii de intervenții.

Principalele aspecte și propuneri de reformă a Politicii de Coeziune și potențiale răspunsuri românești la aceste propuneri

Menținerea nivelului de finanțare

Din luările de poziție ale Statelor Membre, ale reprezentanților Comisiei Europene și ale reprezentanților Parlamentului European, reiese o poziție comună și anume aceea că, în viitor, *Politica de Coeziune trebuie să beneficieze de o finanțare cel puțin la același nivel ca în perioada actuală.*

Consecință:

Este evident că menținerea (și eventual chiar creșterea) nivelului actual de finanțare înseamnă și menținerea contribuțiilor financiare ale Statelor membre ale Uniunii Europene, inclusiv cea a României, Politicii de Coeziune fiindu-i alocate procente substanțiale din totalul bugetului Comisiei Europene. Deși contribuția României la bugetul Comisiei Europene este semnificativă, contribuția României este cu mult depășită de alocările de fonduri structurale și de Coeziune pentru perioada 2007-2013.

În același timp, România înregistrează încă un procent destul de mic de absorbție. Această situație nu este însă neobișnuită, ea înregistrându-se (în proporții diferite) în toate noile State Membre; acestea au procente foarte mici de absorbție într-o fază inițială, dar care au fost îmbunătățite spre sfârșitul perioadei de implementare.

Recomandare:

În acest sens, poziția României trebuie să fie una neechivocă de susținere a finanțării la cel puțin același nivel al politicii de Coeziune pentru orizontul de timp post 2013. În paralel, administrația română trebuie să își dezvolte capacitatea administrativă, pentru a asigura absorbția la un nivel cât mai apropiat de nivelul alocărilor.

În opinia noastră, având în vedere diversele curente de opinii referitoare la reforma politicii de coeziune, reprezentanții României în diversele forumuri de dezbatere pe acest subiect (reforma Politicii de Coeziune) ar trebui să susțină propunerea creării unei rezerve bugetare în bugetul politicii de coeziune, rezervă destinată susținerii eforturilor țărilor mai puțin dezvoltate (din care face parte și România). Constituirea acestei rezerve ar permite susținerea eforturilor de dezvoltare a acestor țări indiferent de viitorul politicii de coeziune.

În același sens cu recomandarea de mai sus, susținem că ar trebui promovată propunerea stabilirii unor procente concrete pentru dimensionarea bugetului alocat Politicii de Coeziune în bugetul total al Uniunii Europene, ca și cotă fixă, determinată –de integrarea sau neintegrarea politicii de dezvoltare rurală în politica de coeziune.

Concentrarea tematică

În diversele forumuri de dezbatere europeană a fost semnalată necesitatea concentrării resurselor pe un număr limitat de priorități, numărul actual de priorități fiind considerat prea mare pentru a asigura convergența și sinergia proiectelor finanțate sub egida Politicii de Coeziune.

Consecință

Având în vedere problemele înregistrate în absorbția fondurilor structurale și de coeziune, precum și variațiile extrem de mari între ratele de aplicare pe diversele priorități și domenii de intervenție înregistrate până acum, o concentrare tematică ar permite o rată mai bună de absorbție în general. Pentru a fundamenta însă o poziție coerentă în acest sens trebuie ca instituțiile relevante românești să identifice acele priorități care să poată aduce beneficii reale și majore dezvoltării economice și sociale pentru societatea românească. Fundamentarea presupune la rândul său dezvoltarea unui proces complex de evaluare de impact a diverselor tipuri de intervenții finanțate în cadrul politicii de Coeziune.

Recomandare

Deși exercițiile de evaluare sunt deja prevăzute în mecanismul de implementare a fondurilor structurale și de coeziune prin intermediul regulamentelor europene, care prevăd în mod expres obligativitatea evaluării, factorii decizionali cu răspunderi strategice vor trebui să utilizeze la maximum aceste mecanisme de evaluare, punând acele întrebări și stabilind acele obiective, domenii și mai ales indicatori de evaluare care să poată furniza răspunsuri obiective la întrebarea „care sunt prioritățile de alocare care servesc cel mai bine nevoilor de dezvoltare a României?”. În paralel, administrația publică românească trebuie să intensifice și să extindă procesul de consultare publică asupra priorităților de dezvoltare socio-economică la nivelul regiunilor de dezvoltare a României. Indiferent cât de fundamentate vor fi răspunsurile oferite de procesele de evaluare referitoare la potențialul impact pe care îl au diversele tipuri de intervenții, fără conștientizarea factorilor de decizie de la nivel regional și local asupra acestui mod de a aborda dezvoltarea socio-economică nu se va putea obține o abordare integrată și – pe cale de consecință – o poziție comună asupra concentrării priorităților politicii de Coeziune.

Introducerea de noi teme în cadrul politicii de Coeziune

În cadrul dezbaterilor asupra viitorului politicii de Coeziune a reieșit că unul din efectele extrem de favorabile pe care aceasta le-a avut asupra dezvoltării de ansamblu a Uniunii Europene a fost acela de a concentra eforturile și abordările strategice la nivelul Uniunii asupra unor teme fundamentale ale viitorului Uniunii și chiar ale omenirii (având în vedere rolul de actor global pe care UE îl deține). Astfel, multe voci reprezentative la nivelul UE susțin un rol mai accentuat al Comisiei Europene în definirea și diseminarea de modele de abordare și intervenție la nivel național, regional și local pentru rezolvarea unor probleme globale cum ar fi *schimbările climaterice, diminuarea emisiilor de gaze cu efect de seră, provocările ridicate de migrație și securitate, eficiență energetică, modele de dezvoltare durabilă a rețelelor de transport*. Unele dintre aceste voci au criticat chiar schimbarea poziționării Comisiei Europene din actor activ al modelării dezvoltării înspre acela de reglementator al implementării fondurilor asignate politicii de Coeziune, concentrarea asupra reglementării utilizării fondurilor ducând la o birocratizare excesivă și la o mutare a atenției beneficiarilor de la impactul proiectelor la conformitatea cu procedurile și regulile birocratice.

Consecință

Analizarea consecințelor pe care introducerea de noi teme – de interes global - le poate avea asupra României, impune o evaluare exhaustivă a problemelor cu care România se confruntă în mod specific. Este evident la o primă vedere că toate provocările (temele) introduse în dezbaterile europene asupra viitorului Politicii de Coeziune afectează și România. Este în același timp evident că gradul de afectare a României este diferit pentru fiecare temă în parte. Astfel, dacă problema combaterii efectelor schimbărilor climaterice (având drept rezultat deșertificarea în România etc), cea a eficientizării sistemelor energetice românești și dezvoltarea durabilă a rețelelor de transport sunt

esențiale pentru țara noastră, problemele cu care se confruntă România în planul migrației și al securității sunt mult mai reduse față de alte state europene.

Recomandare

Trebuie evidențiat totuși că, în abordarea unei poziții de negociere în raport cu aceste teme, reprezentanții români vor trebui să aibă în vedere nu numai situația actuală, ci – mai ales evoluția predictibilă a acestor provocări pentru România, pentru că, dacă unele dintre acestea nu au astăzi un efect negativ important, efectele pot lua amploare sub imperiul globalizării pe termen mediu și lung – 2014-2030 fiind de fapt perioada de interes în analiză.

Având în vedere numeroasele teme avute în dezbateri la nivel european, instituțiile românești vor trebui să monitorizeze în continuare evoluția dezbaterilor pentru fiecare dintre temele respective, formulând poziții ferme pro sau contra – fundamentate pe analize de impact specifice fiecărei teme pentru România.

Impactul crizei

Criza globală economico-financiară a evidențiat următoarele:

- ✓ existența unor slăbiciuni structurale la nivelul tuturor țărilor și regiunilor europene – toate țările și regiunile europene sunt afectate de criza economico - financiară. Având în vedere faptul că țări cu economii ce dețin cote importante în economia mondială (ex. China) nu numai că nu înregistrează tendințe recesioniste, ci dimpotrivă, creșteri economice accelerate, demonstrează necesitatea de reanalizare și eventual revizuirea priorităților de alocare a Politicii de Coeziune, maximizând sprijinirea competitivității prin încurajarea avantajelor comparative în toate regiunile;
- ✓ Statele membre au agreat faptul că Fondurile nu sunt instrumente de criză, dar pot contribui la răspunsul politic. Politica de Coeziune are o contribuție semnificativă la Planul European de Redresare Economică.

Consecință:

În mod analog abordării europene, România va trebui să își definească o imagine clară asupra principalelor priorități de investiții la nivelul fiecărui sector și regiuni. Întregul demers de analiză și decizie strategică va trebui fundamentat la nivel regional, ceea ce presupune dezvoltarea unei capacități administrative adecvate la nivelul fiecărei regiuni. Aceasta înseamnă că instituțiile regionale trebuie urgent consolidate și echipate cu competențele necesare, astfel încât să poată decide în cunoștință de cauză asupra priorităților sectoriale de alocare și să își asume responsabilitatea gestionării adecvate a dezvoltării economico-sociale pe viitor.

Recomandare

Reprezentanții României în procesul de negociere al viitorului Politicii de Coeziune vor trebui să asigure maximizarea susținerii includerii în cadrul politicii de Coeziune a priorităților legate de acele sectoare și regiuni românești care promet în mod fundamentat cel mai semnificativ impact, atât în planul eliminării decalajelor economice, cât și al asigurării echității sociale.

Corelarea politicilor europene și naționale

Dezbaterea europeană asupra viitorului de Coeziune a relevat necesitatea unei mai bune corelări pe mai multe niveluri, atât între intervențiile finanțate în cadrul politicii de Coeziune, cât și cu intervențiile finanțate sub egida altor politici comunitare. Principalele niveluri de corelare identificate ar putea fi sumarizate astfel:

- ✓ Corelarea politicii de Coeziune cu politica de dezvoltare rurală – integrarea politicii de dezvoltare rurală în cadrul Politicii Agricole Comune a dus la abordări diferite, uneori chiar divergente, între dezvoltarea rurală și cea urbană, mai mult, a fost identificată necesitatea abordării omogene, a reinventării „legăturilor dintre zonele urbane și cele rurale”. O abordare teritorială integrată ar putea fi soluția pentru a asigura convergența abordării dezvoltării urbane cu cea rurală;
- ✓ Corelarea programelor politicii de Coeziune cu Strategia de la Lisabona, ceea ce ar avea ca efect stimularea investițiilor în regiuni. Această corelare mai bună ar trebui realizată prin:
 - transgresia mai accentuată a obiectivelor naționale subsumate Strategiei de la Lisabona în programele finanțate prin Politica de Coeziune și
 - prin implicarea mai accentuată a parteneriatelor locale și regionale în structurile naționale de coordonare a Strategiei de la Lisabona și a celor responsabile de elaborarea și implementarea strategiilor referitoare la ocuparea forței de muncă
- ✓ Corelarea intervențiilor FEDR și FSE – faptul că fiecare dintre cele două fonduri au obiective specifice și deci alocări specifice duce la dificultăți în alocarea echilibrată de resurse din cele două fonduri (FEDR și FSE) pe proiecte și pe zone. Această corelare ar putea fi îmbunătățită prin întărirea abordării teritoriale a politicii de Coeziune, în care alocarea sub ambele fonduri să se facă pe baze teritoriale.
- ✓ Deși o abordare bazată pe disparitățile intra-regionale ar putea asigura o alocare mai judicioasă, credem că această abordare ar putea întâmpina dificultăți semnificative în punerea sa în practică, având în vedere nivelul actual de dezvoltare al capacității administrative de a analiza, planifica și implementa intervenții coerente la nivel local.
- ✓ Corelarea mai bună a programelor sectoriale cu cele regionale – deși la nivel național integrarea perspectivei regionale cu cea sectorială este asigurată în procesul de programare generală, selecția în interiorul regiunilor a proiectelor și localităților ce urmează să beneficieze de sprijin financiar din diverse programe este mai puțin corelată între programe

Consecință

Una dintre cauzele care au dus la coagularea din ce în ce mai accentuată la nivel european a opiniei că este nevoie de o reformă a politicii de Coeziune este reprezentată de evidentele dificultăți în asigurarea nivelurilor de corelare menționate mai sus. Cauza principală a necorelărilor pare a fi tocmai abordarea din mai multe perspective a intervențiilor europene, corespunzător diverselor politici europene – de Coeziune, politica agricolă comună, politicile în domeniul social, politicile industriale etc. Ca urmare, tot mai multe voci europene susțin că o soluție în diminuarea acestor necorelări (și chiar divergențe) ar putea să o constituie abordarea teritorială, care presupune armonizarea tuturor direcțiilor de intervenție propuse de diversele politici la nivelul unităților teritoriale și agregarea lor ulterioară pe fiecare nivel de guvernare – adică realizarea corelării la nivel regional (și chiar local) și agregarea ulterioară la nivel național. Această abordare teritorială – abordare care este de-abia într-o fază incipientă de clarificare, pare a fi singura cale de a asigura o abordare integrată mai ales în ceea ce privește dezvoltarea urbană și cea rurală și întărirea legăturilor între ele. Tot mai multe organizații relevante la nivel european critică scoaterea domeniului dezvoltării rurale de sub incidența politicii de Coeziune și introducerea sa sub politica agricolă comună.

Recomandări

Pornind de la evidența corelării dificile a politicii de coeziune cu politica de dezvoltare rurală – o cale de soluționare a acestei probleme ar putea consta în revenirea la abordarea anterioară, în care dezvoltarea rurală era subsumată dezvoltării regionale, fiind tratată împreună cu dezvoltarea urbană. Credem că prin această abordare comună sub egida regională, eforturile de dezvoltare atât a mediului urban cât și a mediului rural ar putea crea sinergia necesară și ar putea asigura o dezvoltare armonioasă și unitară a întregii regiuni.

Având în vedere dificultățile tradiționale pe care România le-a întâmpinat în corelarea diverselor politici și programe naționale finanțate din diverse surse (surse proprii, surse de la donatori internaționali), credem că reprezentanții țării noastre ar trebui să susțină acele inițiative care să conducă la mai buna corelare a politicilor și programelor europene, întărirea abordării teritoriale părănd una din căile principale de rezolvare a acestei problematice.

Sistemul de implementare a Politicii de Coeziune

Ca și concluzie generală a dezbaterilor europene asupra viitorului politicii de Coeziune reiese faptul că cele mai multe dintre caracteristicile sistemului de implementare și-au dovedit viabilitatea și ar trebui menținute. Printre acestea se numără:

- ✓ sistemul de guvernare pe niveluri multiple,
- ✓ descentralizarea implementării politicii și repartizarea de sarcini și responsabilități la nivelul Statelor membre
- ✓ programarea multi – anuală
- ✓ principiul adiționalității financiare
- ✓ principiul subsidiarității
- ✓ management financiar transparent și eficient

Pe de altă parte, dezbaterile au reliefat și elemente ale sistemului de implementare care ar trebui îmbunătățite, pentru a asigura o mai mare coerență implementării și, pe această bază o mai bună performanță:

- ✓ este necesară dezvoltarea unui sistem mai eficace de monitorizare și/ mai ales de evaluare a rezultatelor și impactului politicii de Coeziune, pe baza unui sistem de indicatori realiști
- ✓ mecanismele de gestionare ar trebui simplificate
- ✓ mecanismele de management și control (inclusiv audit) ar trebui adaptate la natura și dimensiunea intervenției
- ✓ orientarea mecanismelor de implementare către rezultate
- ✓ reducerea fragmentării fondurilor

Consecință

Păstrarea elementelor și a principiilor de bază ale sistemului de formulare și implementare a politicii de Coeziune este evident un fapt pozitiv pentru Uniunea Europeană în general și pentru țara noastră în special, în calitatea sa de beneficiar principal de susținere financiară din instrumentele structurale.

Menținerea **principiului subsidiarității**, ca fundament al întregului sistem al politicii de Coeziune, permite fiecărui Stat Membru – deci și României - reflectarea în domeniile majore de finanțare europeană a necesităților specifice de dezvoltare economică și diminuare a disparităților între regiuni și reducere a inechității sociale. Totodată trebuie remarcat că sistemul guvernării pe niveluri multiple

și aplicarea principiului subsidiarității reclamă la toate nivelurile de guvernare o capacitate administrativă adecvată – atât în planul formulării de politici, cât și de management al programelor/proiectelor la nivelul de guvernare respectiv. În acest sens, considerăm că una din preocupările majore pentru administrația românească este aceea de a asigura dezvoltarea capacității administrative la nivel regional și local, acolo unde decalajele de capacitate împiedică fructificarea deplină a oportunităților pe care le oferă Politica de Coeziune.

Inițiativele de **simplificare** a sistemului de management al programelor și proiectelor finanțate din fondurile structurale și de Coeziune este binevenită mai ales pentru România, unde transpunerea în mecanisme de monitorizare a respectării normelor stipulate în regulamentele europene care guvernează implementarea programelor cu finanțare europeană a condus la complicarea sistemului de implementare. Este evident că una din cauzele majore ale nerealizărilor înregistrate până în prezent în implementarea fondurilor structurale se datorează și complexității și dificultăților pe care le întâmpină atât autoritățile de gestionare a programelor operaționale în procesarea documentațiilor relevante, cât și beneficiarii în procesul de accesare de finanțări nerambursabile și mai ales în procesul de implementare a proiectelor finanțate.

Flexibilizarea **regulii de dezangajare a fondurilor N+2/N+3** a generat dezbateri și la nivelul Comisiei Europene în contextul crizei economice. În luna septembrie a acestui an, Dirk Ahner, director general al DG Regio a precizat că unele state se întrebă dacă, în contextul crizei regula N+2/N+3 va continua să fie aplicată ca și cum nimic nu s-a întâmplat.

Conform statisticilor DG Regio, în ciuda dificultăților economice și financiare cauzate de criză, cererile de plată continuă să vină în ritm susținut, ceea ce demonstrează că proiectele continuă să fie implementate și că riscul de dezangajare este mult mai mic decât se anticipase pentru 2009. În același timp, problema se va pune din nou accentuat pentru 2010, așa cum au menționat mai multe State Membre.

Propunerile Comisiei de simplificare conțin o serie de măsuri ce vizează facilitarea utilizării fondurilor și managementul proiectelor co-finanțate din fondurile structurale și de coeziune. Ca urmare, este puțin probabil să fie propuse noi măsuri de simplificare pentru perioada 2007-2013 dacă nu vor avea loc evenimente dramatice în plan economic.

Recomandare

În continuarea celor enunțate mai sus, considerăm că ar fi cu atât mai importantă pentru România susținerea inițiativelor de îmbunătățire a sistemului de monitorizare și evaluare a intervențiilor finanțate sub egida politicii de Coeziune. Credem că principalul element de îmbunătățire a procesului de învățare pentru gestionarii și beneficiarii români ai programelor și proiectelor finanțate din fondurile structurale și de Coeziune l-ar constitui furnizarea unei baze cât mai cuprinzătoare de concluzii asupra impactului realizat (și deci predictibil) a fiecărui tip de intervenție, a fezabilității reale a implementării diverselor tipuri de proiecte în raport cu zona și grupul țintă căruia i se adresează.

În ceea ce privește simplificarea sistemului de management, una dintre căile cele mai la îndemână pentru simplificare este aceea de adaptare a sistemelor de management la natura și dimensiunea intervenției, reducând semnificativ eforturile de conformare pentru acele aspecte care nu sunt relevante pentru anumite tipuri de proiecte.

Menținerea abordării mono-fond („**un program – un fond**”) oferă posibilitatea concentrării mai bune a resurselor în raport cu obiectivele, a monitorizării și evaluării performanțelor în implementare a fiecărui program.